

ISLAM

ETT TROSKRAF FÖR VÅR TID

STUDIER ÖFVER
DEN MUHAMMEDANSKA RELIGIONEN SAMT DEN
MUHAMMEDANSKA VÄRLDENS NÖD
OCH MÖJLIGHETER FRÅN DEN KRISTNA MISSIONENS
SYNPUNKT

AF

SAMUEL M. ZWEMER

F. R. G. S.

KRISTLIGA STUDENTVÄRLDSFÖRBUNDETS SEKRETERARE
OCH MISSIONÄR I ARABIEN

BEMYNDIGAD OCH FÖRKORTAD ÖFVERSÄTTNING

AF

MARIA ANHOLM

STOCKHOLM
KVINNliga MISSIONS ARBETARE
(K. M. A.).

Hon. Ion Keith Falconer

Rev. Peter J. Zwemer

Bishop Valpy French

Kamil Abdel Messiah

ÖFVERSÄTTNINGSRÄTT BEVILJAD AF
STUDENT VOLUNTEER MOVEMENT FOR FOREIGN MISSIONS

STOCKHOLM 1911
EHRNFRIED NYBERGS BOKTRYCKERI

INNEHÅLL.

I. ISLAMS URSPRUNG	II
Det hedniska Arabien. Sociala förhållanden. Den för-islamitiska litteraturen. Mångguderiet. Judarna i Arabien. Kristendomen i Arabien före islam. Haniferna.	
II. MUHAMMED, PROFETEN	25
Muhammedansk beskrifning på profeten. Yttre omständigheter. Den första perioden af Muhammeds lif. Den andra perioden. Muhammeds yttre personlighet och karaktär. Hans apoteos. Islams kröningshymn.	
III. ISLAMS UTBREDNING	38
En missionerande religion. Eröfringens tre perioder. Arabien och Syrien. Afrika. Europa. Persien och Centralasien. Kina. Indien. Malajiska arkipelagen. Islam, ett exempel för oss.	
IV. ISLAMS LÄRA	53
Föreställningen om Gud. Läran om änglarna. Guds böcker. De stora och de små profeterna. Domedagen. Förutbestämmelsen.	
V. ISLAMS GUDSDYRKAN	61
De goda gärningarnas religion. Traditionerna. Trosbekännelsen. Bönen. Fastemånaden. Zakat. Valfärden. Andra religiösa bruk.	
VI. ISLAMS SEDELÄRA	72
Läran om synden. Islams låga karaktärsideal. Månggifte, skilsmässa och slafveri.	

VII. SEKTERISKA RÖRELSER OCH REFORMSTRÄFVANDEN	79
Sunniterna. Shiiterna. Sufiterna. Babismen. Wahabismen.	
VIII. DEN MUHAMMEDANSKA VÄRLDENS STÄLLNING I NUTIDEN	88
Islam, en världsomfattande religion. Antal. Utbredandet från språklig synpunkt. Politiska förhållanden. Den politiska oron. Den sociala ställningen. Den intellektuella väckelsen.	
IX. MISSIONEN BLAND MUHAMMEDANERNA	100
En försummad uppgift. Johannes från Damaskus och Petrus den Vördnadsvärde. Raimondus Lullus. Francis Xavier. Henry Martyn och missionen i Indien. I Persien och Arabien. Turkiska riket. Norra Afrika. Malajiska öarna.	
X. METODER OCH RESULTAT	113
På hvad sätt skola vi nå muhammedanerna? Bibeln. Läkaremissionen. Skolverksamheten. Ordets förkunelse. Några resultat.	
XI. PROBLEMET OCH FARAN	120
Evangeliseringen af den muhammedanska folkvärlden. Af missionen besatta och obesatta länder. Den muhammedanska faran. Pan-islamismen.	
XII. ETT TROSKRAF FÖR VÅR TID	131
Oerhörda möjligheter. Kairo-konferensen. Troskraftvet. »Gud vill det!»	

FÖRORD.

Den tid, hvori vi lefva, har med skäl kallats »det afgörande ögonblicket i den kristna missionens historia». Många omständigheter samverka till att göra den härtill, men ingen i högre grad än de starka strömningar, som genomgå nästan alla icke-kristna folk, strömningar som till stor del väckts genom den kristna missionen, men som oberoende af denna nu utbreda sig och gripa det ena folket efter det andra. Man vaknar upp öfver företrädena hos den civilisation, som vuxit upp inom de kristna folken, och man vill tillägna sig den för att kunna framgångsrikt täfla med dessa. Härigenom skapas en mottaglighet i sinnena för hvad som kommer från Västerlandet, hvilken för missionen öppnar dörrar, som hittills varit hårdt tillbommade. Islams länder äro icke längre så otillgängliga som de varit. Den ursäkt, som en del kristna kanske framburit för sitt bristande intresse för mission bland muhammedaner, äger nu mindre berättigande än någonsin.

Samtidigt vaknar en ny samhörighetskänsla, som i vissa länder tar formen af hittills okänd fosterlandskärlek. Den

har sin motsvarighet inom det ej blott af religiösa utan delvis äfven af politiska band enade samfund, som bär namnet islam. Pan-islamismen är en rörelse, hvars verkningar vi ännu knappt ana. De framträda bl. a. i form af en ny missionsifver. På många punkter träder den i täflan med de kristnas. Och denna mission har så mycket större utsikter till framgång som den lämnar det mesta af människornas onda böjelser i fred och endast begär underkastelse under vissa tros-satser och gudstjänstbruk. Till gengäld bjuder den de lägre stående folken eller folklagren en viss social lyftning och civilisation.

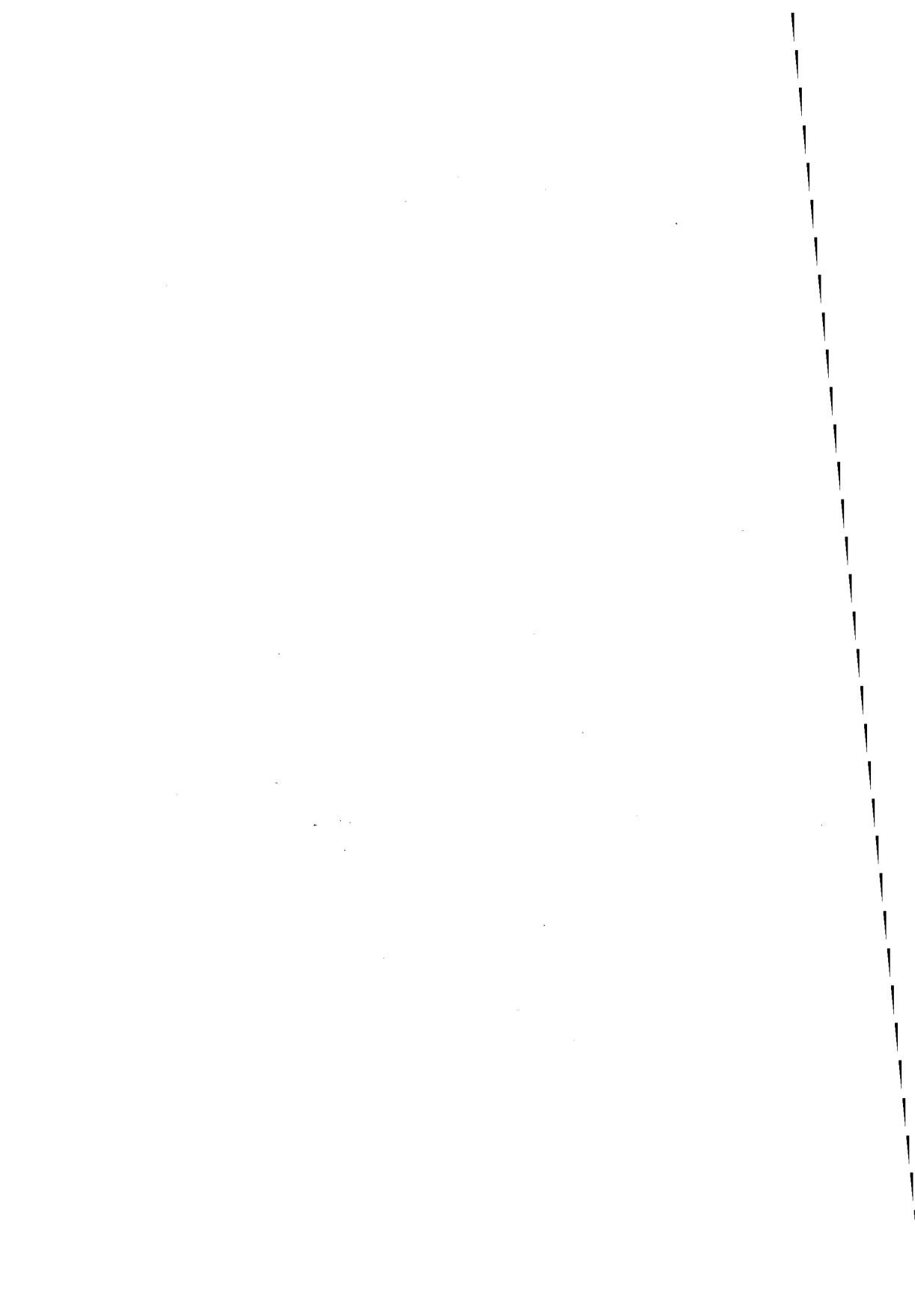
Men islam kan icke bjuda hvad den själf saknar: försoning för skuldyngda samveten och kraft till ett lif i renhet och kärlek för enskilda och folk. Till oss, för så vidt vi själfva i Jesus Kristus funnit frälsningen och af honom lärt att älska människorna med själfupppoffrande kärlek, rikta dessa förhållanden därför en den mäktigaste maning att icke försumma vår uppgift.

En bättre tolk för denna maning kunde knappt tänkas än Dr Samuel M. Zwemer. Genom många års missionsarbete i Arabien har han varit i tillfälle att grundligt lära känna islam i dess hemland, där den utan biinflytanden fått fritt utveckla sig efter sin inneboende art. Omfattande studier och vidsträckta resor ha ytterligare vidgat hans kunskapskrets. En man i sina bästa år och besjälad af ett glödande nit, kan han som få elda och hänföra. Det är på uppmaning af den ameri-

kanska studentfrivilligrörelsen, som han skrivit den bok, som nu i sammandrag öfverlämnas åt svenska läsare. Man måste beklaga, att det varit af utrymmes- och kostnads-skäl nödvändigt att utesluta mycket, som kunnat gifva större fyllighet och beviskraft åt framställningen. Den för saken intresserade gör därför väl i att äfven studera originalet (*Islam, a Challenge to Faith. New York. Student Volunteer Movement for Foreign Missions*). Må denna bok i sin svenska dräkt kraftigt bidraga till att sprida upplysning öfver ett område, där okunnigheten är förvånande stor, må den tända en helig hänförelses eld och sporra vår tro till att vänta stora ting af Gud och våga stora ting för Gud!

Stockholm den 3 nov. 1911.

KARL FRIES.

I.

ISLAMS URSPRUNG.

Islam är den mäktigaste af alla icke-kristna religioner. För att förstå dess uppkomst, är det nödvändigt att något känna till förhållandena i Arabien före Muhammeds födelse; ty endast därigenom få vi ett begrepp om de faktorer, som utöfvade inflytande på honom, väckte hans ande och gjorde det möjligt för honom att upphäfvä sig till härskare öfver själar och riket.

Muhammedanska författare indela Arabiens historia i två skeden: tiden *före* och *efter* profeten. Det förra kalla de *okunnighetens* eller, kanske rättare, barbariets tid, ett uttryck, som Muhammed själf har användt; det senare åter *islam*, d. v. s. uppenbarelsens eller den sanna religionens tidevarf. De älska att måla det förra skedet med så mörka färger som möjligt, på det att »Guds ljus», som de kalla profeten, måtte framstå i en så mycket klarare dager. Partiska, som de äro, gifva de oss dock en skef föreställning om tillståndet i Arabien under 6:te och 7:de århundradena e. K. Det är sålunda endast en half sanning, att Muhammed som monoteismens profet predikade en helt ny tro och lyfte araberna upp till ett högre kulturplan. Ingen del af

Arabien har under islam nått en så hög ståndpunkt i kultur, som Jemen åtnjöt under de kristna, judiska eller t. o. m. en af de hedniska dynastierna, hvarom de funna minnesmärkena i Sydarabien kunna öfvertyga oss. Ansedda forskare * påvisa särskildt, hurusom den *moraliska* ståndpunkt, hvarpå araberna befunno sig, sjunkit efter deras öfvergång till islam, och detta framför allt hvad beträffar kvinnans ställning.

Det hedniska Arabien. Under många århundraden före Muhammed voro araberna på hela halfön, med undantag af i Jemen, delade i talrika stammar, hvilka ej hade någon politisk sammanhållning, utan förenades på sin höjd af blodsbandets makt. De ändlösa släktestregren voro arabernas förtjusning, och intet berömde de sig så mycket af som af sina lysande förfäder. Några stammar voro nomadiserande herdar, andra ägnade sig åt handel. Stammarna i Mecka och Taif t. ex. hade monopol på karavanhandeln. Den väldiga karavanhandel, hvilken förde Indiens skatter till Egypten och Rom, gick sålunda genom Arabien och har i detta land afsatt icke få spår. Tre stora karavanvägar funnos. Den första gick från Persiska viken genom hjärtat af Arabien till Damaskus med en sidolinje till Mecka; den andra söderut från Tigris längs Wadi er Romma till den judiska kolonien i Kaibar; den tredje och viktigaste gick längs västkusten från Sanaa genom Mecka och Medina till Syrien. Meckas stora inflytande berodde till att börja med på handeln, först senare på religionen. Denna stad var jämte Taif upplagsplats för de varor, som kommo från öster, och hvilootort för de från söder kommande karavanerna.

* Fresnel och Perron.

Under flera årtusenden f. Kr. hade araberna åtnjutit en nästan fullständig frihet från främmande herravälde. Hvarken egyptier, assyrier, babylonier, gammalperser eller greker hade någonsin lyckats underkufva någon del af Arabien. Men under århundradena närmast före profetens ankomst hade öknens stolta söner upprepade gånger måst böja nacken under romerskt, abessiniskt eller persiskt ok. Vid Muhammeds uppträdande var tiden, politiskt upprörd som den var, mogen för en ledare, hvilken kunde krossa det främmande oket och återställa forna tiders oberoende.

Sociala förhållanden. Kvinnans ställning under »okunighetens tid» var i vissa hänseenden lägre, i andra däremot högre än under islam. Den förfärliga seden att döda flickbarn rådde i många delar af det hedniska Arabien, men var icke allmän. Man berättar om en framstående arab, Saa-Saa, som försökt utrota bruket att »gräfvu en graf vid sidan af det läger, hvarpå döttrar föddes». Bruket att bära slöja var nästan okänt, icke heller brukade man innesluta kvinnorna i harem. Kvinnorna åtnjöto aktning och ägde rättigheter. Man känner namnen på ett par drottningar utom Zenobia, som regerat öfver sina stammar; man har också en lista på fungerande kvinnliga domare. Dessutom visa mynt och inskrifter, att kvinnorna, åtminstone i de södra landsdelarna, åtnjöto en oberoende och aktad ställning. De byggde dyrbara familjegravvar, ägde landtegendomar och voro själfständiga köpmän, såsom t. ex. Kadidscha, Muhammeds hustru.

I den för-islamitiska poesien rådde en ande af äkta ridderlighet. En dotter blef aldrig bortgifven af sin fader mot sin vilja, ej heller till en underordnad. Såsom Kadidschas exempel visar, hade en kvinna t. o. m. rätt att själf välja sin make.

Månggiften förekommo. Rätt till skilsmässa ägde såväl kvinna som man. Äfven äktenskap på tid voro gängse. Äktenskapen voro af två olika slag. Det ena, *muta'a*, var en rent privat öfverenskommelse mellan en man och en kvinna; vittnen behöfdes ej, och kvinnan lämnade ej sin fars hus. Ej heller kom hon under sin mans myndighet, och de barn, som föddes, tillhörde henne. Detta slags förbindelse, som så ofta skildras i arabisk poesi, betraktades ej som otillåtet, ej heller bragte det vanheder öfver kvinnan. I det andra slag af äktenskap, som kallades *nikah*, blef kvinnan genom rof eller köp sin mans tillhörighet. Köpesumman betalades till hennes släkt. Äfven arabiska författare erkänna, att kvinnans ställning sjunkit under islam, därför att Muhammeds lagstiftning till förmån för kvinnan mer än motvägdes af hans förordning, att *nikah'n* skulle vara den enda lagliga formen för äktenskap. Däraf följde ett lossande af hennes släktskapsband, så att hon ej längre hos sin familj kunde söka skydd mot sin man.

Den för-islamitiska litteraturen. Det sjutal af gamla arabiska dikter, som går under namnet *Muallakat* eller *Mutahabat*, är säkerligen endast fragment af större skaldeverk, men vittnar det oaktadt om en poesiens guldålder. Det är dessa poem vi till stor del ha att tacka för hvad vi veta om forna tiders lif och tro i Arabien. Palgrave säger: »Ehuru fattigt på monumentala byggnadsverk från forntiden, är Arabien öfverflödande rikt på minnesmärken, nämligen genom sin litteratur». Och detta gäller äfven om »okunnighetens tid». Zuhair, Zarafa, Imru-al Kais, Amru-bin-Kulsum, Al Harith, Antar och Labid utgöra förebilder för all senare arabisk poesi, och deras verk äro märkliga genom den fulländning både formen och språket däri nådde.

Wellhausen omnämner Adi bin Zaid, Abu Daud, Al Ascha och andra *kristna* arabiska skalder, af hvilkas poesi endast brottstycken finnas kvar, men som en gång öfvat ett betydligt inflytande på den för-islamitiska odlingen samt gifvit uttryck åt Arabiens rop efter den okände Guden.

Utom poesien var det tre ting, som de hedniska araberna satte högt: vältalighet, gästfrihet och — hästar. Stora sångartäfingar höllos. Den största ägde rum en gång om året i förbindelse med en stor marknad, som varade under en hel månad. Från alla orter strömmade stammarna dit i skydd af den rådande gudsfreden. Muhammed var den första arab, som vågade bryta den genom att föra krig därunder.

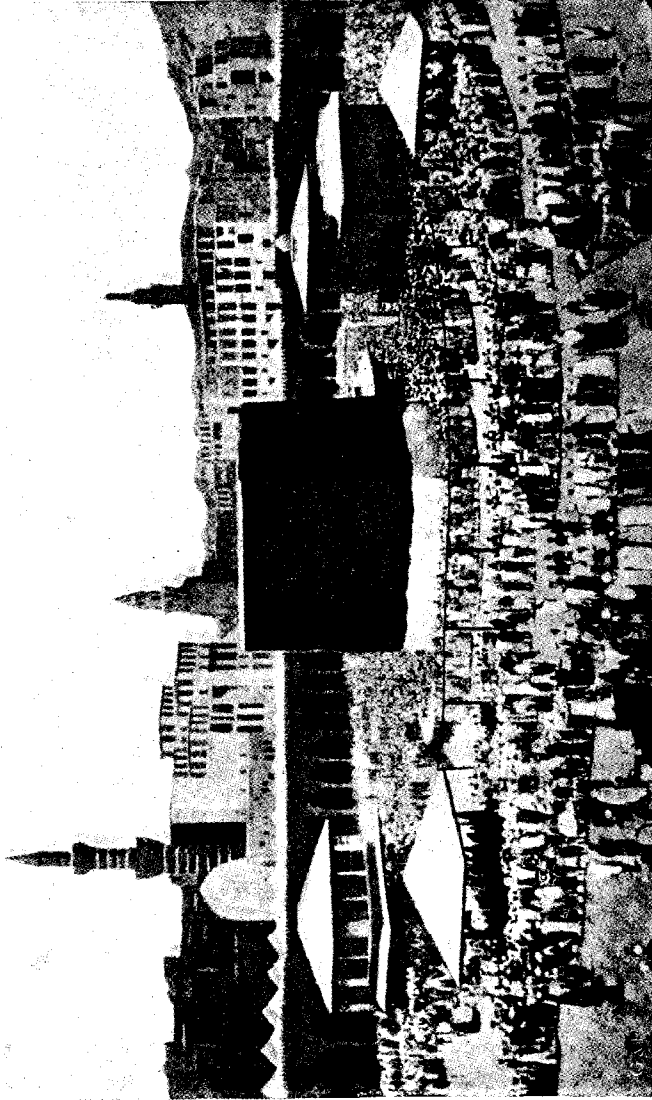
Enligt muhammedansk tradition var skrifkonsten okänd i Mecka intill omkring år 560, hvilket dock tydligen är ett misstag. Mellan Jemen, där skrifkonsten varit känd i århundraden, och Mecka rådde den lifigaste samfärdsel. Både judar och kristna hade dessutom under århundraden närmast före Muhammed bott i närheten af Mecka, och dessa måste ha begagnat något slags skrift. Både i norra Arabien och i Jemen finnas dessutom en mängd inskrifter på klippor och byggnader. De sju berömda skaldestyckena sägas också ha varit uppskrifna med guld på egyptiskt siden och upphängda i Meckas helgedom.

Mångguderiet. Den muhammedanska författaren Asch-Schahristani skrifver om religionen före Muhammed: »Man måste dela den tidens araber i flera klasser. En del förnekade skaparen, uppståndelsen och människans återvändande till Gud och ville häfda, att naturen i sig själf äger makt att gifva lif, men endast ett lif, som förgår i tiden. Andra trodde på en skapare och en värld, frambragt af intet, men förnekade ett tillkommande lif. Andra åter trodde visser-

ligen på Skaparen och hans verk, men förnekade Guds profeter och tillbådo afgudar, hvilka de trodde i en annan värld skulle bli medlare mellan dem och Gud. De företogo vallfärder och bragte offergåfvor till dessa afgudar, hvilka de endast under bestämda ceremonier vågade närma sig.»

Under århundraden före Muhammed var Arabien tillflyktsorten för alla slags religiösa flyktingar, hvilkas tro lämnat spår efter sig i folkets allmänna gudsuppfattning. Där funnos sabéer eller stjärndyrkare mot nordväst längs Eufrat, eldsdyrkare i de östra delarna af landet samt judar i Kaibar, Medina och i Jemen. För det hedniska Arabien var Mecka medelpunkten. Där stod Kaaba med sina 360 afgudabilder — en för hvar dag i året. Till denna helgedom vallfärdade stammarna en gång om året för att gnida och kyssa den heliga stenen och för att hänga delar af sina kläder på de heliga träden. Öfverallt i Arabien funnos dessutom heliga stenar eller hopar af stenar, till hvilka de troende vallfärdade för att erhålla någon särskild välsignelse. Tron på *dschinnerna*, andarna, var allmänt utbredd, men man skilde mellan dem och gudarna. Dessa senare hade personlighet, andarna däremot icke; gudarna voro föremål för dyrkan, *dschinnerna* endast för fruktan; gudarna tänktes under en bestämd yttre form, under det att andarna däremot kunde visa sig i växlande former. De föreställningar muhammedanerna äfven i denna stund förbinda med tron på *dschinnerna* äro alla hämtade från hedendomen.

Araberna hafva i alla tider varit vidskepliga. Knappast träffar man en förvittrad klippa, ett knotigt träd eller en af dessa källor, som än dyka fram, än försvinna, utan att en mängd sägner knyta sig till dem. Sådana platser brukade man inhägnat och fridlysa. Offer voro vanliga bland de hed-

KAABA.

niska araberna, men man använde ej eld. Med offerdjurets blod smordes de heliga stenarna, och köttet åts af de offerande. Markens första frukter offrades likaledes åt gudarna. Pilgrimerna offrade dessutom sitt hår, såsom ännu i dag sker. I själfva verket är hela ceremonielet vid den stora pilgrimsfärden till Mecka nedärfd från den för-islamitiska tiden och alltigenom hednisk.

Vår kännedom om de arabiska gudarna är hämtad från ett verk af Ibn al Kelbi, skrifvet 200 år eft. Mh. och kalladt *Kitab-el-Asnam* eller Afgudarnas bok. Tio afgudar nämnas vid namn i koranen. Men öfver de många smågudarna stod den högsta gudomligheten, som de kallade *Allah, Guden*. Detta namn möter man ofta i den gammalarabiska poesien, på inskrifter, i ordspråk och personnamn. Häraf kan man sluta, att mångguderiet icke fullt kunnat utplåna ur folkets sinne minnet af den ende sanne Guden. Den mest bindande eden aflades också i Allahs namn. Att bli kallad Allahs fiende var det mest skymfande tillmäle, som tänkas kunde. Enligt hvad Wellhausen visar, hade Allah under århundradena före Muhammed vuxit öfver de andra gudarna. Själfva koranen låter Muhammed säga: »Då de hedniska araberna voro i verklig fara, vände de sig till Allah och icke till sina undergudar.»

Visst är, att föreställningen om Guds enhet icke tillfördes araberna genom Muhammed. Lika litet uppfann denne uttrycket »den högsta gudomligheten». Föreställningen var allmän och namnet likaså. Muhammeds egen fader, som dog före sonens födelse, hette *Abd Allah*, och Kaaba vid Mecka var långt före islam känt under namnet *Beit Allah* eller Guds hus. Likväl måste det påpekas, att dyrkandet af Allah ofta intog sista platsen, i det man helst vände sig till

stamgudarna, hvilka representerade mera enskilda intressen. I det hela hade arabernas gudsdyrkan, om man får döma efter deras poesi, icke något djupgående inflytande. De religiösa bruken upprätthöllos stundom af rent yttre orsaker, såsom de olika orternas inkomster af vallfärderna, hvilket sker än i dag. Mångguderiet hade kort före islam förlorat sin makt öfver sinnena och orsaken är ej svår att finna. Det hade skett genom den upplösande makt, som judiska och kristna tankar utöfvat på hedendomen under en tidrymd af 400 år.

Judarna i Arabien. Redan tidigt kommo judarna till den arabiska halfön. Alltsedan Salomos dagar var Röda hafvet ett centrum för handeln. Man har funnit inskrifter, som synas gifva vid handen, att judar redan på Davids tid bosatt sig i Mecka och att deras koloni där fortfor att äga bestånd ända till 5:te året eft. Kr. Dock är detta icke fullt bevisadt. Däremot är det säkert, att de olika makternas eröfringar af Palestina kommo judarna att flykta äfven åt Arabien till, åtminstone så långt som till Jemen. Man ser det däraf, att ett antal arabiska stammar funnos, som öfvergått till judendomen och att detta folk på Muhammeds tid fanns i små, folkrika kolonier, spridda öfver hela halfön. Judarna voro mycket inflytelserika, i synnerhet i Sanaa, Medina, Kaibar och andra medelpunkter för handeln. Tre stora judiska stammar, hvilka bodde i närheten af Medina, voro så mäktiga, att Muhammed fann sig föranlåten att avsluta ett försvarsförbund med dem. Koranen omtalar ofta judarna och kallar dem (såväl som de kristna) *Bokens folk*, hvilket visar, att de ägde det Gamla testamentet och att utan tvifvel många af dem kunde läsa och skriva.

Dessa judiska stammar med sina lärare och sin Talmud

måste under århundraden ha utöfvat ett mäktigt inflytande till förmån för monoteismen. Också är det bevisadt, såväl genom koranen som genom profetens äldsta biografier, att denne stod i djup skuld till judendomen, både hvad hans lära och dess belysning genom exempel beträffar. Huru tidigt han kom i beröring med judendomen låter sig ej bestämmas, men att det var direkt genom judar han erhöll sin kunskap i Gamla testamentet erkännes af alla, som studerat islam. Den omständigheten, att judarna ägde gudaingifna böcker och härstammade från Abraham, hvilket Kureischiterna och andra stammar också gjorde anspråk på att göra, kunde endast förläna de judiska stammarna ett stort inflytande. För att skaffa förbindelseled med patriarkernas historia bildade man arabiska legender. Sålunda var det Abraham och Ismael, som byggde templet i Mecka och nedlade den svarta stenen däri. Den heliga källan Zemzem i Kaaba var den, som stillade Hagars törst o. s. v. För en redogörelse öfver de ord, läror, ceremonier och berättelser, som voro lånade af judendomen och antagna af Muhammed såsom del af hans lära, hänvisas läsaren till Geiger * och Tisdall. **

Kristendomen i Arabien före Islam. Frågan om huru tidigt och från hvilken sida kristendomen trängde in i Arabien är svår att besvara. Paulus tillbragte enligt Gal. 1: 17 tre år bland araberna och i norra delarna infördes den mycket tidigt, såsom man kan se däraf att biskopen i Basra tillika med fem andra arabiska biskopar voro närvarande vid kyrkomötet i Nikea år 325.

* Was hat Muhammed aus dem Judentum aufgenommen?

** The original sources of the Qur'ân.

Otvifvelaktigt var kristendomen på Muhammeds tid spridd vida omkring också till andra delar af landet. Bilden af den kristna munken vid sina böcker och sin lampa, vakande i sin cell i öknen, förekommer allmänt i den för-islamitiska poesien. Så snart araberna kommo i närmare förbindelse med romarna gjorde kristendomen raska framsteg. Kristna författare omnämna bland de omvända en drottning vid namn Mavia och omtala, att hon inbjöd en biskop vid namn Moses att komma och slå sig ned bland hennes folk. Det var dock väsentligen i sydvästra Arabien, som kristendomen trängde igenom. Vi kunna af monument och inskrifter från Jemen se, huru redan före kristendomens predikande där mångguderiet genom sabéerna hade fått vika för läran om den ende sanne Guden. Det första historiska vittnesbördet om kristendomens insteg i landet finnes i berättelsen om diakonen Teofilus från Nikomedia, hvilken som kejsar Konstantius' sändebud kom till hofvet i Himjar och där lyckades förmå fursten att antaga kristendomen. Han byggde kyrkor i Aden, Safar, Sanaa och Hormuz och upprättade 4 biskopsdömen.

År 560 utbröto i Nejran på anstiftan af judarna svåra förföljelser mot de kristna. Men kristendomen var redan så fast rotad, att den uthärdade förföljelsen, och först sent gaf den vika för islams segrande makt. Ännu så sent som på 900-talet nämnas kristna i Nejran. År 567 byggde den kristna konungen Abraha i Jemen, i afsikt att ge Mecka en medtäflare som pilgrimsort, en ny katedral i Sanaa. Men den blef skändad af hedniska araber, hvarefter följde Abrahass berömda tåg mot Mecka och hans nederlag genom kureischiterna, hvilket är skildradt i ett kapitel i koranen, kalladt Elefanten. Två månader efter detta nederlag föddes den

man, som skulle för långa tider besegla kristendomens öde i Arabien.

Af denna korta framställning framgår, att Muhammed lika litet som någon annan begåfvad arab på hans tid, kunde vara helt och hållet okunnig om Kristi lära. Den bild den kristna kyrkan på den tiden framställer har visserligen sina djupa skuggsidor, men sanna bekännare funnos också.

I själfva verket stod Muhammed i beröring med kristendomen hela sitt lif igenom. Redan i sin barndom hörde han berättelsen om den kristna invasionen söderifrån och om Abrahams nederlag. Senare, då han reste till Syrien, måste han ha passerat genom de kristna stammarnas område i norra Arabien och sammanträffat med munkar. Såsom profet hade han till biustru en kristen koptisk kvinna, Mirjam, som blef moder till hans älsklingsson Ibrahim. Det är otänkbart, att Muhammed skulle kunnat förblifva okunnig om kristendomen, och därför är det ej heller öfverraskande att finna spår däraf i islam. Ja, när man vill söka reda på islams ursprung, kan man omöjligen lämna ur räkningen dess kristna beståndsdelar. Om också i en fördärfvad form, var Kristi lära en af källorna till den nya religionen. En författare* går ännu längre och visar, att det icke var omständigheterna utan brist på inre mottaglighet, som fjärmade Muhammed från Kristi lära. Han saknade en rätt uppfattning af synden och människans fallna natur och kunde därför icke heller förstå värdet af den frälsning evangelium erbjuder.

Haniferna. Utom judar och kristna funnos också hanifer. Namnet var ursprungligen ett skymford och betecknade dem,

* Koelle.

som afföllo från den gängse gudatron. Allt efter som hedendomen förföll, uppstodo i Medina, Mecka och Taif verkliga sökare efter Gud, hvilka, ehuru hvarken judiska eller kristna proselyter, dock kände sig öfvertygade om hedendomens dårskap. Att de blefvo talrika och fingo inflytande framgår af koranens bruk af ordet, såväl som af antagandet att patriarken Abraham skulle ha varit den första hanifen. Den islamitiska historien nämner 12 af Muhammeds följeslagare, som tillhörde denna sekt.

I känsla af att den folkliga religionen var baserad på det rena intet drogo flera gudssökare ut till olika länder för att finna *hanifismen* eller Abrahams rätta religion. En af dessa, Waraka, blef kristen; en annan Abd-Allah stannade i oviss-het, ända tills han blef gripen af Muhammeds lära. Senare drog han dock med sina trosfränder till Abessinien, där han öfvergaf islam och blef kristen samt fick besegla sin tro med sitt lif. Berättelsen om dessa hanifer finna vi i *Ibn Ischak*, Muhammeds äldsta biograf.

Så tidigt skedde sålunda den första omvändelsen från islam till Kristi lära!

Hanifernas trosformel löd sålunda: »Vi hafva öfverlämnat oss åt Gud». De förbjödo flickmord, erkände Guds enhet, förkastade allt afguderi och trodde på ett paradiset och ett helvete. Om gudomen använde de orden »barmhärtig» och »förlåtande».

Haniferna funnos icke blott i Mecka och Medina utan ock annorstädes, och öfverallt voro de ett symptom på och ett vittnesbörd om att hedendomen var stadd i upplösning och att jordmånen var beredd för islam. Från haniferna var det logiskt sedt endast ett steg till denna för den, som ej ville omfatta Moses lära eller Kristi tro.

»Okunnighetens tid» var sålunda en tid af andlig oro och sökande efter Gud. Men det var också för västra Arabien en tid af socialt och politiskt kaos. Allting var redo för en man af snille, som kunde behärska ställningen och af kaos forma en ny värld. Denna man var Muhammed. Hans lära var icke en ny uppfinning utan en sammangjutning af hedniska, judiska och kristna element, hvilka ännu i dag kunna igenkännas och särskiljas och som bilda en fullt naturlig utveckling.

II.

MUHAMMED, PROFETEN.

Omkring år 570 drog Abdallah, son till en meckaköpman, till Medina med en handelskaravan och dog där. Några månader efter hans död gaf hans hustru Amina lifvet till en gosse, som fick namnet Muhammed. Ett århundrade senare utropades denne arabs namn i förening med den Allsmäktiges fem gånger dagligen från 10,000 minareter på ett område, som sträckte sig från Persiska viken till Atlantiska oceanen, under det att hans religion sopade bort allt i sin väg genom tre världsdelar.

Hvad är förklaringen på detta historiens under?

Många teorier ha blifvit uppställda, men den rätta förklaringen på islams ofantliga utbredning ligger säkert i sammanfattningen af de olika meningarna. Den österländska kyrkans svaghet och förfall, tillståndet i de persiska och romerska rikena, den nya religionens föga kräfvande moral, svärdets och fanatismens makt, de stora sanningar islam innehåller, snillet hos Muhammeds efterföljare samt eröfringslusten och hoppet om plundring — dessa äro de viktigaste af de uppgifna orsakerna. Men som den största måste dock nämnas Muhammeds snille. För den troende

muhammedanen är detta också den enda nödvändiga förklaringen, och den är så mycket mera enkel som den är öfvernaturlig. För Gud är allting möjligt, och det var han, som sände Muhammed såsom den sista och största profeten.

Muhammedansk beskrifning på profeten. En muhammedansk teolog, som lefde på 1300-talet, Kamal ud Din, gifver följande skildring af profeten. »Muhammed är den bäst utrustade af hela mänskligheten, den mest ärade af alla apostlarna, barmhärtighetens profet, de troendes imam eller hufvud, bäraren af lofsjungandets standar, förebedjaren, innehafvaren af en upphöjd ställning, ägaren af paradiset's flod, under hvars banér Adams söner skola samlas på domens dag. Han är den främsta af profeterna, och hans nation den bästa af alla nationer; hans lära den ädlaste, mest upphöjda af alla. Han gjorde underverk och ägde stora gåfvor, var af ädel börd och hade ett framträdande af fulländadt behag. Han var fullkomligt ädelmodig, fulländadt tapper, ytterligt ödmjuk samt hade en fullkomlig gudsfruktan och den högsta fromhet. Han var i alla afseenden den mest fulländade af hela människosläktet och den af alla människor, som var mest fri från låghet och laster.»

I hvad mån denna vackra beskrifning kan hålla profvet inför historiens dom skola vi senare se. Men hvad vi icke kunna förneka är, att Muhammed var en man med stora gåfvor. Likväl får hans verk icke, såsom vi ofvan ha sett, betraktas såsom framsprunget enbart ur hans geni, utan också ur flera yttre omständigheter.

Yttre omständigheter. Först af allt måste vi taga i betraktande den *politiska* faktorn. Den tid, som kallas »elefantens år», hade sett tillintetgörelsen af den kristna armé, som under kung Abraha tågade mot Mecka för att förstöra

Kaaba. För den unga Muhammeds brinnande ande måste denna seger framträda som en profetia om Meckas kommande öfverhöghet, och utan tvifvel anvisade honom hans äregirighet den ledande platsen i den kommande striden mellan Arabien å ena sidan, Persien och Rom å den andra.

Därnäst ha vi att taga reda på den *religiösa faktorn*. Tiden var mogen för en ledare också i detta fall, och Mecka var redan medelpunkten för en ny religiös rörelse. Haniferna hade förkastat afgudarna och närde hoppet att en profet skulle uppstå bland dem. Det fanns tillräckligt material för att bygga upp ett nytt trossystem. Men för att nå därtill visade det sig nödvändigt att förkasta en del af materialet, d. v. s. att ingå en kompromiss för att den nya religionen kunde passa för hedningar såväl som för judar och kristna.

Den tredje faktorn härleder sig ur Muhammeds *familjeförhållanden*. Han var icke blott kameldrifvare, han var af ädel börd. Kureischiterna voro den härskande stammen i Mecka; Mecka var Arabiens hufvudort, och Muhammeds farfar, Abd ul Muttalib, var den mest inflytelserika mannen i denna aristokratiska stad. Dennas älsklingsbarn var den fader- och moderlösa Muhammed, som ända till sitt 8:de år var i hans vård och af denne kureischiternas höfding lärde, hvad det vill säga att vara stolt och att härska. Och detta glömde Muhammed aldrig.

Till dessa faktorer kom sedan såsom den viktigaste omständigheten Muhammeds karaktär och snille. Med personligt intagande egenskaper, ett vackert utseende och goda affärsgåfvor vann han till att börja med den mycket rika änkan Kadidschas hjärta och hand. Hon var tydligen en kvinna med karaktär och mogen erfarenhet, som behöll ett afgjordt välde öfver sin man och ledde honom med mycken

kraft och klokhet. Detta framgår i synnerhet af den märkliga omständigheten, att hon, så länge hon lefde, lyckades afhålla honom från att taga någon annan hustru. Då Kadidscha var gynnsamt ständ mot haniferna, är det troligt, att hon förstått att öfva ett inflytande, som stärkte Muhammeds egen dragning mot monoteisternas reformatoriska sekt.

Vid 25 års ålder äktade Muhammed Kadidscha; vid 40 började han få uppenbarelsen och predika sin nya religion. Den, som först trodde på honom, var hans hustru; därpå följde hans bägge adoptivbarn, Ali och Zeid, och därefter hans vän, den rike köpmannen Abu Bekr. Detta var den nya trons kärntrupp.

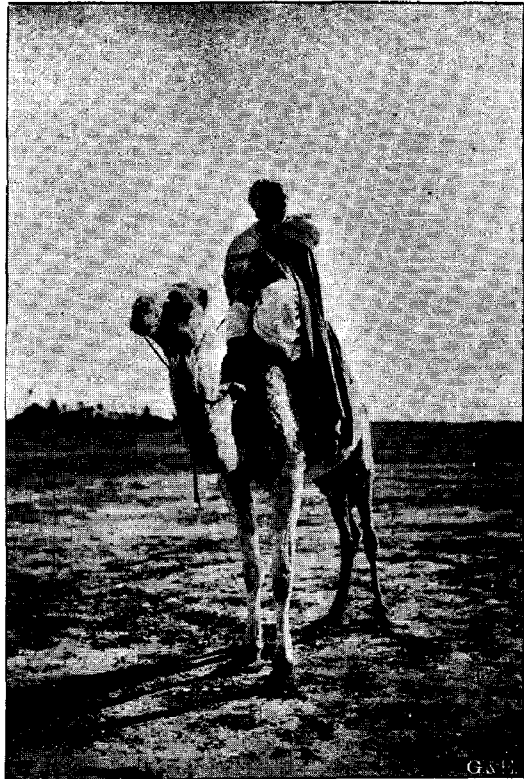
Den första perioden af Muhammeds lif. Profetens födelsedag är osäker. Några uppgifva 20 augusti 570, andra 13 april 571. Omedelbart efter födelsen blef han, efter arabisk sed, sänd bort för att vårdas af en kvinna, vid namn Halimah, af Bni Saad-stammen, och hos henne förblef han i 2 år. Då han gick på sitt sjätte år fick han följa sin mor till Medina, men under vägen dit sjuknade och dog modern. Den nu både moder- och faderlösa gossen fördes emellertid till Mecka, där han lämnades i sin farfars vård, och då denne 2 år senare också dog, kom Muhammed till sin farbror Abu Talib.

Då gossen var 12 år, fick han följa med en handelskaravan till Syrien. Här kom han i beröring med kristna och sammanträffade, enligt en sägen, med munken Buhaira. Resten af hans ungdom förflöt utan yttre händelser, och i likhet med andra gossar sattes han att vakta får och getter. Vid 25 års ålder inträdde han i Kadidschas tjänst som karavanförare, hvarvid han åter kom att besöka Syrien. Hans

äktenskap med den rika änkan gaf honom anseende, så att han kunde taga verksam del i återupprättandet af ett gammalt förbund i Mecka. Då han närmade sig 40-talet började han hängifva sig åt kontemplation, och från denna tid stamma troligen några af koranens äldsta kapitel. Till sist mottog han i grottan vid Hira kallelsen till profet och meddelade sin syn till Kadidscha, som trodde därpå. Efter en tid af djupt svårmod följde nya uppenbarelser, hvarpå han började predika.

Först vunnos hans adoptivbarn, såsom förut har nämnts, sedan Abu Bekr och Otman' o. s. v., tills antalet af de troende räknade 50 själar. Då to-go Meckas invånare anstöt, förföljelsen började och några af hans anhängare flydde till Abessinien.

I det 10:de året af hans sändning dog Kadidscha, och samma år in-

ÖKENBILD.

gick profeten två nya äktenskap. Då han försökte omvända folket i Taif, blef han fördrifven därifrån; däremot vann han en skara på 12 pilgrimer från Medina, hvilka vid hemkomsten utbredde den nya läran. Vid nästa pilgrimsfest voro redan 70 färdiga att aflägga trohetslöftet. Kort därpå beslöt Muhammed att fly från Mecka till Medina, från hvilken händelse muhammedanerna datera sin tidräkning, *Hedschra*, år 622 eft. Kr.

Den andra perioden. Flykten till Medina förändrade icke blott skådeplatsen utan äfven handlingen och dess man. Samme man, som i Mecka var predikanten och förmanaren, blef nu krigaren och lagstiftaren. Till att börja med byggde Muhammed den stora moskéen och hus åt sina hustrur och följeslagare. I det 2:dra året öppnade han fientligheter mot den kureischitiska stammen i Mecka. Den första ordnade sammandrabbningen ägde rum vid Bedr, där profetens styrka på 305 man slog den tre gånger starkare fienden. I en följande drabbning blef han däremot slagen och svårt sårad. I det fjärde året öppnade han fientligheter mot Asadstammen och judarna vid Bni Nazir och Bni Kuraisa. Under expeditionen mot den senare stammen lät han döda 700 fångar, och kvinnor och barn såldes som slafvar. Under detta år äktade Muhammed tre hustrur, den ena af dem, Zainab, var hustru till hans frigifna slaf och adoptivson. Under det 6:te året vände Muhammed sig skriftligen till främmande furstar och konungar och uppfordrade dem att antaga islam.

Följande år samlade Muhammed en styrka på 1,600 krigare, med hvilken han tågade mot Kaibar, som var judarnas starkaste befästa ort. Invånarna blefvo underkufvade eller dödade, och mycket byte togs. Till bytet hörde för profeten

en ny hustru, judinnan Safija. Det var under detta tåg, som han legaliserade »äktenskap på tid». Likväl säges det, att han senare skall ha afskaffat detta afskyvärda bruk. I Kaibar försökte en judinna att taga honom af daga genom gift, men attentatet upptäcktes, och hon blef genast dödad.

Under Hedschras 8:de år kunde Muhammed under ett stillestånd göra pilgrimsfärd till Mecka, hvarigenom han antog och för alltid stadfastade den hedniska kulten med dess ceremonier i islam. I Mecka ingick han sitt sista äktenskap och vann där tillika Kalid, »Guds svärd», och Omar »den tappre» som sina anhängare. Den här han under dem sände till Syrien blef emellertid slagen, och då nya fiendtligheter uppstodo i Mecka, beslöt Muhammed att angripa sin födelsestad. Med 10,000 man närmade han sig staden, som genast öppnade sina portar, hvarpå profeten förstörde afgudarna i Kaaba och tvang folket att aflägga trohetsed. Därpå följde de stora ambassadernas år, då de olika arabiska stammarna förpliktade sig att antaga islam. Det var då, som Muhammed utfärdade den berömda förordningen, enligt hvilken alla muhammedaner inom 4 år skulle vara lösta från hvarje kontrakt eller förbindelse med afgudadyrkare, och att därefter ingen otrogen skulle tillåtas att deltaga i pilgrimsfärden.

Följande år gjorde Muhammed med stor ståt sin sista vallfärd, men hans krafter började nu taga af. Så många års strapatser hade undergrävt hans starka konstitution. Från sin sjukbädd utsände han en ny expedition mot den romerska gränsen, och efter att en sista gång ha talat till folket i moskéen, gaf han allmosor åt de fattiga samt råd åt sina trogna, hvarpå han lade sig ned för att dö med hufvudet i Aischas sköte. Han var då 63 år gammal.

Muhammeds yttre personlighet och karaktär. Muhammed beskrives af traditionen såsom en man öfver medellängd, mager som nästan alla araber och med befallande uppträdande; han hade stort hufvud, ädel panna, korpsvart hår samt stort yfvigt skägg. Hans blick var genomträngande. Han gick fort, och bestämdhet präglade hvarje hans rörelse. Alla historieskrifvare äro öfverens däri, att han hade gåfvan att befalla och att han fordrade lydnad från sina likar såväl som från sina underordnade.

Muhammeds karaktär är ett af historiens stora problem. Änskönt alla källor rörande hans lif och verk äro muhammedanska, råder dock bland dem, som studerat dessa källor, den största olikhet i uppfattningen af hans karaktär. Våra dagars kritiska verk, t. ex. af Sprenger, Weil, Muir och Koelle, ge oss väl en saunare bild af profeten än förgångna tidens; men meningarna äro också här delade. Några forskare anse, att Muhammed till att börja med var uppriktigt och själf trodde på sina s. k. uppenbarelser men att han senare, berusad af framgången, för egna personliga ändamål begagnade sig af sin värdighet som profet och i sina senare uppenbarelser äfven var medveten om att han bedrog folket. Koelle finner lösningen till hans första period hos Kadidscha, som ledde hans ärelystnad och lade band på hans passioner. Efter hennes död åter kunde han lössläppa dessa och visade sig därvid i sin rätta gestalt. Sprenger återigen finner lösningen på problemet i Muhammeds epileptiska anfall.

Äfven om vi bortse från den omtvistade frågan om profetens uppriktighet under åtminstone någon del af sin sändning, kunna vi omöjligen tillerkänna hans karaktär någon hög moralisk ståndpunkt. För att belysa denna fråga ha vi tre olika slags måttstock att mäta med: de hedniska ara-

bernas lag, den lag hans själf gjorde anspråk på att ha uppenbarat, samt Gamla och Nya testamentets föreskrifter, hvilka han gaf sig sken af att gilla och påstod sig ha öfverträffat.

Med Nya testamentets lag, gifven af Jesus Kristus, hvilken Muhammed dock erkände såsom Guds ord, dömer den arabiska profeten sig själf. Vid den flyktigaste genomgång af hans biografi finner man, att han upprepade gånger bröt mot bergspredikans bud och det icke blott i sitt privata lif utan äfven vid utöfningen af sitt profetkall. Och själfva koranen visar, att Muhammeds sinne var fullkomligt främmande för Jesu Ande.

Ehuru araberna voro hedningar, slafägare och polygaster, hade de dock en lag. Äfven öknens fribytare, hvilka liksom Muhammed lågo på lur efter karavanerna, hade sina hedersbud. Men äfven mot dessa bröt han åtminstone i tre graverande fall. Det var väl tillåtet att äkta en fången kvinna, hvars släktingar fallit i striden, men likväl först tre månader efter slaget. Muhammed väntade blott tre dagar, innan han tog judinnan Safija till äkta. Det var visserligen tillåtet att plundra handelskaravaner, men icke pilgrimer på väg till Mecka; men äfven häremot bröt Muhammed, och för att rättfärdiga sig meddelade han en uppenbarelse. Det ansågs i »okunnighetens tid» som blodskam att äkta sin adoptivsons hustru, äfven om hon var änka; men då Muhammed förälskade sig i sin adoptivson, Zeids, lagliga hustru, förmådde han denne att skilja sig från henne och gifte sig därpå omedelbart med henne. För detta fall fick han också en »speciell uppenbarelse».

Men Muhammed bröt icke blott den gamla arabiska lagen och kom i oändligt hög grad till korta inför Kristi lag —

han höll icke en gång de lagar, för hvilka han utgaf sig vara den af gudomen tillsatta förmedlaren. Då Kadidscha dog, visade sig denna lag, hur eftergifvande den än var, ur stånd att tjäna som tygel för hans lustar. Enligt hans bud skulle de troende låta sig nöja med fyra lagvigda hustrur, men han själf tog, efter hvad traditionen förmäler, elfva hustrur och två bihustrur. Det är omöjligt att bilda sig ett rätt omdöme om Muhammeds karaktär, om man icke känner hans förhållande till kvinnan. Men därom kan knappast berättas. Vare det nog att säga, det profetens kärleksäfventyr utgöra hufvudparten af de berättelser i »Profetens lif», som läses af hvarje bildad muhammedan i alla länder, där Muhammeds karaktär betraktas som det moraliska idealet.

Slutligen skall det endast nämnas, att om domen öfver profeten må förefalla hård, så hvilas den dock uteslutande på vittnesbörd från hans egna hängifna anhängare, för hvilka hans minsta handling utgjorde ett högt föredöme.

Muhammeds apoteos. Profetens lif och karaktär, skildrade af hans äldsta biografer, stämma i ett viktigt fall icke öfverens med den nuvarande uppfattningen af honom. I koranen såväl som i de äldsta källorna, betraktas han såsom alltigenom mänsklig och med förmåga att fela. Senare tiders tradition har förändrat detta och gjort honom syndfri samt nästan gudomlig. De 201 hedersnamn, som gifvas honom, förkunna hans apoteos (upphöjande till gudomlighet), och den ortodoxa traditionen stadfäster krafvet därpå. Han kallas: Guds ljus, Världens frid, Den första af hela skapelsen, och andra ännu mera upphöjda och hädiska namn. Ingen muhammedan beder väl till honom, men hvarje troende beder dagligen för honom. På domens dag är hans förbön den enda, som gäller. Hvarje, äfven den min-

sta, omständighet i hans lif har skett efter gudomlig tillskyndelse, och på detta sätt bli t. o. m. hans fel ett bevis på hans ära och ett tecken på hans öfverlägsenhet. Han är af Gud satt öfver hela skapelsen. Han bor i den högsta himmelen och har sin plats icke så litet öfver Jesus. Hans namn uttalas aldrig utan en välsignelse, och man hör det öfverallt, på gator och torg, i moskéer och från minareter. För den troende är det namnet öfver alla, näst Allah, och för den lärde är det en underfull symbolik — sammanställningen af dess fyra bokstäfver innehåller i sig all vetenskap och alla mysterier. Några af hans biografier berättar på fullt allvar, att Gud skapade människan efter bilden af Muhammeds namn, sådant som detta är inristadt med arabiska bokstäfver i Guds tron.

Den utomordentliga vördnad, som visas profetens namn, bevisar den höga plats han intar i muhammedanernas gudsdyrkan. I själfva verket är han innehafvaren af paradiset och helvetets nycklar. Ingen, som tror på honom, skall gå till fördömelse, huru dåligt hans lif än har varit; ingen otrogen, huru väl han än lefvat, kan frälsas utom genom Muhammed. Visserligen förnekar islam behovet af en medlare och af Guds Sons människoblifvande, men detta är alldeles tydligt, att för den muhammedanska tankegången *handlar Muhammed såsom medlare*, likväl *utan inkarnation och försoning*, och *utan kraf på sinnesändring*.

Islams kröningshymn. Bland alla de verk och skaldestycken, som äro skrifna till Muhammeds pris, är intet så berömdt och omtyckt som *El Burda*, sången om manteln. Detta är den muhammedanska världens kröningshymn, och den skulle, om musik brukades vid den islamitiska gudstjänsten motsvara »Högtlofvadt vare Jesu namn» hos de kristna. Den

reciteras vid stora festligheter, tryckes i andaktsböcker och sjunges af de kringvandrande dervischerna. Den har blifvit öfversatt på nästan alla muhammedanska språk, såväl som på latin, tyska, franska och engelska. På arabiska finnas icke mindre än 30 kommentarier öfver denna sång. I en af dessa får man bl. a. veta, hvilka olika medicinska verkningar, som kunna vinnas, om hymnen på ett lämpligt sätt blir afskrifven och brukad som amuletter och trollmedel.

Författaren af denna märkliga hymn var Scharif ud Din Muhammed, född omkring år 1212 i Egypten; ehuru han har skrifvit också andra dikter, är hans namn uteslutande förknippadt med denna hymn. Muhammed kallas i denna »fursten öfver Guds bägge stora världar, människornas och andarnas». Men Muhammed intar icke allenast denna höga plats i skapelsen, han är tillika den döendes enda hopp och den ende förebedjaren på den yttersta dagen, ehuru detta är alldeles emot koranens lära. Kristna tankar ha otvifvelaktigt öfvat inflytande, och för själfva det stora behovet af en frälsare också för islams barn ger skalden uttryck, då han utbrister i dessa ord:

»O, du, den mest upphöjda af allt skapadt!
Till hvem, utom dig kan jag fly och söka skydd
I denna stund så förskräcklig för allt lefvande!
O, apostel, sänd af Gud, icke skall din ära fördunklas
Genom den hjälp du värdes bringa mig
På den fasansfulla dag, då den Mäktige
För all världen skall blifva känd som Hämnaren.»

I den del af dikten, som handlar om koranen, finnas höga tankar i en skön form, men bilderna tyckas ofta hämtade från bibeln. Där talas om »en säker tillflykt» och om »den

gudomliga bokens lefvande vatten». Koranen liknas vid en ledstjärna, hvars ljus upplyser en syndig världs mörker o. s. v.

Ack, tyvärr, den enda sanna kommentar, som finns öfver denna dikt, är just det mörker, hvilket ännu hvilar öfver den syndiga muhammedanska världen! Det mörkret har hvarken koranen med all sin litterära skönhet eller Muhammed på något sätt skingrat, utan snarare ökat. En ström kan icke stiga högre än dess källa, och detta kapitel har redan visat den förnämsta källan till islam. Den religion, som Muhammed stiftade, bär alltigenom prägeln af hans lif och karaktär.

III.

ISLAMIS UTBREDNING.

Islam, en missionerande religion. Världens stora religioner kunna delas i 2 klasser: icke-missionerande och missionerande. Judendomen, Zoroasters lära, och hinduismen kunna räknas till det förra slaget, kristendomen, buddismen och islam till det senare. Islam var missionerande redan från sin första början. Om ordet också icke bör tagas i kristlig betydelse, är islam dock genom sina bekännares nit för trons utbredning, med svärdet eller med ordet, ett slående exempel på hurusom äfven de djupa leden varit missionärer för sin tro.

Ett århundrade efter Muhammeds död voro hans anhängare herrar öfver ett rike, större än Roms då det stod på höjden af sin makt. De byggde moskéer i Kina, Spanien, Persien och södra Italien. Den första eröfringens snabbhet, omfattning och metoder äro en märklig illustration på muhammedanernas fanatiska nit.

Två århundraden eft. Hedschra utropades profetens namn från tusentals minareter, alltifrån Herkules stoder till Stilla hafvet och från norra Turkestan ända till Ceylon. I våra dagar efter endast 13 århundraden finnas öfver 230 miljoner

muhammedaner — *en sjundedel* af hela jordens befolkning. Det kan vara lätt nog att göra den invändningen: »Ja, islam blef ju utbredd genom svärdet» — men, hvad var det, som satte svärdet i muhammedanernas händer? Hvilken glödande tro och hängifvenhet måste det icke ha funnits hos islams första kämpar, för att de skulle omgjorda sig till strid på lif eller död för den nya religionen! Som öknens stormvind drogo de genom Syrien, Egypten, Tunis, Tripolis, Algeriet, Marocko — oemotståndliga, allt förgörande, tills Atlantiska hafvets böljor satte ett öofverstigligt hinder för deras tåg.

Eröfringens tre perioder. Islam har liksom kristendomen sin apostoliska, sin medeltida och sin nutida missions-tid. Den första perioden går från Muhammeds död 632 till år 800; den andra, under ottomanernas och Stor-Moguls valde, sträcker sig från 1280 till 1480, och den sista tar sin början 1780 med den wahabitiska väckelsen och der-vischrörelsen i Afrika.

Under den första perioden bröt islam med eld och svärd segrande fram genom Asien och norra Afrika, men genom något fredligare medel, vann läran insteg i västra Kina samt Kanton. Öfverallt blef den rotfäst före år 1000, under det att de kristna på sina ställen, såsom i Mindre Asien och Egypten, antingen blefvo helt undertryckta eller måste betala tribut. I Arabien blef kristendomen uppryckt med roten. Att också världsliga motiv spelade en betydlig roll vid lärans hastiga utbredning kan icke betviflas och erkännes till och med af muhammedanska författare.

Eröfringens andra period begynte med de ottomanska turkarnas framträngande och upprättandet af Stor-Moguls valde i Indien. Under denna period blefvo Afghanistan, Tur-

kestan, Indien, Java och de Malajiska öarna, tillika med Serbien och Bosnien, mer eller mindre omvända till islam.

Den moderna rörelsens ursprung slutligen stammar från dervischordnarna i Afrika, lärjungarna vid Kairo-universitet, återvändande meckapilgrimer och efter slafvar jagande omanaraber. Deras verksamhet faller hufvudsakligen inom Afrika, men framträder äfven i Ryssland bland finnarna vid Volga samt på de malajiska öarna och Filippinerna.

Det är endast i sina mest allmänna drag vi här kunna skildra historien om islams utbredande. Vi skola därvid följa de stora landområden, som ännu lyda under dess makt.

Arabien och Syrien. Islams världseröfring började med svärdet. Före sin död skall Muhammed ha profeterat, att »krig för lärans utbredande icke skulle upphöra förrän vid antikrists ankomst». Hans stora bud var: »Döden afguda-dyrkarna, hvarhelst I träffen dem!» Knappt var Abu Bekr utropad till kalif, förrän han skyndade sig att utföra befallningen. Hans här dödade alla, som satte sig till motvärn och släpade de öfriga i fångenskap. Byarna brändes, sädesfälten och palmlundarna likaså, och likväl visade sig islam äga ett så svagt grepp öfver araberna, att samtliga beduinstammar afföllo vid Muhammeds död, och missionsverket i Arabien måste börjas på nytt. Endast Mecka och Medina förblefvo trogna. Det tog Abu Bekr öfver ett år att öfvervinna arabernas hårdnackade motstånd och omvända dem på nytt; men sedan ha de också förblifvit islam trogna.

Därpå måste Kalid, Allah's svärd, utsändas mot Tuleiha och Museilama, hvilka bägge ville usurpera profetvärdigheten. Först segrade han öfver den förra, därefter i den blodiga striden vid »Dödens trädgård» öfver den senare, men miste

själf 1,200 man. Han visade sig som en sann islams son genom att på slagfältet äkta en fången flicka.

Våren 633 var Jemen underkufvadt. Damaskus föll 634. Två år därefter drefs Heraklius ut ur Syrien och perserna ledο ett svårt nederlag. År 637 var Syriens eröfring afslutad med Jerusalem's fall.

Utbredningen af Islam var dock icke alltid liktydig med en triumf för denna tro. Segern stannade i själfva verket mer än en gång hos de underkufvade. Då islams härar eröfrade Mindre Asien, var kristendomen härskande hos de folk, som där talade grekiska, armeniska och syriska; och dessa folk äro, efter 12 århundradens beröring och kamp med islam, ännu kristna. Dr William Shedd skrifver härom: »Vi må icke glömma, huru islam misslyckats i sitt försök att vinna och omvända folk, hvilka dock under 12½ århundraden ha lefvat under dess välde, under hvilken tid de varit utsatta för muhammedansk propaganda och haft utsikt till materiell vinst, om de gifvit efter. Och trots allt detta, äro dessa folk i våra dar mera motsträfviga mot islam än någonsin förr. I kristendomens hela historia kunna vi icke uppvisa ett enda sådant misslyckadt försök.»

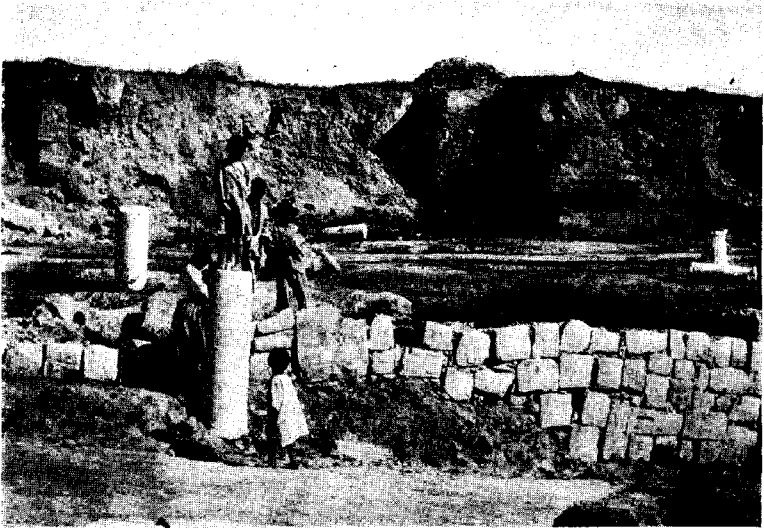
Afrika. Islams utbredande i denna världsdel började 638 och fortfar alltjämt. Man kan särskilja 3 olika eröfringsperioder. Under den första, 638—1050, öfversvämmades hela medelhafskusten från Egypten till Marocko; under den andra 1050—1750 blefvo Marocko, Saharaområdet och västra Sudan muhammedanska; den tredje åter från 1750 till närvarande tid kännetecknas af islams återupplifvande och utbredning genom mahdirörelsen och dervischordnarna.

Under det att Kalid förde islams banér till segrar i Syrien och västra Persien, föll Amru-ibn el-As med lika stor

kraft in i Egypten. Inom 2 år var Alexandria taget, och Egypten blef ett lydrike i likhet med Syrien och Kaldéen. År 647 drogo arméerna västerut och nådde inom trettio år segrande Atlantiska hafvets kust samt beredde sig att gå öfver till Spanien. Att segern många gånger blef så lätt berodde i mycket på de kristnas söndring och inre tvister. Den religiösa segern blef likväl icke fullständig, hvilket framgår där af, att ännu i denna stund finnas i Egypten 600,000 kristna kopter. I Tripolis blefvo de blodiga segrarna rätt värdelösa för islam, emedan kristendomen där kämpade för lifvet. Det var först 754 som omvändelsen ansågs genomförd. Den gamla muhammedanska författaren, Ibn Kaldun, bekräftar, att dessa f. d. kristna icke mindre än fjorton gånger afföllo från islam.

I sina senare omvändelseförsök, antingen det tillika gällde eröfring, handel eller slafjakt, inträngde araberna i Afrika från tre olika sidor. Från Egypten gingo de västerut så långt som till Tsadsjön; från nordvästra Afrika trängde de ned till samma sjö såväl som till Niger-regionen; från Zanzibar slutligen öppnade slafjägarna väg för islam så långt som till de stora sjöarna. Så tidigt som 740 bragte arabiska invandrare islam till Abessinien, men Swaheli-stammarna blefvo icke omvända förrän på 1700-talet. Den största arabiska invandringen var den, hvilken följde såsom reaktion emot korstågen, hvarför den starkaste utvecklingen af missionskrafterna i norra Centralafrika faller mellan 1095 och 1300. Omkring år 1200 trängde islam genom Sahara.

År 1775 gjorde en fellah från Gober vid namn Otman sin pilgrimsfärd till Mecka, där han blef gripen af wahabit-rörelsen. Då han återvände, förvandlade han fåraherdarna till krigare och upprättade ett starkt muhammedanskt välde

FRÅN KARTAGOS RUINER.

i Sokoto. Hans makt sträckte sig från Atlantiska oceanen till Tsadsjön och från Binue-floden till Sahara. En annan nitisk missionär för islam, Muhammed Otman från Mecka, verkade 1835—53 i Kordo och Senaar, där många stammar ännu voro hedniska, och hans verk fortsattes ännu i dag af den dervisch-orden han grundat. I Västafrika hafva andra ordnar varit verksamma, och i de norra delarna sökte 1832—47 Abd-ul-Kader, en nitisk muhammedan och tillika statsman och skald från Algeriet, väcka arabernas missionsnit. Senare åter har mahdiströrelsen i egyptiska Sudan med eld och svärd rasat emot »de otrogna» och islams ljumma be-kännare.

Den senaste och tillika den starkaste missionskraften i Afrika utgöres dock af *Senussi-orden*, islams jesuitorden.

Senussi var en scheik från Algeriet, som för sitt rena lif och sina grundsatsers skull år 1843 blef förjagad från Mecka. Han sökte då en tillfällig asyl vid Benghazi på kusten af Barka. Och efter att han där hade upprättat kloster för stridande munkar, tillhörande den orden han 1837 grundat, drog han sig tillbaka till Jarabub. Denna ort ligger på gränsen af det libyska höglandet, en trakt, öfver hvilken hvarken Egyptens kediv eller den turkiska sultanen äger någon myndighet. Jarabub är nu själfva hjärtpunkten för det nutida islams fientliga rörelse mot de otrogna. Senussi, och efter honom hans son, läto sina planer i all hemlighet mogna. Scheiken är sektens hufvud och åtlydes blindt. Han betraktas af sina anhängare som den sanna mahdin, hvilken skall återställa islams makt. Politisk makt påstår sig denna orden icke eftersträfva, men dess andliga mål är en sammanslutning af alla ortodoxa andliga ordnar till ett enda teokratiskt förbund, oberoende af världslig öfverhöghet. De ogilla våld. Åt muhammedaner i kristna länder anbefalla de ej yttre motstånd men mana dem att draga sig tillbaka till senussikloster. Icke desto mindre åsyftar denna orden i själfva verket äfven absolut oberoende. Deras kloster äro på en gång kyrka och skola, arsenal och sjukhus. Man påträffar dem i Libyska öknens oaser, i Fezzan, Tripolis och Algeriet samt i Senegambien, Sudan och Somalilandet.

Europa. Islam trängde mycket tidigt in i vår världsdel. År 648 gingo araberna öfver till Spanien, där de 711 upprättade ett välde, som ägde bestånd under 8 århundraden, ända tills Ferdinand och Isabella 1502 förbjödo utöfvandet af deras religion. Cypern föll i saracenernas händer 648, Rhodos 5 år senare, under det att Konstantinopel två gånger, 668 och 716, segerrikt motstod belägringen. Sexton år senare satte

slaget vid *Tours* en gräns för saracenernas framträngande i västra Europa. Likväl togo de Kreta 823 och Sicilien 878 och angrepo 846 själfva Rom, som delvis plundrades, och endast räddades genom Leo IV:s tapperhet.

Åter en gång skulle islam göra ett försök att eröfra Europa. Under de ottomanska turkarna skaffade de sig från slutet af 1200-talet småningom fast fot inom dess gränser. Trakien, Bulgarien, Vallakiet och Serbien blefvo fullständigt underkufvade, Grekland blef en turkisk provins, och slutligen beseglade Konstantinopels fall, år 1453, det östra kejsardömet's öde. Först 76 år senare sattes genom slaget vid Wien en gräns för turkarnas framträngande västerut. Från denna tid ha Turkiets makt och den islamitiska bekännelsen gått tillbaka i Europa. Numera finnas endast 5 millioner muhammedaner här, under det att Asien räknar 169 och Afrika nära 60 millioner.

Persien och Centralasien. Islams inträngande i Persien började med saracenernas infall under Kalid och fullbordades under Omars kalifat. Landets öde afgjordes i den blodiga striden vid Nehavend, 642, då 30,000 perser lågo döda på slagfältet och 80,000 flyktingar nedsablades. Efter detta slag togs den ena provinsen efter den andra och omvändes till islam. Folket reste sig väl upprepade gånger till motstånd, men lärans seger var dock gifven. För islams framtid var eröfringen af det gamla kulturlandet Persien af allra största betydelse. Där fick den muhammedanska litteraturen under många århundraden sina kraftigaste impulser och nådde sin högsta glans, emedan den ariska anden skänkte den semitiska tron poesi, filosofi och vetenskap. Men Persien blef tillika moder för kätterier och schismer och därigenom en källa till svaghet för islam.

Från Persien utbreddes Muhammeds lära till Centralasien. Så tidigt som 666 nådde den Balk och 672 anföllu saracenerna Bokhara. Men denna eröfring gick icke så lätt. Det berättas, att Bokhara *tre gånger* blef intaget och invånarne lika många gånger omvända, endast för att vid första tillfälle afkasta oket. Slutligen måste ett effektivt medel användas. Vambéry berättar, huru hvar bokharist tvangs att dela bostad med en muhammedansk arab och de, som fastade och bådo på rättroget sätt, erhöilo en penningbelöning. Slutligen var staden helt och hållet muhammedansk och blef därefter under 200 år en medelpunkt, hvarifrån islam med predikan eller svärdet utbreddes i alla riktningar genom Afghanistan, Turkestan och kinesiska Tatariet. I vår tid är hela Persien och Centralasien, såväl som en stor del af asiatiska Ryssland, muhammedanska. Bokhara är en vasallstat till Ryssland, och dess hufvudstad är f. n. ett bålverk för islams andliga makt i Centralasien.

Kina. Detta land erbjuder i någon mån ett exempel på islams utbredande på fredlig väg, genom köpmän och predikanter, i motsats till det vanliga krigiska korståget. Flera århundraden före Muhammed hade handelsförbindelser ägt rum sjövägen mellan Arabien och Kina, och när de arabiska köpmännen blifvit vunna för islam, var det för dem helt naturligt att på sina långa resor efter siden, guld och kryddor äfven verka som missionärer. Vi höra också om huru Muhammed förstod att begagna sig af dessa handelsresor genom att sända sin morbror Wahab bin Kabsha till Kinas kejsare för att uppmana honom att antaga den nya religionen. I Kanton predikade denne under 2 års tid med så godt resultat, att det ännu i dag därstädes finnes öfver 800 muhammedanska familjer.

Den första skaran arabiska kolonister i Kina var en afdelning på 4,000 soldater, hvilka på 750-talet sändes af en kalif till den kinesiska kejsaren såsom hjälptrupper under ett uppror. Till tack för goda tjänster erhöilo dessa soldater tillstånd att slå sig ned i Kina, och där vunno de, dels genom predikande, dels genom giftermål, många för islam. Under det följande århundradet utbröto dock förföljelser mot den nya tron, och dess anhängare nedsablades i tusental.

Antalet muhammedaner i Kina f. n. uppgifves olika. En författare uppger det till 3 millioner, en annan till 20, under det att en framstående muhammedansk tjänsteman i Junnanprovinzen anslår det till 70 millioner. Det antal, som vid Kairo-konferensen, 1906, uppgafs, var 20 millioner.

Islams framsteg i Kina böra ej underskattas. Till en del bero de på den snabbhet, hvarmed muhammedanerna ha återbefolkat hela provinser, som blifvit härjade af någon landsplåga. I hungersnödsår köpa de barn af deras föräldrar och uppfostra dem i läran. När dessa bli fullvuxna, förse de dem med hustrur och hus, så att dessa hungersnödsbarn komma att bilda hela byar. Ingenting sparas heller för att hålla tron lefvande hos de nyomvända. Muhammedanerna ha i Kina ingen organiserad propaganda, men hvar enskild är besjälad af ett starkt omvändelsenit, hvilket alltjämt bär frukter. De se därför med förtröstan framåt mot den dag, då islam skall härska öfver hela det ofantliga riket.

Indien. I detta land har islam vunnit ett vidsträcktare fält och ett större antal anhängare än i någon annan del af världen. Våra dagars Indien har en större muhammedansk befolkning än Persien, Arabien, Turkiet och Egypten sammanlagda.

Det var med svärdet, som utbredandet började, och araberna visade här tydligare än annorstädes, att målet icke så mycket var hedningarnas omvändelse som templens plundring och rikets utvidgning. Den politiska ställningen i landet var gynnsam för de saraceniska inkräktarna, och dessa voro icke sena att begagna sig däraf. Redan 712 sände kalifen Walid en här för att hämnas ett öfvervåld, begånget mot ett arabiskt skepp. Den arabiska generalen erbjöd radjputerna valet mellan att antaga islam eller betala tribut, och sedan han slagit dem, lät han med våld omskära ett stort antal bramaner. Då han likväl icke med detta förmådde omvända folket, lät han döda alla män öfver 17 år och gjorde resten till slafvar. En annan här hade redan angripit Daibul vid Sind, och sådana grymheter betecknade dess väg uppför floden, att hindukonungens syster kallade sina kvinnor tillsammans, tände eld på huset och hellre med dem omkom i lågorna än köpte lifvet med priset af sin ära.

Eröfringen af Indus-landet var början till eröfringen af Indien. Araberna hade därmed fått ett fast tillhåll, hvarifrån de hörde om de fabelaktiga rikedomar, som funnos i de otrognas händer.

Sultan Mahmud, med tillnamnet »Afgudarnas tillintetgörare», var islams Napoleon. Efter ett 20-tal invasioner, under hvilka han jämnade templen med jorden, slaktade de infödda och tog ett otroligt rikt byte, upprättade han sitt välde i norra Indien och gjorde Delhi till dess hufvudstad.

I början på 1200-talet grundades ett annat muhammedanskt rike i Bengalen och Behar af Muhammed Baktiar, men det var dock först under perioden 1525—1707, d. v. s. under Stora Mogols välde, som islam gjorde sina mest lysande framsteg och uppnådde sin största tillväxt. Dessa

härskare uppmuntrade litteratur och skön konst, och från dem stamma en mängd monument i sten och marmor, hvilka ännu kasta glans öfver islam i Indien.

I södra Indien infördes läran genom eröfring norrifrån och genom invandring på sydöstra kusten. Denna invandring ägde rum i början af 700-talet, och från denna stammar det halfva miljonalt muhammedaner, som ännu finnes därstädes.

Under 12 århundraden har islam i Indien lyckats eröfra nära en fjärdedel af hela befolkningen. Enligt folkräkningen 1901 funnos i Bengalen öfver 25 mill. muhammedaner, i Punjab mer än 10 och i norra Indien omkr. 45 mill. De återstående 17 mill. höra till Dekan, västra och södra Indien. Totalsumman utgör 62,458,077.

Malajiska arkipelagen. Norra kusten af Sumatra var den punkt, som låg de arabiska handelsmännen närmast. Det var också här, som islam började sina eröfringar. En muhammedansk härskare på Sumatra nämnes redan 1345. Därefter kom turen till Java. En arab vid namn Rahmat, som utgaf sig för apostel, började predika och göra proselyter samt byggde den första moskéen på Java. Efter höfdingens omvändelse blef proselyternas antal större. Därpå grep man till vapenmakt, hufvudstaden föll, och 1478 fick islam öfverhanden, hvarpå missionärer utsändes för att omvända resten af folket.

Till Filippinerna utbreddes läran genom köpmän, och det sätt hvarpå dessa bedrefvo omvändelseverket är typiskt för hela arkipelagen. Muhammedanerna antogo de inföddas språk och många af deras seder och bruk; de gifte sig med deras kvinnor, höllo slafvar för att vinna inflytande och lyckades slutligen befrynda sig med de mäktigaste höfdingarna.

— År 1803 hade några pilgrimer, som i Mecka blifvit gripna af wahabitrörelsen, vid sin återkomst börjat predika det heliga kriget såväl mot de hedniska Batta-stammarna som emot holländarna. Ett 17-årigt krig följde, hvarunder dessa senare togo allt, ända till fanatikernas sista fäste; men omvändelseverket upphörde ej trots nederlaget. Ännu i dag pågår på Java och Sumatra striden om de sista hedniska stammarna mellan islam och den kristna missionen. Den senares förnämsta uppgift är nu att söka vinna de hedningar, som ännu ej äro berörda af islam, samt att tillika sända arbetare till sådana stammar, hvilka stå i fara att gå öfver därtill.

Vi se sålunda, att islams utbredning ingalunda tillhör endast en förgången tid, utan är en ständigt hotande fara på de malajiska öarna såväl som i Afrika. Bland Sumatras 4 mill. invånare äro 3½ muhammedaner, under det att Java ensamt har 28 mill. af denna tro.

Hade den kristna kyrkan tidigare upptagit kampen för att vinna dessa öar, hvilken betydelse hade detta icke haft för Guds rike! Vi må icke glömma, att om också islams väldiga utbredning i tre världsdelar väsentligen berodde på svärdets makt, såväl som på den nya trons låga moraliska ståndpunkt, så underlättades den dock i hög grad af bristen på missionsnit inom den kristna kyrkan.

Islam, ett exempel för oss. Historien om islams utbredning är icke utan betydelse för oss. De förgångna tiderna vittna om storslaget hjältemod; eröfring genom svärdet förekommer knappast mer, men lärans utbredande fortgår dock utan uppehåll och på ett sådant sätt, att vi däraf mycket väl kunna lära hängifvenhet och dristighet. Predikandet af islam sker med allvar och fordrar en lika ovillkorlig underkastelse som svärdet gjorde.

Öknens söner kunde slå allt under sig, därför att de buros upp af öfvertygelsens makt; de förstodo ej att kompromissa, och de törstade efter att lägga hela världen under tron. Icke endast Kalid, utan hvarje muhammedansk krigare, kände sig som ett Guds svärd. I det heliga kriget veko de ej tillbaka för några svårigheter eller faror, icke en gång för döden. Hade icke Muhammed sagt: »Helvetets eld skall icke röra den, som är öfverhöljd med stridens damm på Guds väg.»

Våra dagars kristna mission behöfver föreningar, bidrag, aflönade sändebud etc. Allt sådant är fullkomligt främmande för det muhammedanska omvändelseverket, och likväl går detta framåt. Med förlusten af politisk makt synes islams nit växa. Sålunda äro Egypten och Indien mera verksamma för tron än Turkiet och Marocko.

I Birma, där indiska köpmän verka som missionärer, har den muhammedanska befolkningen under de sista 10 åren tilltagit med 33 %. I västra Sudan och vid Niger äro hela distrikt, som förr voro hedniska, nu vunna, och detta till största delen genom lekmän — köpmän, resande, arbetare. Det vore väl en öfverdrift att vilja påstå, att hvarje muhammedan är en missionär, men så mycket är säkert, att med undantag af dervischerna, hvilka äro att likna vid munkar, islams missionärer i långt högre grad äro lekmän af olika samhällsställningar än präster. Så t. e. har en köpman i östra Arabien nyligen på egen bekostnad låtit trycka och fritt utdela en hel upplaga af koranen. På gatorna i Lahore och Kalkutta kan man se skrifvare, handelsmän, bokbindare, ja, t. o. m. kulier, hvilka tillbringa sina lediga stunder med att predika islam eller tala emot kristendomen. De handelsmän från Java, som gå på vällfärd till Mecka, återvända som

missionärer för bergsstammarna. I Sudan föra Haussaköpmännen koranen och katekesen med sig öfverallt tillika med sina varor. Knappt ha de slagit upp sin bod i ett hedniskt distrikt, förrän en moské reser sig bredvid. Det kraftigaste vittnesbörd om uppsåtets allvar skänka de arabiska *slafhandlarna*, hvilka, trots sitt förfärliga yrke, förstå att göra själfva vägarna för slafhandeln till hufvudådror för islam, i det att de låta de negrer, som antaga islam, slippa undan slafveriets förbannelse.

Muhammedanska lekmän äro alla i en viss mening predikanter. Ingen blyges för sin tro, för profeten eller hans bok. De ropa ut sin tro från taken, de bära med sig koranen öfverallt, fast endast 20 % af den muhammedanska världen kan läsa. Om de ej kunna läsa den, kunna de åtminstone kyssa den och bära den som en amulett. Och de nämna aldrig profetens namn utan att uttala en välsignelse öfver honom.

Genom ett sådant oupphörligt frivilligt och nästan fanatiskt predikande och framhåfvande af tron af folkets stora massa — icke endast genom svärdet — har islam småningom vuxit till jättelika proportioner.

Om de kunde utföra så mycket med svärdet och ordet — skulle vi icke kunna göra ännu mera? Vi kunna det om vi vilja. Vi ha ett bättre budskap, en härligare tro, ett högre motiv, en rikare belöning, en ädlare ingifvelse och en vissare seger; vi ha en anförare, inför hvars rena lif och stora, hvita tron Muhammeds hvitmenade lastbarhet och falska majestät måste vika tillbaka med förskräckelse.

De kunna göra så mycket för Muhammed. Skulle vi inte kunna offra lika mycket för vår Frälsare för att utbreda hans evangelium öfver jorden?

IV.

ISLAMSK LÄRA.

Muhammeds anhängare beskrifva sin tros karaktär och innehåll under två hufvudafdelningar *Iman* och *Din*. Den förra handlar om trosartiklarna, den senare om de yttre religionsbruket med ritualen och vissa andra fromhetsöfningar. I detta kapitel är det endast fråga om iman.

Den ortodoxa trosläran sönderfaller i 6 artiklar: läran om Gud, änglarna, Guds böcker, Guds profeter, domedagen och förutbestämmelsen till godt och ondt. Elementerna till trosläran äro hämtade, dels från den arabiska hedendomen, dels från abessinisk kristendom, men framför allt från den talmudiska judendomen.

1. *Föreställningen om Gud.* Islam förkunnar Guds enhet, allmakt och barmhärtighet. Den första satsen i trosbekännelsen lyder sålunda: *Det finnes ingen gud utom Allah.* Gibbon kallar detta för en evig sanning, men andra forskarna framkastat tvifvel om huruvida islams monoteism kan jämföras med judendomens eller kristendomens. Den reducerar gudsbegreppet till en blott och bar vilja. Koranen visar, att Muhammed hade en tämligen riktig uppfattning af Guds andliga egenskaper, men en absolut felaktig före-

ställning om hans moraliska. En allmakt utan förbarmande är hans förnämsta egenskap, under det att hans karaktär är opersonlig. Den kristna grundsanningen att Gud är kärleken, är för islams skriftlärdade en hädelse och för den olärdade en gåta. Hvad Muhammed lär om Guds allmakt, allvetenhet, rättvisa och godhet låter genomgående ganska riktigt och kunde lätt väcka den föreställningen, att det icke finnes någon egentlig skillnad mellans islams och kristendomens Gud; men hans uppfattning är dock alltigenom deistisk. Gud och världen äro i yttre och evig motsättning till hvarandra. Islam har fått sikte på Gud, men icke på människan, på gudomens fordran, men ej på mänsklighetens rätt, på den absoluta myndigheten, men ej på den fria viljan — och just därför hårdnade den till despotism och stelnade i formsinne. Muhammed lär en Gud öfver oss; Moses visar oss en Gud öfver och dock *med oss*; *Jesus Kristus uppenbarar Gud öfver, med och i oss.*

2. *Läran om änglarna.* Muhammedanerna erkänna tron på tre slags andeväsen: änglarna, dschinnerna och djäflarna. Den står icke i tros läran, men den har stor praktisk betydelse, förbunden som den är med många af det dagliga lifvets förhållanden.

Änglarna äro mycket talrika. De skapades af ljus och begåfvades med lif, förnuft och talets gåfva. Af de fyra ärkeänglarna är Gabriel sanningens uppenbarare, Mikael judarnas skyddspatron; Israfil skall på domedagen låta basunen ljuda, och Israil är dödens ängel. Änglarna stå under profeterna. För hvar människa finnas två änglar, som nedskrifva hennes goda eller hennes dåliga gärningar. Två svarta änglar med blå ögon, Munkar och Nakir, anställa förhör med den döda och begrafna samt misshandla honom på ett för-

färligt sätt, om han befines icke vara muhammedan. Koranen synes mena, att änglarna verka som förebedjare för människorna. Uttrycket skyddsängel förekommer.

Dschinnerna eller andarna äro antingen goda eller onda. De skapades af eld, äro af olika gestalt, kunna fortplanta sig och dö. Tron på dem är allmänt utbredd, och läran om dem förekommer på otaliga ställen i koranen. Deras hufvudsäte anses vara berget Kaf, som omsluter världen, men de bo också i källor, förfallna hus o. d. Fruktan för andarna håller millioner människosjälur i trädrom hela lifvet igenom. Denna tro har också gifvit upphof till tusentals narraktiga och förnedrande vidskepliga bruk; men då läran har stöd i koranen, är ingen befrielse möjlig utom genom att bryta med denna. Koranen berättar bl. a. om huru andarna lyssnade till profetens predikan och blefvo omvända till islam.

Djävulen (Schaitan eller Iblis) har till personnamn Azazil. Han blef utdrifven från paradiset, emedan han nekade att på Guds befallning knäfalla för Adam. Hans skara af demoner är talrik och förfärlig. Bland dessa nämnas särskildt Hariet och Mariet, två onda andar, hvilka i Babylon lära människor trolldom.

3. *Guds böcker.* Islam är på ett alldeles särskildt sätt en bokreligion, ty dess bekännare tro, att Gud »sände ned» 104 heliga böcker. Adam fick 10, Seth 50, Enok 30, Abraham 10 — alla dessa förlorades. De fyra återstående äro Tora (lagen), som gafs åt Moses; *Zabur* (psalmerna), hvilka gafvos till David; *Injil* (evangeliet), gifvet åt Jesus och slutligen *koranen*. Om koranen läres, att den är oskapad och evig, om de andra tre böckerna säges det, dels att de nu endast finnas i förvrängd form, dels att deras föreskrifter blifvit upphäfd

genom den sista, profeten Muhammeds gudomliga slutbok. Detta är alla ortodoxa muhammedaners tro. Tusentals muhammedaner förneka dock, att bibeln är förvrängd och läsa den gärna.

Koranen betraktas af de troende som deras profets stora underverk. Den är något mindre i omfång än Nya testamentet och har 114 kapitel, som alla bära egendomliga namn, hämtade från något ord eller någon lösryckt sats, såsom kon, biet, kvinnor, spindeln, pennan o. s. v. Den saknar kronologisk ordning såväl som logisk följd. Verserna äro kastade om hvarandra, som det kunde falla sig; verklighet och fantasi, lagar och legender, böner och förbannelser äro blandade om hvarandra. Utan kommentarier är den obegriplig äfven för en muhammedan. Och dock betraktas koranen såsom lika öfverlägsen i stilens och språkets skönhet som underbar till ursprung, innehåll och auktoritet. Betraktad från arabernas litterära ståndpunkt kan det icke förnekas, att den är en märkvärdig bok.

Inledningen till koranen.

»I den nådige och barmhärtige Gudens namn
 Ära vare Gud, världarnes Herre!
 Den nådige och barmhärtige
 Konungen på Domens dag!
 Dig allena tillbedja vi och af Dig allena söka vi hjälp!
 Led oss på den rätta vägen,
 På deras väg, som Du bevisar nåd,
 På hvilka Du icke är vred och hvilka icke gå vilse.»

Koranen innehåller dels lagar, dels berättelser. De förra handla om förhållandena mellan könen, om arf och veder-

gällning o. s. v. De senare gå tillbaka till Adam och patriarkerna ; de nämna flera okända arabiska profeter, berätta om Jesus, Moses och Salomo och våga sig utom den judiska idékretsen endast för att berätta om Alexander den store och fabeldiktaren Äsopos.

Koranen är full af fel. Den vimlar af historiska miss-tag, innehåller vidunderliga fabler och lär en osann skapelse-historia samt är full af vidskepelse ; dessutom legaliserar den sådana förhållanden som slafveri, månggifte, skilsmässa, religiös ofördragsamhet och kvinnans förnedring, hvarigenom den kommer det sociala lifvet att förstelna i alla dess yttringar. Allt detta är likväl af mindre betydelse, jämfördt med det viktiga förhållandet, att koranen alltid håller frågan om frälsning från synden i bakgrunden och icke äger någon som helst lära om återlösning eller försoning. I detta hänseende står koranen lägre än det forntida Egyptens, Indiens och Kinas heliga böcker.

4. *De stora och de små profeterna.* Enligt muhammedansk uppfattning är hvar och en, som mottagit ingifvelse från Gud, en profet, under det att en man, utrustad med en särskild sändning, kallas för apostel. Muhammed skall hafva uppgifvit profeternas antal till 124,000, men apostlarnas endast till 315. Af de senare äro 6 utmärkta med särskilda titlar och räknas som de stora profeterna i islam. Dessa äro: Adam, Guds utvalda ; Noah, Guds predikare ; Abraham, Guds vän ; Moses, Guds förespråkare ; Jesus, Guds ord, och slutligen Muhammed, Guds apostel. Utom detta namn har profeten 201 andra, under hvilka han är känd bland sina trogna.

Af de mindre profeterna nämnas i koranen endast 22, bland dessa Ismael och — Alexander den store.

Hvad muhammedanerna tro om Jesus Kristus.

En kristen, som söker intränga i islams lära, finner snart, att Kristus icke har någon plats i dess gudsuppfattning samt att den bild af vår Frälsare, hvilken såväl koranen som traditionen gifva, intet annat är än en sorglig karikatyr.

Det läres om honom, att han var på underbart sätt född af jungfru Maria; medan han ännu låg i vaggan, talade han och utförde i sin ungdom en mängd barnsliga mirakler. Då han blef man, botade han sjuka och uppväckte döda. Hans särskilda mission var att befästa lagen och uppenbara evangeliet. Härvid stärktes han af den Helige Ande (Gabriel). Han förutsade ankomsten af en ny profet, hvars namn skulle vara Ahmed (Muhammed). Vidare blef han genom en ställföreträdare räddad från korsdöden samt upptagen i himmelen, där han nu befinner sig i en af de lägre graderna af saligheten. På den yttersta dagen skall han komma åter för att döda antikrist och alla svin, sönderbryta korset och borttaga »hufvudskatten»*. Han skall som en rättvis konung regera i 45 år, gifta sig och dö, efterlämnande barn, samt bli begrafven nära Muhammed i Medina.

5. *Domedagen.* Denna intager en viktig plats i koranen och kallas uppståndelsens, särskiljandets eller räknandets dag eller också blott »timmen». Förskräckliga skildringar måla den dagens fasa. Det är fråga om kroppens uppståndelse i bokstaflig mening, ett 40-dagars regn måste föregå domedagen och ge lif åt de döda benen.

Uppfattningen af evigheten är materialistisk — en tillvaro af fysiska njutningar eller plågor. Enligt koranen är para-

* Den särskilda skatt, som de kristna under islam måste betala.

diset en njutningarnas lustgård, men skildringen däraf lämpar sig knappast för att återgifvas. En af islams största lärofäder, Al Gazzali, låter Muhammed säga, att den troende i paradiset skall få äkta 500 houris, 4,000 jungfrur och 8,000 fränskilda hustrur, och citerar i detta sammanhang orden »hvad intet öga sett» o. s. v.

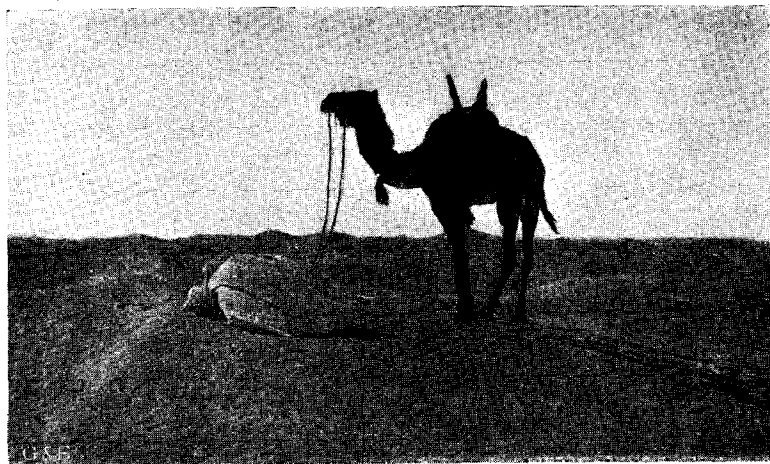
Helvetet betraktas som sjufaldigt. Hela det arabiska språkets rikedom uttömmes på skildringen af de fördömdas kval. Islams Gehenna är fruktansvärdt hett, dess bränsle är människor och stenar, dess dryck flytande var, de fördömdas kläder äro brinnande beck o. s. v. Tecknen på domedagen äro ankomsten af antikrist (Dajjal), Jesu återkomst som muhammedansk furste, solens uppgång i väster, Gogs och Magogs krig o. s. v.

6. *Förutbestämmelsen.* Artikeln härom är för den islamitiska tron hvad slutstenen är för hvalfvet — den sammanhåller det hela. Den är tillika i sina verkningar på det dagliga lifvet den mest fruktbarande af alla. De flesta sekter förneka den fria viljan och lära, att människan genom Guds eviga och oföränderliga beslut tvingas att handla såsom hon gör. Gud vill både det onda och det goda, och ingen kan undgå hans nyckfulla beslut. Religion, det är islam, d. v. s. underkastelse. Denna fatalism hämmar hvarje framsteg. Hoppet förtvinar under tyngden af trældomen. Orättvisa och socialt förfall bäras som ett oundvikligt ondt. Ingen bär den andras börda. I hvarje muhammedanskt land märkes denna läras dödande inverkan.

För muhammedanen är Guds vilja afgjord, godtycklig, oemotståndlig och oundviklig, innan den ännu har skett. En ärkeängel och en mördare, en djäfvul och en mygga, utföra

under hvarje del af sin tillvaro i lika mån Guds vilja och afsikt.

Kan man undra öfver att en sådan tro icke lämnar rum för framsteg? Det är i själfva verket den mörka fatalismen, som kommer de muhammedanska folken att förfalla.

»FÖNETIMMEN.»

V.

ISLAMS GUDSDYRKAN.

De goda gärningarnas religion. Hvar och en som bekänner sin tro på islam, räknas som muselman eller rätttrogen och såsom sådan åligger det honom att iakttaga de religiösa plikterna. Muhammed nämnde fem sådana som de viktigaste, och dessa kallas religionens grundval eller pelare. Den, som fullgör dem, har därmed visat sig som en trogen bekännare, hvilken erhåller belöning, under det att deras försummande däremot medför fara för fördömelse. Muhammed sade: »En rätttrogen är den, som är lydig och undergifven Guds vilja och som iakttager dessa fem plik-

ter: 1) att vittna om att det finnes ingen gud utom Allah och att Muhammed är hans profet; 2) att vara uthållig i bönen; 3) att gifva Zakat (fastställd allmosa); 4) att fasta i månaden Ramazan och 5) att göra en vallfärd till Mecka, om tillgångarna det medgifva.

Traditionerna. För att förstå betydelsen af dessa hufvudpelare för islam måste vi först taga reda på hvad muhammedanerna mena med traditionerna.

Dessa äro antingen, hvad man kallar *Hadith*, »hvad som är berättadt», således ren tradition, eller också *Sunnat-en-nebi*, d. v. s. profetens bruk och vanor. Dessa traditioner utfylla och tolka koranen, hvarföre de alltifrån islams första tid ha utöfvat en fruktansvärd, ständigt växande makt öfver muhammedanernas tänkesätt och lif. Det finnes icke mindre än 1465 samlingar af traditioner, men endast sex af dem räknas inom den ortodoxa skolan såsom för alltid giltiga. Det är på dessa hörsägner, som många detaljer i de dagliga gudstjänstöfningarna såväl som hela lagfarenheten hvilat. Deras auktoritet åter hvilat på deras namn, som ha förmedlat traditionerna genom att bevara dem i sitt minne, ty de upptecknades först 200 år eft. Muh. Men så stor betydelse äga de, att ingen enda sekt betraktar koranen såsom det enda rättesnöret för tro och lif.

1. *Trosbekännelsen.* Det är den kortaste trosbekännelse, som existerar; det är den, hvilken flitigast upprepas och som kanske har haft det största inflytandet öfver de människor, hvilka uttalat den. Den är så sammanträngd, att den under 13 århundraden ej har behöft undergå någon ändring. Den inpräntas hos barnen, den hviskas i örat på den döende. Vid bönetimmarna utropas den 5 gånger om dagen öfver hela den muhammedanska folkvärlden. Den lyder: »*La-ilaha-*

illa-'llahu; Muhammadu-Rasulu-'allah», det finnes ingen gud utom Allah och Muhammed är hans apostel. Enligt traditionen skall Muhammed till den, som utsäger denna trosformel, ha utlofvat samma belöning som om han befriat 10 slafvar; på hans lifs konto skola skrivas 100 goda gärningar och utplånas 100 synder; dessutom skall bekännelsen vara ett skydd mot djäfvulen.

Trosbekännelsen är islams lösensord. Den skrives på banéren såväl som på dörrposterna. Den återfinnes på alla kalifernas mynt. Man hör den öfverallt; den är både stridsrop och vaggsång och uttalas i både ljusa och mörka stunder. Utan tvifvel har detta oafåtliga och offentliga opprepande af trosbekännelsen varit en källa till styrka för islam såväl som en af hufvudorsakerna till dess hastiga utbredning.

2. *Bönen.* Den omständigheten, att muhammedanerna bedja flitigt och under synbart allvar, brukar oppväcka beundran hos främlingar, hvilka ej känna bönen verkliga karaktär och innehåll utan bedöma den från kristen ståndpunkt. Hvad bibeln kallar bön och hvad islams beännare nämna med samma namn är dock mycket olika begrepp. Den senare består hufvudsakligen i tomma opprepningar, ty alla böner måste framsägas på arabiska, antingen den bedjande bor i Kina eller Kalkutta, i Sudan eller Singapore. Tre fjärdedelar af islams beännare bedja dagligen på ett för dem själfva okänt språk — och det 5 gånger om dagen. Likväl äro deras böner uthålliga och ofta oppriktiga. Muhammed brukade kalla bönen »religionens pelare» och »paradisets nyckel».

Den förnämsta fordran på en rätt bön är den, att den bedjande skall stå vänd i en bestämd riktning, nämligen mot

Mecka *. Att bedja med ryggen vänd däremot skulle vara en oförlätlig synd. Därför bruka muhammedanerna på sina resor föra en fickkompass med sig.

De 5 bestämda bönetimmarna äro: i gryningen, strax efter kl. 12, 2 timmar före solnedgången, vid själfva solnedgången och två timmar därefter. Det är förbjudet att läsa morgonbön efter det solen gått upp. Kroppens ställning under bönen är af vikt; därtill hör en serie knäfall och pannans sänkande mot ett bestämdt ställe på bönemattan. Den minsta afvikelse från reglerna förtar börens verkan. Bönen består af verser eller korta kapitel ur koranen. Man har beräknat, att en from muhammedan upprepar samma bön åtminstone 75 gånger om dagen.

Den kallelse till bön, som fem gånger om dagen med hög röst utropas från minareterna i alla muhammedanska länder, lyder sålunda: »Gud är den största!» (Upprepas tre gånger), »Jag betygar, att det finnes ingen gud utom Gud!» (Två gånger), »Jag betygar, att Muhammed är Guds apostel!» (Två gånger). Kommen till bönen! Kommen till lyckan! Gud är den största! Det finnes ingen gud utom Gud.» Vid morgonens bönerop tillägges: »Bön är bättre än sömn!» Kallelsen utropas alltid på arabiska.

För att bönen skall vara rätt fordras dessutom en förutgående rening. Hela böcker ha skrivits öfver detta ämne, afhandlande de olika sätten och deras resp. verkningar. De olika sätten äro kännemärken på de olika sekterna. I de teologiska skrifterna finnas hela kapitel om det rätta sättet för tvagningarna, t. ex. om det rätta bruket af tandborste, om

* I hvarje moské finnes en nisch, som visar riktningen, Kibla.

NÅGRA AF MUHAMMEDANERNAS BÖNESTÄLLNINGAR.
Islam.

de olika slag af vatten som få användas och om alla olika slag af orenhet. Enligt traditionen skall profeten hafva uttalat, att en bön efter förutgående användning af tandborsten har ett 70-faldigt värde. Efter att ha iakttagit ceremonielet för tvagningen är muhammedanen redo till bönen. Däremot har moralisk rening aldrig blifvit uppställd som ett villkor för bönen.

3. *Fastemånaden.* Det finnes många traditioner, som bekräfta vikten af dennas iakttagande. En af dessa säger: »För hvarje god handling skall en människa erhålla från 10 till 700 belöningar, men för fastans iakttagande äro belöningarna utan mått, ty fastandet är för Gud allena och han skall gifva belöningen.» Hufvudfastan infaller i den 9:de månaden, Ramazan, och kan, eftersom året räknas efter människiftena, infalla på olika årstider. Sker det under sommaren, då dagarna äro långa och heta, är fastan ytterst svår för de arbetande klasserna, ty äfven då är det förbjudet att äta en bit bröd eller dricka en droppe vatten. Det är likväl ett faktum, att fattiga som rika i denna månad förtära mer föda än i hvarje annan, hvilket beror därpå att fastan endast omfattar dagens timmar. Den börjar vid dagningen och slutar vid solnedgången. Under natten festar man därför så mycket mer och tager skadan igen. Det är icke blott mat och dryck, som äro förbjudna under fastetimmarna, utan äfven bad, tobak, medicin. Ja, det är t. o. m. förbjudet att lukta på en blomma.

Frivilligt fastande under vissa andra dagar efter profetens exempel är också brukligt. Från att hålla fasta äro barn och idioter, gamla och sjuka fritagna.

4. *Zakat.* Ursprungligen betydde ordet rening och an-

vändes om de föreskrifna allmosorna, emedan bortskänkandet af en del af ens inkomst ansågs rena eller helga återstoden. Storleken växlar betydligt, då de olika sekterna äro oense om huru stor del profeten brukade gifva. Det vanligaste är väl $\frac{1}{40}$ af hela inkomsten, hvilket är mycket mindre än tiondet efter Mose lag. Barmhärtighetsgåfvor äro också vanliga bland muhammedaner; men i allmänhet anser den, som har gifvit Zakat, att han har uppfyllt all rättfärdighet. Zakat kan gifvas till sju olika slag af människor: den fattige, den hemlöse, uppbördsmannen, slafven, den skuldsatte, den resande främlingen samt till den, som strider för islam. Den förunderligt stora gästfrihet, man möter hos många muhammedanska folk, finner sålunda till stor del sin förklaring i religionens kraf. Muhammed själf utmärkte sig i denna semitiska dygd och lämnade ett ädelt exempel till sina efterföljare.

5. *Vallfärden* (hadschi). Pilgrimsfärden till Mecka är icke allenast en af denna tros pelare, utan den har äfven visat sig vara ett af de starkaste föreningsbanden samt har tillika utöfvat ett fruktansvärdt inflytande som missionskraft. Äfven i våra dagar äro de pilgrimer, som från Mecka återvända till sina byar på Java, i Indien eller västra Afrika, fanatiska budbärare om islams storhet och härlighet. Ur etisk synpunkt är meckafärden med all sin vidskepelse och sina barnsliga ceremonier en fläck på den muhammedanska monoteismen.

Antalet meckapilgrimer växlar år från år, ehuru det enligt traditionen alltid utgör ett fast antal af 72,000, i det att ånglarna, när så behöfves, utfylla tomrummen. Flertalet af pilgrimerna komma sjövägen från Egypten, Indien och de malajiska öarna. Däremot minskas alltmer, på grund

af vägarnas osäkerhet, pilgrimsskaran öfver land från Syrien och Arabien. Under festtiden anlända mellan 60—90,000 pilgrimer till Mecka.

Efter att ha iklädt sig pilgrimsdräkten och företagit de öfliga reningarna besöker den troende den heliga moskéen och kysser den svarta stenen. Därpå springer han omkring Kaaba sju gånger — tre gånger mycket hastigt, de öfriga långsammare — för att efterlikna planeternas rörelser. Sedan frambär han sin bön: O, Allah, det gamla templets herre, befria mig från helvetets eld och bevara mig från hvar ond handling; gör mig nöjd med det dagliga bröd du beskär mig, och välsigna mig i allt du gifver mig.» Efter att ha druckit ur den heliga källan Zemzem, kysser han åter den svarta stenen. Efter besök af flera heliga platser följer offret af ett får eller annat djur.

Kaaba med den svarta stenen är den medelpunkt, till hvilken under 1300 år millioner böner och pilgrimer dragits. Det berättas, att då Adam och Eva föllo ned från paradiset, hamnade den förra på ett berg på Ceylon, medan Eva föll ned vid Dscheddah på Arabiens västkust. Efter 100 års kringvandrande möttes de slutligen vid Mecka, där Allah byggde ett tabernakel åt dem på samma plats, där Kaaba nu står. ^{*)} ~~Kaaba var nyckelstenen och~~ säges ha varit hvitare än snö; senare har den blifvit svart af pilgrimernas kyssar.

Kaabas helgedom befinner sig på en stor, aflång plats, omgifven af pelargångar, hvilka senare begagnas till skolor och mötesplatser för pilgrimerna. Omkring det hela löper en yttre mur med 6 minareter och 19 portar.

Den svarta stenen är tvifvelsutän Meckas äldsta heliga skatt. I äldsta tider var tillbedjandet af stenen formen för det arabiska afguderiet. Troligen är den en meteor, som

^{*)} I tabernaklet medlades den svarta stenen, som — —

fått sin ryktbarhet däraf att den nedfallit från himmelen. Muhammedanska historieskrifvare kunna ej förneka, att stenen före islam varit föremål för tillbedjan; men de förstå att undgå den moraliska svårighet, som däraf följer, och rättfärdiga sin profet genom att brodera ut traditionen om dess underbara ursprung.

Som ofvan nämndes, är hvarje muhammedan, såvida hans tillgångar det medgifva, pliktig att göra pilgrimsfärden till Kaaba. Men många, som ej vilja underkasta sig resans besvärligheter, reda sig med att betala en ställföreträdare, hvilket medför samma förtjänst. Nämnas må ock, att de heliga städerna Mecka och Medina äro härdar för all slags lastbarhet och såsom muhammedanerna själfva intyga orättfärdighetens nästen och tillhåll för röfvare.

Andra religiösa bruk. Omskärelsen är visserligen icke föreskrifven i koranen, men detta bruk grundar sig på traditionen. Den betraktas såsom en invigning.

De största religiösa festerna äro den första dagen efter Ramazan, då den långa fastan brytes, och Bairam eller offerdagen.

Den första är hufvudsakligen en glädjefest och en dag för allmosor, då särskilda gudstjänster hållas för de stora festklädda skarorna af män, medan kvinnorna, iförda alla sina smycken, roa sig i Zenanorna och haremen.

Offerfesten hålles till minne af Abrahams redobogenhet att offra — såsom muhammedanerna tro — Ismael. Den firas med djuroffer och utgör egentligen en del af ritualen till den stora pilgrimsfärden, men kan också firas samtidigt hvar som helst.

Det är en gåta, väl värd att lägga märke till, att islam, som

icke äger försoningstanken i sin lära och som äfven direkt förnekar vår Frälsares offerdöd, likväl har gjort en offerdag till sin religions stora hufvudfest.

Att *Dschihad*, det heliga kriget, hvilket är islams starkaste missionskraft, icke nämnes såsom en af religionens pelare, är mer än förunderligt. Som plikt ålägges det den troende både af koranen och traditionen. »Slå ihjäl dem, som dyrka andra gudar än Allah, hvarhelst I träffen dem!» står det skrifvet. I våra dagar visa wahabiternas historia, blodbadet på armenierna och madhiernas uppträdande i Sudan och Somalilandet samt icke minst den bland muhammedanerna allmänt kända åtrån efter att åter få taga till svärdet, att islams heliga krig är en af de krafter, som kristenheten ännu måste räkna med.

Det är blott ett år sedan man i den i Egypten utgifna tidningen *Ez-Zahir* kunde läsa följande: »Är tiden icke ännu kommen, då vi genom att förena våra suckar med Indiens undertryckta klagorop kunna säga till hvarandra: 'Kommen, låtom oss vara ett, ty segern tillhör de förenade krafterna!' Jo, visserligen är stunden kommen för Indien och Egypten att slita sönder banden på det ok, som engelsmännen lagt på våra skuldror.»

Å andra sidan skref Muhammed Husain, utgifvare af en tidning i Lahore, en afhandling (1893) öfver *Dschihad*, det heliga kriget, hvori han bl. a. säger: »Jag har haft två skäl för att skrifva denna afhandling. För det första, har jag velat framlägga de texter, som syfta på *Dschihad*, på det att muhammedanerna må lära känna dem, så att de ej skola lefva i den villfarelsen, att det är deras religiösa plikt att bekriga ett annat folk, bara därför att detta är motståndare

till islam. För det andra, har jag önskat upplysa icke-muhammedaner och den styrelse, under hvilken muhammedaner lefva, om förhållandet, så att de icke skola misstänka, att vår plikt drifver oss att med våldsamma medel utbreda islam.»

VI.

ISLAMIS SEDELÄRA.

Islams etik har hela karaktären af en utvärtes och ofullkomligt uppfattad rättfärdighetslära. Dess ljuspunkter äro fordran på samvetsgrannhet i sociala förhållanden, trohet mot öfvertygelsen och det gifna ordet samt dess sträfvan att ställa alla handlingar i sammanhang med Gud. Hvad som fattas är ett fördjupande af känslan, sedelärens grundande på kärleken. Det högsta goda uppfattas som en rent yttre lycka för individen. Syndens makt är icke erkänd, och därför erfares intet behof efter frälsning. Hvad som behöfves är endast föreskrifna goda gärningar. På detta sätt förblifva Gud och människan strängt afskilda från hvarandra. Människan har intet att mottaga från Gud utom ordet och intet att göra för Gud utom goda gärningar. Om inre helgelse är alls icke fråga. För att nå det samma lifvet behöfves ingen inre strid. I stället för sann ödmjukhet finna vi endast stolt verk-helighet. Denna morals helt individuella karaktär framträder i synnerhet i den låga uppfattningen af äktenskapet, enligt hvilken månggifvet uttryckligen är tillåtet och upplösningen af äktenskapet i obegränsadt mått är öfverlämnadt åt mannens godtfinnande. Det

är uppenbart, att en sådan sedelära ej kan verka framåt-skridande i human riktning.

Läran om synden. Islams moral består i en helt utvärtes uppfattning af rättfärdigheten. Synden definieras som »en medveten handling, begången af en ansvarig person i strid mot en känd lag.» Följaktligen räknas öfverträdelser, begångna af okunnighet eller under barnaåren, ej såsom synd. Man delar synderna i stora och små. Enligt några uttolkare uppgifvas 7 stora synder: afgudadyrkan, mord, falsk anklagelse för äktenskapsbrott, förskingring af faderlösas medel, ocker, desertering från det heliga kriget och olydnad mot föräldrar. Andra åter nämna 17 stora synder och bland dessa driekandet af vin, brukandet af trolldom och falsk ed samt att begå äktenskapsbrott med sin grammes hustru.

Alla synder, utom »de stora», vinna lätt förlåtelse, ty Gud är barmhärtig. Intet är i sig själf godt eller ondt, utan blir det efter Guds beslut. Hvad Allah eller hans profet förbjuder, det är synd, äfven om samvetet skulle säga motsatsen. Hvad Allah tillåter är icke synd och kan icke vara det i det ögonblick han ger tillåtelsen, äfven om det möjligen skulle ha varit synd före eller blifva det hädanefter. Man behöfver bara att med en intelligent muhammedan afhandla frågan om månggiftet för att få full klarhet öfver denna uppfattning.

I koranen finnes ingen bestämd åtskillnad mellan ceremonial- och morallag. Det är en lika stor synd att bedja med otvagna händer som att ljuga. Man kan läsa Irela koranen igenom utan att få någon uppfattning af att *Allah själf* är bunden af någon rättfärdighetens lag. Ehuru tillbedjandet af det skapade anses vederstyggligt, straffade Allah dock

Satan, därför att han ej ville falla ned och tillbedja Adam. Allah ser genom fingrarna med dens synd, som är honom välbehaglig, men är en snabb hämnare öfver alla otrögna. Morallagen växlar efter tid och omständigheter. Allah kan göra allt, hvad han vill, såsom koranen ofta bekräftar. Han kan både narra och bedraga.

Islams låga karaktärsideal. Muhammeds karaktär är islams moraliska ideal. Hans vandel utgör höjdmåttet för en karaktärsutveckling. Det är då icke att förundra sig öfver att den etiska måttstocken är så otillräcklig. Raimondus Lullus* brukade i sina dristiga angrepp på islam visa, det Muhammed icke ägde en enda af de 7 kardinaldygderna, men utöfvade alla 7 dödssynderna. Äfven om detta är öfverdrift, så är det dock lätt att påvisa, att högmod, sinnlighet, afund och vrede voro förhärskande drag i profetens karaktär. Och hans läror om uppriktighet och sanning äro motsägende. Medan han på ett ställe synes lägga vikt på sanningskärlek, säger han på ett annat: »En lögn är tillåtlig i tre fall: för att stifta fred mellan vänner, i krig och — inför kvinnorna.» En af de äldsta lärofäderna drar också konsekvenserna häraf, i det han säger: »Det är tillåtet att ljuga till profetens ära.»

Månggifte, skilsmässa och slafveri måste främst af alla missbruk nämnas såsom framsprungna ur islams låga moral. De äro så nära förbundna med religionen, att de aldrig kunna öfverges, utan att man gör våld på koranens lära och frigör sig från profetens föredöme. I lärda verk finnas långa kapitler öfver hvar och ett af dessa ämnen, och visst är, att både månggifte och slafveri varit mäktiga häfstänger för islams

* En af de första missionärerna bland muhammedanerna.

ARABFLICKA.

utbredande. Enligt historiens vittnesbörd voro Zanzibars slafjägare tillika missionärer för tron, och efter den senaste folkräkningen i Bengalen är tillväxten af den muhammedanska befolkningen mindre att tillräkna omvändelser från hinduismen än *månggifftet*, hvilket i själfva verket är en öppen dörr till en högre kast för de lågt stående hindukvinnorna.

Det är omöjligt att här gifva en skildring af dessa tre »religiösa institutioners» verkliga karaktär, utsträckning och verkan. En muhammedan, som begagnar sina rättigheter, i det han följer sina »helgons» exempel, kan ha fyra hustrur och så många bihustrur det honom lyster. Han kan skilja sig ifrån dem alldeles efter behag. Genom en särskild och motbjudande anordning kan han åter gifta sig med den frånskilda, och, för så vikt han tillhör shiiternas sekt, kan han tillika ingå äktenskap på tid (s. k. Metaa). Den låga uppfattningen af äktenskapet karaktäriseras af ett yttrande af Gazzali: »Äktenskap är ett slags slafveri, ty kvinnan blir sin mans slaf, och det är hennes absoluta plikt att lyda honom i allt, som ej strider mot islams lagar.» Det är i koranen tillåtet att misshandla hustrun, och sättet samt gränserna därför äro bestämda.

Islams vagga, Arabien, är ännu ett centrum för slafhandeln. Enligt koranen äro slafveriet och slafhandeln gudomliga institutioner och så inväfdade med lagarna om äktenskap, arf, köpande och säljande samt hela samhällsbyggnaden, att deras afskaffande skulle skaka själfva grundvalarna af islams lagstiftning. Enligt koranen är hvarje man eller kvinna, tagen som krigsbyte, segrarens lagliga egendom, öfver hvilken han har full rätt att förfoga. Slafvarnas ställning är lika hjälplös som stengudarnas i det gamla Arabien, de

äro köparens egendom, men böra behandlas med mildhet och förunnas friheten, försåvidt de kunna friköpa sig. Slafhandeln är icke blott tillåten utan legaliserad genom lagen och helgad genom profetens exempel. I lagböckerna tillämpas samma regler för handeln med slafvar som för handeln med djur. Och dessa bestämmelser praktiseras än i dag t. o. m. i samband med själfva gudsdyrkan. Den holländske forskaren dr C. Snouck Hurgronje, som för några få år sedan lyckades deltaga i en pilgrimsfärd till Mecka, beskriver huru slafmarknaden med alla dess ohyggligheter var i full gång alldeles invid den heliga moskéen. Ehuru han i viss mån tar slafhandeln i försvar, bär han vittnesbörd om afskyvärda enskildheter vid försäljningen af kvinnliga slafvar och stympandet af eunucker, som förekommo i stort antal. De efterfrågades särskildt som väktare af harem och moskéer och betingade ett pris af cirka 450 kr.

Ett system, som tillbakahålles i sin utveckling af sådana oerhörda sanktionerade missbruk, kan icke undgå social bankrutt. Man har ofta velat påstå, att islam är en religion, lämpad för araberna. Men den fattiga, okunniga och ut-hungrade beduinen säger: »Muhammeds religion är icke ämnad för oss. Den fordrar tvagningar, men vi ha intet vatten; fastande, men vi fasta alltid; allmosegifvande, men vi ha inga pengar; pilgrimsfärder, men Gud är öfverallt.» Och hvad har resultatet blifvit af islams öfvervalde under fem århundraden i Turkiet? Dess befolkning har minskats, dess ekonomi är bankruttmässig, dess framåtskridande hämmadt; i stället för välstånd råder där allmän fattigdom, i stället för handel tiggeri — det hela erbjuder en ruin, större och fullständigare än hvad historien någonsin visat prof på. Palgrave, som tillbragte större delen af sitt lif bland

muhammedanerna och som i mycket ställer sig sympatisk mot dem, säger: »Först då koranen och Mecka försvunnit från Arabien, kunna vi vänta att få se detta land intaga sin plats i civilisationens led.» Hvad tillståndet i andra länder under islams välde beträffar, kan tillämpas professor A. Vambéry's ord:

»Finnes det en muhammedansk styrelse, där det djupt rotade tyranniet, anarkien, oordningen och det ytterliga förfallet icke erbjuder en härresande bild af mänsklig dekadens?»

SALTSLÄTT I ÖKNEN.

VII.

SEKTERISKA RÖRELSER OCH REFORM- STRÄFVANDEN.

Muhammed hade förutsagt, att hans anhängare skulle komma att bli delade i 73 sekter, men att endast en sekts medlemmar skulle bli frälsta. I tidernas lopp har antalet sekter dock vida öfverskridit detta antal. Flera af sekterna, först och främst de ortodoxa sunniterna, tillägga sig epitetet *Nadschija*, d. ä., de som blifvit frälsta. De flesta äro ense med profeten om att det ej finnes någon räddning för kättare. Enligt Scheik Abd-ul-Kader äger islam icke mindre än 150 sekter; andra lärda ha med stor flit uppgjort en lista öfver de muhammedanska sekterna och fått antalet öfverensstämmande med profetians.

Sunniternas sekt är den talrikaste och den, som utöfvat största inflytandet. *Sunna* betyder tradition; sunniterna äro

följaktligen anhängare af traditionen och fientligt stämda mot alla förändringar. Allt mätes med koranens och den ortodoxa traditionens måttstock. I synnerhet i frågan om förutbestämmelsen tillåta de ingen kompromiss. Under fatalismens fördärflika inflytande motsätta de sig alla nya idéer. Arabernas insats i de filosofiska vetenskaperna har blifvit betydligt öfverskattad.

Sunniternas sekt omfattar fyra ortodoxa skolor i filosofi och juridik, grundade af fyra stora lärare. Dessa öfverensstämma i allt väsentligt, men afvika i tolkningen af ceremoniallagen. Tvisteämnena äro idel småsaker, såsom om man före bönen först skall två armen eller foten, om en katt får komma in i en moské eller cj etc. Hvar och en af dessa sekter har sin särskilda böneplats vid Kaaba.

Shiiterna äro anhängare af Ali, hvilken de påstå var den första kalifen efter Muhammed och lagligt utnämnd af denne. Sekten har 32 underafdelningar. Hufvudskillnaden mellan denna sekt och sunniternas består i läran om *imamatet*, d. v. s. deras tro att »Muhammeds ljus» öfvergick till sektens stiftare Ali och från honom till de sanna imamerna eller religiösa ledarna. Imamen är profetens efterträdare. Han är fri från all synd; hans myndighet är absolut; han är Allah's ställföreträdare på jorden. Enligt sektens lära har det funnits 12 imamer. Den sista, Abd il Kasim, säges ännu lefva, ehuru han håller sig döld. Han är *Mahdin* eller den utlofvade anföraren, som en gång skall fylla jorden med rättvisa och som alltid har varit den islamitiska fanatismens lif och hopp.

Shiiterna afvika från sunniterna äfven i följande punkter:

De hafva *muschtaider* eller gudaingifna lärare i lagen, hvilkas tolkning är afgörande; de iakttaga *moharremfesten*, då

de fira minnet af Alis söner Hassans och Husseins död; de tillåta äktenskap på tid samt afvika äfven i fråga om vissa delar af civillagen och liturgien.

Denna sekt räknar föga mer än 12 mill. anhängare. Utom i Persien finnas de hufvudsakligen i Indien och Mesopotamien.

Bland de många öfriga sekterna lära somliga, att det finnes intet straff för synden, andra tro på själavandringen; andra åter lära att »Gud är allt och allt är Gud», följaktligen är människan ej ansvarig för sina handlingar; det finnes också sådana som häfda, att bönens helgd fordrar tvagning af *hela* kroppen 5 gånger om dagen o. s. v.

Sufiterna. Från islams äldsta tider har det bland dess be-
kännare existerat ett slags mystisk uppfattning af religionen, detta som protest emot formalismen i dess ritual och dess döda ortodoxi. Den kallades sufismen och yttrade sig under den äldsta tiden däri, att dess anhängare flydde världens fröjder och tillbragte sin tid i kontemplation och bön. Senare utvecklade den sig mera panteistiskt-spekulativ än asketisk.

Hufvudsumman af dess lära är följande:

- 1) Gud allena är till, och han är allt i alla.
- 2) Religionerna äro betydelselösa, ehuru islam är den lämpligaste för detta lifvet.
- 3) Då Gud är upphofvet till både godt och ondt, finnes ingen skillnad emellan det goda och det onda.
- 4) Människan har ingen verkligt fri vilja.
- 5) Själen bor i kroppen som fågeln i buren, ju förr han befrias desto bättre.
- 6) Den andliga gemenskapen med Gud är det högsta goda.

7) Utan Guds nåd kunna vi ej uppnå denna gemenskap, men genom brinnande bön vinna vi nåden.

8) En människas första plikt är att försjunka i betraktelser öfver Guds enhet och namn för att därmed skrida framåt på lifvets bana.

Definitionen på en fullkomlig människa är ganska märkvärdig. Hon skall äga fyra ting i fullkomligt mått: goda ord, goda handlingar, goda principer och kunskap. Bland namn som de gifva åt idealmänniskan kan anföras: vägledaren; ledstjärnan; Isa (Jesus), uppväckaren från de döda; världens spegel; upptäckaren af lifvets vatten; Salomo. Betecknande är, att Muhammeds namn ej förekommer.

Sufismens hopplöshet framgår klart af den från islam omvända dr Imad ud Dins historia. Han berättar därom i sin själfbiografi följande:

»Efter sufismens lära sökte jag förening med Gud. Jag försakade världen, gick ut i vildmarken och blef en fakir. Utan att föra något med mig och alldeles planlöst vandrade jag från stad till stad omkring 2,500 (eng.) mil. Ehuru många världsliga motiv ledde mig, sökte jag dock endast Gud, och i denna sinnesförfattning kom jag till staden Karuli. Där stannade jag för att vid floden utföra den gudaktighetsöfning, som kallas *Hisb ul bahar*. Jag hade af min andliga ledare fått en bok öfver sufismen, som jag höll ännu kärare än koranen. Jag sof med den vid min sida, och i sorgsna stunder sökte jag tröst genom att trycka den till mitt hjärta. Jag tog nu fram den och utförde vid flodstranden de däri uppgifna ceremonierna. Först hade jag att utföra reningarna i det strömmande vattnet, därpå skulle jag, bärande en osydd dräkt, under 12 dagar sitta i en be-

stämd ställning på det ena knäet och 30 gånger om dagen med hög röst upprepa bönen *Jugopar*. Under dagen måste jag fasta och i öfrigt endast äta kornbröd. Ändamålet med denna ceremoni var, att den bedjande måtte få möta Gud, och i min brinnande längtan efter honom påtog jag mig all denna möda. Under dessa dagar skref jag på ett papper Guds namn 125,000 gånger, klippte ut hvar särskildt ord och kastade det efter bokens föreskrift till fiskarna som föda. På detta sätt gingo mina dagar. Halfva natten sof jag, resten satt jag upprätt och skref Guds namn i mitt hjärta samt såg honom med tankens öga. Då all denna möda var öfver, var min kropp så svag, att jag ej kunde stå emot vinden.»

En produkt af sufismen äro dervischordnarna. I våra dagars islam måste de räknas som en af dess mäktigaste faktorer. Ehuru de icke erkännas af de ortodoxa, ha de vunnit en oerhörd utbredning. Ensamt i Konstantinopel ha de 200 kloster. Dervischerna äro bundna af ovillkorlig lydnad mot sin andliga ledare och sinsemellan genom hemliga eder och symboler.

Dervischen, eller såsom han på arabiska kallas, fakiren, erhåller vanligen sitt uppehälle genom att gå från dörr till dörr och tigga; men detta behöfver ej betyda fattigdom. Jag minnes en, som kom till mig i Arabien. Han var klädd i trasor men bad mig att förvara en påse silfvermynt åt honom. Han hade förtjänat mycket genom att skrifva amuletter åt kvinnor och barn. Dervischerna vandra från land till land. Det är icke ovanligt att på Bagdads eller Konstantinopels gator möta sådana från Tunis, Kalkutta eller Java. De äro af två slag: sådana som hylla islams lagar och sådana, som säga sig vara fria från hvarje tros ok,

ehuru de kalla sig muhammedaner. I det hela finnas 32 ordnar, grundade från 766 till 1750 af olika ledare. Deras inflytande når vida omkring, och öfverallt äro de fiender till kristendom och kristlig styrelse. Dervischerna äro den panislamitiska rörelsens känslspröt, och Sultanen i Turkiet be- gagnar deras ledare som spioner för sina egna ärelystna in- tressen.

Babismen är visserligen ingen muhammedansk sekt, utan uppstod senare som protest mot islam, men den har dock vuxit upp ur dess jordmån och är i sin lära nära förbun- den med den shiitiska om imamatet. Tusentals shiiter i Per- sien voro de första att hälsa *Bab* som den store befriaren.

Då den sista af de 12 imamerna, Abd ul Kasim, år 329 eft. Hedschra försvann, ansågs det, att han efter hand trädde i förbindelse med ett antal människor, som kallades *dörrar* (i sing. *Bab*). Den sista af dessa var Abu il Hassan, hvil- ken nekade att utnämna sin efterträdare. Sålunda gingo många århundraden intill Schiakisekten, 1826—43, upplif- vade den gamla tron och såg sig om efter en ny *Bab*. En sådan blef funnen i Mirza Ali Muhammed, född i Schiras 1820. Efter att denne hade lefvat ett asketiskt lif i betrak- telse, tills han blef 24 år, uppträdde han som lärare och antog namnet *Bab*. Han förkunnade, att ingen kunde träda i gemenskap med Gud utan genom honom. Oaktadt en stark opposition från det prästerliga hållet, följde folket ho- nom i stora skaror. År 1848 inledde schahen af Persien förföljelser mot babisterna och lät döda *Bab*. Då ett atten- tat 1852 föröfvades mot schahen, började förföljelserna på nytt, men sekten fortfor likväl att utbreda sina läror.

Babismen måste betraktas som en protest mot islams orto- doxi. Islam såsom intellektuellt system kan icke längre till-

fredsställa de mera tänkande. De famla efter en annan befriare och söka ett sedligt ideal högre än Muhammed. Babisterna förbjuda slafhandel och motsätta sig tvång i trosfrågor. De iakttaga icke den stora fastan och bedja icke vända mot Mecka. En utlöpare af babismen och närbesläktad med denna är bahaismen, som på senare år vunnit stor utbredning i Persien.

Wahabismen. Denna märkvärdiga rörelse kan icke betraktas som en ny sekt. Den är snarare ett ärligt försök att förnya islam genom att vrida tidens hjul tillbaka och återgå till trons guldålder.

År 1691 föddes i Ajinah Muhammed bin Abd ul Wahab. Han uppfostrades i den strängaste af de 4 ortodoxa sekterna och besökte skolorna i Mecka, Basra och Bagdad. Äfven i Medina hängaf han sig åt studiet af islams lärofäder och fördjupade sig i traditionens »sex korrekta böcker». Under sina resor blef han uppmärksam på den slapphet i tro och lif, som utmärkte i synnerhet turkar och araber i de stora städerna. Han försökte då att särskilja det väsentliga i läran från senare tillägg, hvilka syntes honom vittna om världslighet och grof afgudadyrkan. Hvad som mest stötte hans strängt monoteistiska åskådning var anropandet af helgonen och vallfärder till deras grafvar. Bruket af radband, juveler, silke, guld, silfver, vin och tobak var för honom en styggelse.

Allt detta ansåg han vittna om behovet af en reformation. Profetens och hans följeslagares lära hade blifvit fördunklad genom nya tillsatser. Till och med de fyra ortodoxa skolorna hade afvikit från den rätta tron. Wahab predikade därför reformation och upphöjde sig själf till ledare af det nya heliga kriget. Hans lära grundade sig på kora-

nen och den äldsta traditionen. Sitt svärd fann han i Arabiens öknar, och liksom fordom profeten drog han ut för att förgöra de otrogna.

Rörelsen avviker från den ortodoxa läran hufvudsakligen i följande punkter:

Wahabiterna bedja ej till profeten eller helgonen, ej heller helighålla de deras grafvar.

De säga, att Muhammed ännu ej är förebedjare, men först på domedagen skall blifva det.

De förbjuda kvinnor att besöka de dödas grafvar.

De erkänna endast 4 festdagar och fira ej Muhammeds födelsedag.

De förbjuda strängt bruket af tobak, opium, musik, guld, silfver m. m.

De mena, att det heliga kriget ännu som plikt hvilar på de troende.

De förbjuda bruket af minareter och allt, som ej var brukligt under islams äldsta tid.

Wahabs reformation var utan tvifvel ett ärligt reformförsök, men det tog icke den moderna utvecklingen med i räkningen. Hvad han förbisåg var, att 1000 år måste ha förändrat de bofasta arabernas karaktär för att icke tala om de öfriga folkens. Hans stat hade att utstå blodiga sammandrabbningar med araber, turkar och engelsmän, tills den slutligen dukade under.

Wahabs reformation liknade i flera fall den protestantiska: den förkastade hvarje form för helgondyrkan, den erkände tankens frihet och fordrade en återgång till den ursprungliga läran. Den var också till sina resultat fruktbarande långt öfver sin egen horisont.

Och likväl — Centralarabiens, det gamla wahabiväldets,

nuvarande intellektuella, sociala och moraliska tillstånd visar till fullo, att t. o. m. ett reformeradt islam icke kan frälsa eller höja ett folk. Från islam är intet att hoppas för Arabien åtminstone. Under 13 århundraden har man gjort åtskilliga reformförsök, men alla ha de misslyckats. Detta faktum bekräftas ytterligare af wahabismens historia. Lika litet har man i något annat muhammedanskt land lyckats åstadkomma någon bestående moralisk eller social reformation. Islam är ett hopplöst system.

VIII.

DEN MUHAMMEDANSKA VÄRLDENS STÄLLNING I NUTIDEN.

Islam, en världsomfattande religion. Efter antalet bekännare är islam törhända den mäktigaste af alla icke-kristna religioner ; det är också den enda religion utom kristendomen, som åsyftar världsvälde. Dess förunderligt hastiga utbredning visar, att den är en missionerande religion. I sin nuvarande utsträckning omfattar den tre världsdelar och räknar anhängare från Sierra Leone i Afrika till Kansu och Sjensi i Kina, från Tobolsk i Sibirien till Singapore och Java.

Arabiska är koranens språk, men det finnes millioner muhammedaner, som icke förstå en enda rad i profetens bok. Vid Kaaba mötas årligen representanter från de mest skilda folk och kulturtillstånd, men alla bekänna de samma religion och begagna samma ritual.

Antal. Så vidt man kunnat utröna, utgör muhammedanernas antal 200—250 mill. I Afrika har islam sitt starkaste fäste längs Medelhafvet. Norr om den 20:de breddgraden utgöra dess bekännare 91 % af hela befolkningen. Af hela Afrikas befolkning äro 36 % eller nära 59 mill. muhammedaner. Söder om ekvatorn finnas redan 4 mill., och i Bel-

giska Kongo uppgifves antalet till nära 2 mill. Ställningen i Afrika måste i detta afseende betraktas som oroväckande. Islams utbredande där är en af det 19:de århundradets mest slående företeelser, som sammanställd med det kulturella uppvaknandet inom den muhammedanska världen, erhåller sitt särskilda allvar. Om den kristna kyrkan icke vaknar upp till insikt om farans vidd, skall hon ännu en gång i Afrika bli besegrad och slagen af islam.

Det är på 3 vägar som islam utbreder sig i denna världsdel — från öfre Nilen, från Zanzibar till Kongoområdet samt slutligen uppför Nigerflodens lopp. Kristendomen, som här endast är en svag planta, står i begrepp att bli nedtrampad, såsom den blomstrande nordafrikanska kyrkan fordom blef det af islams bekännare.

I Asien finnas omkr. 169 mill. muhammedaner och i Europa ungefär 5 mill. Största antalet finnes i Indien. Enligt sista folkräkningen utgjorde de nära 62 $\frac{1}{2}$ mill. I holländska Ostindien finnas 30 mill. muhammedaner af ett invånareantal på 36 mill. I Kina uppgifves antalet olika — 10—30 mill. I ryska riket finnas omkr. 14 mill.

Utbredandet från språklig synpunkt. Muhammed kallade arabiskan för änglarnas språk och gjorde den till sin religions heliga språk. Koranen på arabiska är ännu i denna stund läseboken i alla muhammedanska skolor i olika länder. Som skriftspråk har arabiskan således millioner läsare öfverallt i den muhammedanska världen; gudstjänsten och de dagliga bönerna måste hållas på detta språk, och dock är det för $\frac{3}{4}$ af islams bekännare ett dödt språk. På Filippinerna hör man koranens första kapitel utropas, innan gryningen färgar himmelen röd. Refrängen tages upp i Peking af bedjande muhammedaner genom hela Kina,

genom Himalajas dalar och upp på »Världens tak». Något senare uttala perserna samma arabiska ord, och därpå ljuda de genom hela den arabiska halfön. Vid Nilen upptages böneropet på nytt för att föra det arabiska språket västerut genom Sudan, Sahara och Barbareskstaterna ända till Marockos och Rio de Oros moskéer.

Buren fram af den muhammedanska eröfringen har arabiskan utöfvat ett icke ringa inflytande på andra språk. Perserna upptogo sålunda det arabiska alfabetet och därjämte ett stort antal ord och uttryck. Likaså upptogo turkarna i sitt språk en mängd arabiska ord och hinduerna ända till $\frac{3}{4}$ af hela sitt ordförråd. I Afrika är språkets inflytande ännu mera märkbart, utbreddt som det är öfver hela norra delen af kontinenten. Det var araber, som öfverallt hade gått före Livingstone, Stanley och Speke. Själfva Europa har icke undgått påverknningar af det segrande semitiska språket, såsom man ännu kan märka i spanskan och italienskan.

Koranen är öfversatt på persiska, urdu, puschtu, turkiska, javanesiska och malajiska m. fl. språk, men alltid med bifogande af den arabiska originaltexten. Öfversättningar äro dock sällsynta och ställa sig dyra. Näst arabiska äro turkiska, persiska, urdu och bengaliska islams hufvudspråk, och på dem alla finnes en rik religiös islamitisk litteratur. Likaså på kinesiska, men öfversättning af koranen på detta språk är förbjuden af kejsaren.

Politiska förhållanden. Den nuvarande politiska fördelningen af den muhammedanska världen är ett slående vittnesbörd om Guds ledning i historien och en kraftig uppfordran till Kristi församling att upptaga missionsarbetet. En gång hade det islamitiska riket samma utsträckning som dess religion. År 907 eft. Kr. innefattade kalifatet Spanien, Ma-

rocko, Algeriet, Tunis, Tripolis, Egypten, Mindre Asien, Syrien, Arabien, Persien, Turkestan, Afghanistan, Beludschistan och trakten kring Kaspiska hafvet. I våra dagar har Muhammed V:s rike — och han är alla troendes kalif — minskats så mycket, att det endast omfattar Turkiet, Mindre Asien, Tripolis och $\frac{1}{2}$ af Arabien med tillsammans 16 mill. muhammedaner. Den följande tabellen visar, huru islams värld i yttre hänseende blifvit sönderstyckad.

Muhammedaner under kristen styrelse eller protektorat:

Storbritannien i Afrika	17,920,330
» i Asien	63,633,783
Frankrike i Afrika	27,849,580
» i Asien	1,455,238
Holland i Asien	29,289,440
Ryssland i Europa och Asien	15,889,420
Tyskland i Afrika	2,572,500
Öfriga makter	2,450,579
	Summa 161,060,870

Under turkisk styrelse:

I Europa	2,050,000
I Afrika	1,250,000
I Asien	12,228,800
	Summa 15,528,800

Under annan muhammedansk styrelse:

Marocko	5,600,000
Afghanistan	4,500,000
Persien	8,800,000
Arabien och andra trakter	3,500,000
	Summa 22,400,000

Under annan icke-kristen styrelse:

Afrika	2,950,000
Kina	30,000,000
Siam och andra länder	1,025,500
	Summa 33,976,500

Slutsumma 232,966,170.

Den politiska makten öfver islams bekännare ligger förnämligast i händerna på England, Frankrike, Ryssland och Holland. Iivarenda en af dessa makter är på det högsta intresserad i islams framtid, eftersom hvar och en har flera muhammedanska undersåtar än hela turkiska riket.

Den politiska oron. Alltifrån kalifatets tid har för den muhammedanska uppfattningen jorden varit uppdelad i två delar: Dar-ul-Islam, den, som låg under islam, och Dar-ul-Harb, de otrognas del, mörkrets länder, hvilka genom det heliga kriget borde vinnas för tron. Alla verk i lagfarenheten behandla utförligt detta ämne och bestämma rättigheterna för de otrogna folk, som lyda under islam. *Det var ett världsrike såväl i politiskt som religiöst afseende, som islam åsyftade.*

Men historien har, såsom vi sett, vändt om förhållandena, så att $\frac{3}{4}$ af de »rättrogna» nu äro under icke muhammedansk styrelse. Då pilgrimerna från olika länder under det senaste århundradet möttes i Mecka, hade de alla samma historia att förtälja — »de otrogna» höllo på att taga väldet öfver de rättrogna. Allaredan för 50 år sedan höjde en arab sin stämma till varning mot de kristnas växande makt, och omkring 1905 innehöll en Kairotidning, Ez-Zahir, en proklamation, i hvilken egypter och indier uppmanades att resa sig mot England. Den förra franska inrikesministern, M. G. Hanou-

taux», skildrar i en serie artiklar i Journal de Paris för 1906, hvilken hotande fara islam är i Algeriet och det franska Sudan, och det icke blott för regeringen utan för den kristna civilisationen öfverhufvud. »Missnöjets eld lågar under askan», säger han; »ehuru de religiösa ordnarna f. n. sakna en politisk ledare, hålla de dock sitt krut torrt för stridens och segrans stora dag.»

Samma oro härskar på Java och Sumatra, där den holländska styrelsen, i öfrigt så gunstigt stämd mot islam, synes egga dess bekännares stolthet och väcka längtan efter självstyrelse.

Ofta har man haft tillfälle att märka, huru hela den muhammedanska världen är förenad genom hemliga förbindelser, så att ett nederlag eller en seger i den ena världsdelen utöfvar sin återverkan i de andra. Sålunda kunna missionärer på Sumatra berätta om den stolthet, som fyllde muhammedanernas hjärtan, när underrättelsen om blodbadet på armenierna kom till ön. De sade till de kristna:

»Nu kan man se, att sultanen i Stambul är oöfvervinnelig. Han kommer snart och befriar oss, och då skola vi göra det samma med de kristna här, som han gjort med armenierna där.» En följd af denna stämning blef att ett betydligt antal muhammedaner, som åtnjöto dopundervisning, drogo sig tillbaka.

Muhammedanernas fientliga hållning gentemot de kristna regeringarna utgör ofta ett hinder för dessas civilisationsförsök, men ännu oftare begagnas misstämningen af muhammedanerna själfva för att uppnå politiska fördelar. Och då händer det understundom, att kristna makter, af fruktan för islams fanatism, skänka religiösa rättigheter, hvilka icke ens kristna kunnat uppnå. Några slående exempel på denna

kortsynta politik kunna här anföras. I västra Afrika har den brittiska styrelsen låtit reparera fallfärdiga moskéer, den har gifvit bidrag till islams religiösa fester samt låtit med våld omskära hedniska, inskrifna soldater. Regeringen, som förklarar sig neutral, trakasserar den kristna missionen, men låter islam fritt göra proselyter. I Egypten visar den brittiska regeringen sig synnerligen gynnsamt stämd mot muhammedanerna, så att den äfven till förfång för de kristna faller undan för deras fördomar. En i ögonen fallande orättvisa är det sålunda, att domstolarna hållas öppna om söndagen, men stängda om fredagen. Vidare kan nämnas att i högskolan i Kartum, upprättad till minne af Gordon, ingen plats finnes för bibeln, men däremot koranen är den gängse läseboken, samt att fredagen är veckans helgdag.

Om muhammedanerna kunde genom sådana ynnestbevis vinnas att bli trogna undersåtar, borde Java och Sumatra stå som ett lysande exempel. Men det är alldeles tvärtom. För att behaga sina muhammedanska undersåtar lät den holländska regeringen bygga en präktig moské i Atkin, men mycket få af stadens innebyggare satte någonsin sin fot däri. Också har kolonialregeringen visligen förändrat taktik; kristendomen beskyddas och islam åtnjuter inga olagliga fördelar. Nu kunna äfven kristna stamhövdingar erhålla plats i administrationen, så att de kunna motstå muhammedanernas förtryck, och kristna missionärer, som önska arbeta bland hedningarna, erhålla regeringens stöd.

Den sociala ställningen. Det sociala läge, hvori de muhammedanska länderna befinna sig, är en direkt följd af religionen. Lagen om orsak och verkan här inom islam varit i verksamhet under mer än ett årtusen, och det under alla tänkbara naturliga och politiska förhållanden — bland semiter,

negrer och ariska folk. Resultatet är så sorgligt enahanda, att det på ett fruktansvärdt sätt stämplar islams sociala och moraliska svaghet. Det finnes intet bättre bevis på denna än de nuvarande förhållandena i Arabien.

I nära 1300 år har islam haft halfön i okvald besittning. I andra länder, såsom Syrien och Egypten, kom den i beröring med en mer eller mindre förvrängd form af kristendomen eller, såsom i Kina och Indien, i strid med en förfinad hedendom, och det är utom allt tvifvel att ömsesidiga påverkningar i bägge fallen ägt rum. Men i dess eget land, Arabien, har det träd profeten planterat kunnat utveckla sig i fullkomlig frihet och haft tillfälle att frambringa frukter af eget slag. Hurudana äro nu dessa?

I moraliskt hänseende står Arabien mycket lågt. Slafveri, månggifte och skilsmässa äro fruktansvärdt allmänna. Fatalismen, massornas filosofi, har förlamat alla försök till framsteg; orättvisan tåles såsom något oundvikligt; besticklighet är för allmän för att betraktas som brott; ljugandet odlas som skön konst och röfveriet som vetenskap.

I andra muhammedanska länder äro de sociala och moraliska förhållandena icke bättre. Persiens heliga städer äro verkliga härdar för lasten. Efter profetens föredöme ingås äktenskap med flickor på 9, ja 7 års ålder. I Afghanistan auktioneras flickor bort till den högstbjudande. Månggiftet har så föga inskränkt sedeslösheten, att det tvärtom har ökat den.

Sedeslösheten bland afrikanska muhammedaner är obeskriplig. Den är större bland araberna i de tätt befolkade länderna i norr än bland negerfolken i söder.

För att få en klar föreställning om islams sociala tillstånd i det 20:de århundradet bör man besöka slafmarknaden i

Mecka, som befinner sig endast ett stenkast från »Guds hus», medelpunkten för hela den muhammedanska världen. Där utropas varan, »årstidens första frukter, gröna och saftiga». Där säljas män, kvinnor och barn. De späda barnen få följa sina mödrar, men de skiljas obarmhärtigt åt, så snart barnen anses kunna reda sig på egen hand.

Okunnigheten bland våra dagars muhammedaner är öfverraskande stor. Man kunde vänta, att en religion, hvori den heliga boken nästan dyrkas, också hade verkat för folkens upplysning. Noggranna undersökningar visa dock, att bland muhammedanerna i Afrika t. ex. 75 procent hvarken kunna läsa eller skrifva. I Turkiet står det något bättre till, i det att endast 40 proc. af männen äro analfabeter. Bland kvinnorna är dock siffran betydligt högre. I Arabien ha framstegen sedan »okunnighetens tid» varit klena. Beduinerna äro nästan alla okunniga i läsning, och, trots väckelsen genom wahabiterna och turkiska ämbetsmäns försök att upprätta skolor, står bildningen äfven i de stora städerna på en låg ståndpunkt. Det system, som begagnas i Mecka, är typiskt för de länder, hvilka ej kommit under inflytande af västerländsk civilisation. Ungdomen får lära sig läsa koranen, icke så mycket för att förstå den som för att vid begravnin-gar och fester kunna rabbla upp vissa kapitel efter en bestämd taxa. Nutidens naturvetenskap och historia bli icke en gång omnämnda vid Meckas högskolor.

Undervisningsmetoden i Meckas skolor, hvilka kunna räknas som de bästa i Arabien, är följande: Ett begåfvadt barn får först lära sig alfabetet, uppskrifvet af läraren på en träskifva. Griffeltaflor äro okända. Därpå får eleven lära sig siffervärdet på hvar bokstaf, hvarefter han får skrifva Allah's nittionio namn samt läsa koranens första kapitel. Sedan får

han hoppa till de två sista, därför att dessa äro korta. Därefter kommer han småningom genom hela koranen. Den största noggrannhet ägnas åt uttalet och åt pauserna, men om någon förklaring öfver ordens mening är icke fråga. Efter att koranen har blifvit genomgången, börjar man med grammatikens elementer och går därifrån öfver till logik, räkning, algebra, retorik, juridik, skolastisk teologi, exeges och läran om källorna för koranens tolkning samt kommer slutligen till själfva höjdpunkten för all uppfostran, nämligen islams traditioner.

Persien har nu en ny styrelse, men icke något nationellt system för uppfostran. Icke mindre än 90 proc. af befolkningen saknar läskunnighet. I Indien äro förhållandena ännu mera öfverraskande. Enligt sista folkräkningen är det endast 4 på 100 som kunna läsa. Att sådan okunnighet leder till allt slags öfvertro och vidskepelse är endast naturligt.

Den intellektuella väckelsen. Det har visat sig omöjligt att gjuta den fria tankens och uppfostrans nya vin i det ortodoxa islams gamla läglar. Därför har också den intellektuella väckelse, som pågår bland muhammedaner med en mera frisinnad riktning, öfverallt antagit karaktären af opposition mot det gamla islam. Ledaren för denna ny-islamitiska rörelse är i Indien Sir Said Ahmed Khan från Aligar. Efter att ha besökt England och tjänstgjort under dess regering började han år 1870 utgifvandet af en tidskrift, som kallas Moralens reformering. År 1878 öppnade han i Aligar en engelsk-muhammedansk högskola, hvilken åsyftar att blifva ett muhammedanskt universitet för Indien. Senare började han införa årliga kongresser för uppfostringsfrågan. Han skref också en kommentar öfver bibeln, och denna har säkert förhjälpit mer än en tänkande muhammedan till

en mera sann uppfattning af de heliga skrifterna. Men försöket att gifva islam nytt lif genom en bredare tolkning af dess teologi slog fel. Andan i denna högskola är mera världslig än andlig, mera ateistisk än muhammedansk.

Äfven i Egypten kan man spåra en intellektuell väckelse bland de mera bildade. Den nu afidna, frisinnade muftin i Kairo gjorde ett försök till reformation. Han försökte också att bringa ordning i det kaos, som rådde vid Azhar-universitetet, och genom hans sträfvan gafs verkligen en kraftig impuls till ett bättre uppfostringssätt. Bok- och traktatföreningar upprättades. Också försökte han reformera den i hög grad korrumperade lagskipningen. Huruvida hans bemödanden skola vinna varaktiga resultat är dock tvifvel underkastadt. Men pressen sprider dock dessa försök att omskapa islam öfverallt, där en muhammedansk tidning finner läsare. Och hvarhelst islams söner komma i beröring med Västerlandet — vare sig genom politik, handel eller kristlig mission — där uppstår oundvikligt en konflikt mellan det gamla och det nya i alla deras sinnen, som våga tänka för sig själfva. Det synes därföre, som om islam vore på väg att möta en ny kris i sin historia.

IX.

MISSIONEN BLAND MUHAMMEDANERNA.

En försummad uppgift. Islam räknar sin uppkomst från 622 eft. Kr. Den första missionär bland muhammedanerna i den kristna kyrkans annaler var Raimondus Lullus, hvilken d. 30 juni 1315 släpades utanför staden Bugias murar och stenades. Så vidt vi veta, fick denne ingen efterföljare, besjälad med samma nit, ända till Henry Martyns tid. Hade samma missionsnit fyllt kyrkan under de många mellanliggande århundradena, så skulle vi nu inte behöfva räkna islams värld till öfver 200 mill. själar.

I början var det säkerligen skräcken för saracener och turkar, som verkade förlamande, och sedan det kristna Europa hämtat sig från den allvarsamma stöt den saracenska invasionen gifvit, var dess första tanke att gripa till svärdet. Korstågen voro kristenhetens svar på islams utmaning, men svaret gafs icke i evangelisk ande. Korsriddarna, som tagit till svärdet, omkommo också genom svärdet.

Äfven under 1500-talet, då så många nitiska romersk-katolska munkar gingo ut i hednavärlden, fanns det ingen dragning till de muhammedanska folken hos de män, som voro med om att upprätta inkquisitionen i Goa och intrigerade för

politisk makt i Kina och Japan. Och då missionsväckelsen slutligen uppstod inom den protestantiska kyrkan med William Carey tänkte man uteslutande på hedningarna. Det skall dock erkännas, att hvarhelst protestantisk mission har kommit i beröring med islam, i hednaländer eller under försöken att reformera den österländska kyrkan, där har ett stort förberedande arbete blifvit gjordt. Men i alla fall kvarstår det som ett faktum, att ingen del af den icke-kristna världen har varit så länge försummad som islam. Uppgiften har antingen ansetts för svår, eller ock ha hindren varit för stora och tron för svag.

Det finnes i våra dagar 88 missionssällskap för judarnas omvändelse, men intet enda större sådant för muhammedanernas. Knappt ett dussin missioner arbeta öppet och direkt ibland dem och för dem. Många af dem, som skriva om världens evangelisering eller om länder, där islam är förhärskande, förbigå alldeles den muhammedanska befolkningen. Dr. Jones t. ex. kallar sin utmärkta bok om Indien »India's problem; Krishna or Christ», och ehuru $\frac{1}{3}$ af landets befolkning är muhammedaner, ägnar han endast 2 sidor i hela boken åt dem. Missionskännaren, Professor Gustaf Warneck, tar alls icke muhammedanerna med i sin plan för världens evangelisering, och i en nyligen i Tyskland utkommen volym på 600 sidor, afhandlande den protestantiska missionen, har arbetet bland muhammedaner blifvit hänvisadt till en enda paragraf och stämpladt såsom hopplöst.

Orsaken till all denna försummelse var å ena sidan kyrkans ställning till islam, å den andra islams ställning till kyrkan. Alltifrån korstågens dagar vande kristenheten sig vid att i islam se sin bittraste fiende i st. f. den förlorade sonen, som borde vinnas tillbaka till fadershuset. Det härskade

också den största okunnighet om dess lära, och kyrkomötena voro dessutom alltför upptagna af mindre trossaker för att kunna bli uppmärksamma på den jättebölja af otro, som öfversvämmade en gång kristna länder. Därtill kom det ömse-sidiga hatet.

Johannes från Damaskus och Petrus den Vördnadsvärda. Dessa två namn äro värda att minnas. Deras bärare voro väl ej missionärer, men de voro de första, som studerade muhammedanismen med sympati och försökte motarbeta den med andliga vapen. Johannes, som var 700-talets mest utmärkta teolog, lefde i Palestina under sara-censkt beskydd för att undgå den grekiska kejsarens förföl-jelser. Han hade nämligen under den stora bildstriden upp-trädt mot denna. Han dog i Jerusalem 760. Bland hans mindre kända arbeten finnes ett, som heter »De hæresibus» (om villolärer), och i detta förekommer äfven en disputation mellan en kristen och en muhammedan. Därvid lägger han i dagen sin djupa kännedom om koranen och den äldsta tradi-tionen. Han erkänner det sanna i läran, men visar också på dess villfarelser och blottar fläckarna i Muhammeds karaktär. Dialogen var tydligen ämnad att tjäna som rättesnöre för de kristna, för att dessa skulle kunna gifva ett svar för det hopp de ägde.

Petrus den Vördnadsvärda var abbot i benediktinerklostret i Clugny och dog 1157. Han var mycket framstående såsom lärd och utmärkte sig också genom frisinthet och ett männi-skovänligt sinne. Han var den första, som öfversatte kora-nen till något europeiskt språk, nämligen latin. Han ver-kade dessutom för att öfversätta delar af skriften på arabiska och skref två mästerliga böcker mot islam, hvilka nyligen ut-kommit i tysk öfversättning. I dessa behandlar han utförligt

BUGIA, DÄR RAIMONDUS LULLUS BLEF STENAD.

och med stor skarpsynhet två hufvudfrågor: koranen såsom gudomlig bok och Muhammed såsom profet. Han visar, huru koranen vittnar mot sig själf och häfdar, att vi, genom att icke försvara oss mot islams angrepp, erkänna svagheten i vår tro. Han skiljer omsorgsfullt mellan det sanna och det falska i islam och särskiljer tillika lärans judiska, kristna och hedniska beståndsdelar. Han säger, att något måste göras för att sätta en damm mot denna flod. Korstågen voro efter hans mening ett felgrepp. »Jag vill möta muhammedanerna», säger han, »icke med vapen utan med ord, icke med våld utan med öfvertygande bevis, icke i hat utan i kärlek.»

Raimondus Lullus. De nyss nämnda, Johannes och Petrus, hade försökt att nå islams bekännare med sin penna. Raimondus Lullus gick ut till dem som missionär. De förra framburo bevisgrunder, den senare offrade sitt lif. Af alla

samtida vi känna till var Lullus den, som var mest besjälad af Kristi kärlek, och följaktligen mest nitisk i att göra andra delaktiga däraf.

Han föddes 1235 i Palma på Majorka. Tillhörande en förnäm katalonisk familj, tillbragte han som uppvuxen flera år vid den aragoniska konungens hof. Där var han skald, musiker och en glad umgängesvän, innan han blef skolastisk filosof och missionär. Hans omvändelse vid 32 års ålder visar drag, som påminna om Paulus på vägen till Damaskus och den helige Augustinus under fikonsträdet i Milano. Efter att i en syn ha sett Kristus sålde han sin egendom, med undantag af hvad hans hustru och barn behöfde, samt gaf pengarna till de fattiga. Därpå kastade han sig in i grundliga studier, lärde sig arabiska af en saracensk slaf och började vid 40 års ålder sitt lifsverk. Den uppgift, hvartill han kände sig kallad och som han med underbar uthållighet omfattade hela sitt lif, var trefaldig. Han utarbetade ett filosofiskt system för att kunna öfverbevisa islams bekännare om kristendomens sanning, han upprättade missionsskolor för studiet af de österländska språken och han drog själf ut som missionär bland muhammedanerna, tills han beseglade evangelii vittnesbörd med sitt lif.

Efter att förgäfvets ha försökt hos andra väcka missionsnit för muhammedanerna, beslöt han att resa ensam och på egen hand predika Kristus i norra Afrika. Anländ till Tunis, inbjöd han de muhammedanska lärda till en konferens, hvilken inbjudning hörsammades. Men då de lärda märkte, att deras bevisgrunder kommo till korta, väcktes deras fanatism. Lullus kastades på sultanens befallning i fängelse och undgick med möda döden. Efter svåra förföljelser återvände han till Europa, där han företog flera missionsresor.

År 1307 befann han sig åter i Afrika, och på torget i Bugia trädde han modigt fram och predikade Kristus. Ännu en gång kastades han i fängelse, där han fick stanna 6 månader. Under tiden predikade han för de få han kom i beröring med och hade intet annat stöd än några handelsmän från Europa,* som kände medlidande med denna korssets stridsman.

Ehuru han åter förvisades under hot af dödsstraff, om han återvände, kunde Lullus dock icke motstå dragningen till det arbetsfält, som ägde hela hans kärlek. »Den som icke älskar, lefver icke», sade han. Vid 80 års ålder återvände han till Afrika, till den lilla skara från islam omvända, som han där hade. Under 10 månader höll han sig dold, talande och bedjande med dem, som mottagit Kristus, och under försök att vinna andra. Emellertid tröttnade han på att hålla sig gömd. Offentligen trädde han fram på torget och framställde sig som den man, hvilken två gånger var utdrifven. Han hotade de lyssnande med Guds vrede, om de framhårdade i sina villfarelser. Han talade sanningens ord, men i kärlek. Gripna af fanatiskt raseri öfver Lullus' dristighet och ur stånd att motsäga honom, grepo saracenerna honom och stenade honom utanför staden. Detta skedde 30 juni 1315.

Sälunda blef Lullus det första trosvittnet i arbetet bland muhammedanerna. Men han blef endast en ropandes röst i öknen. Det kom icke det minsta svar från kyrkan i hans tid.

Francis Xavier. Mot slutet af 1500-talet uppträdde en annan troskämpe för att angripa islams fasta borg. Det var

* För att förstå detta måste man komma ihåg, att de turkiska fångarna för sitt uppehälle voro hänvisade till sig själfva och sina vänner. Ö. a.

Francis Xavier, som af jesuiterna sändes med introduktionsbref till Stor-Mogul i Indien. Han kom då att besöka Lahore, och efter 12 års studier afslutade han sin bok om kristendomen, som fick namnet »Sanningens spegel». Denna öfverlämnade han till kejsaren och höll vid hofvet många dispyter med islams lärda. Af denna bok, som blifvit öfversatt till engelska, framgår, att Xavier var en man med stora gåfvor och att han hade en grundlig kännedom om islam, men att han såsom romersk katolik ofta tvangs att öfverge den kristna trons fäste för att försvara kyrkans utanverk. Oaktadt denna svaghet var boken betydande nog att framkalla svar från muhammedansk sida.

Henry Martyn och missionen i Indien. Åter igen måste vi göra ett språng öfver århundraden, innan vi finna en ny pionjär i arbetet för den muhammedanska världens evangelisation. Under det att kyrkan sålunda hade försummat sin plikt, hade islam haft tid att utbreda sig i alla riktningar och att slå rot bland ständigt nya folk. Fem århundraden af översamhet hade förgått, innan någon upptog Lullus' mantel. Den, som slutligen gjorde detta, var Henry Martyn, den förste missionären bland muhammedanerna under den nyare missionsperioden.

Martyn föddes 1781. Efter att ha tagit den akademiska graden med högsta utmärkelse, blef han prästvigd 1803 och 3 år därefter anställd som kaplan i ostindiska kompaniets tjänst. Brinnande af ifver att arbeta bland österns försummade folk, ankom han till Indien. Han hade då redan studerat sanskrit, persiska och arabiska och arbetade sedan oupphörligt med pennan och tungan, genom predikan och bön, »för att brinna ut för Gud». År 1808 afslutade han öfversättningen af Nya testamentet till hindostanska. Senare

öfversatte han det till flera andra indiska språk. För att kunna nå muhammedanerna utbildade han sig ytterligare i persiska och började öfversätta Nya testamentet på detta språk. År 1811 företog han en resa från Kalkutta till Bombay och Persiska viken. Han stannade i Moskat, och hvad afsikten därmed var, kunna vi se af hans dagbok. »Arabien måste gömma mig», skrifver han, »tills jag kan träda fram med Nya testamentet på arabiska. Vill regeringen icke ge mig permission 3 år före tiden, så måste jag lämna min plats. Jag kan icke ägna mitt lif åt en viktigare uppgift än att gifva araberna bibeln.» I Schiraz reviderade han sin persiska öfversättning, allt under det att han med persiska präster höll talrika disputationer. Ett år därefter drog han till Is-pahan för att förelägga schahen sin öfversättning. Ehuru motståndet var förbittradt, var hans vittnesbörd i Persien icke helt förgäfvets. Vi höra om åtminstone en, som blef vunnen för sanningen. Och Martyn själf sade: »Äfven om jag aldrig skulle få se någon omvänd, skall Gud dock genom mitt arbete för ordet bringa lättnad åt kommande missionärer.»

Han var den första af den ädla skara missionärer, som Engelska kyrkomissionssällskapet utsändt — biskop French, Hughes, Elmslie, Wade, Clark, Hooper, Gordon, Bruce, Klein m. fl., hvilka alla sökt täfla med honom i att bära evangelium till muhammedanerna. Ensam i sin sista sjukdom, utan tröst eller hjälp af någon kristen, lade han sitt hufvud till hvila i Tokat 16 okt. 1812.

Utom Engelska missionssällskapet hafva Londons missionssällskap, Föreningen för evangeliets utbredande, Skottiska kyrkans mission, Amerikas presbyterianska missionssällskap och dess Metodist-episkopala mission samt engelska och australiska baptistmissionen tagit upp detta arbete.

Persien och Arabien. Som missionär i Persien efter Martyn kom *Karl Gottlieb Pfander*, språklärd och författare, hvilken genom sin berömda *Mizan-ul-Hak* lämnat ett djupt och varaktigt minne efter sig i hela den muhammedanska världen. »Sanningens vågskål», som titeln betyder, är öfversatt på nästan alla muhammedanska språk och har väckt mer intresse och motsägelse än någon annan bok af detta slag. Han var endast 22 år gammal, då han 1826 utsändes af Basel-missionen, men han började genast studiet af tre språk, turkiska, armeniska och persiska. Några år därefter for han till Bagdad för att lära sig arabiska och senare till Ispahan. I Kermanschah var han efter en diskussion med prästerna nära att lida martyrdöden. Men Gud bevarade honom, så att han fick fullgöra sitt verk, och ända till sin död 1865 fortfor han att i tal och skrift mäktigt arbeta för sanningens utbredande.

Dr *Josef Wolff* gjorde 1827 en resa till Persien, och resultatet däraf var, att American Board bestämde sig för att börja ett arbete bland nestorianerna. Denna mission lades senare under Presbyterian Board, som utsträckte arbetet äfven till muhammedanerna. En del ha vunnits och öppet bekänt Kristus; flera, och bland dem Mirza Ibrahim, ha lidit martyrdöden.

Engelska kyrkomissionssällskapet började 1875 en verksamhet i Ispahan, hufvudsakligen bland muhammedanerna, hvilken under tidens lopp, sedan ytterligare stationer i Jезд, Kirman och Schiraz blivit upptagna, visat sig vara i alldeles särskild grad fruktbärande.

Missionspioniären i Arabien var *Ion Keith-Falconer*. Efter att generalmajor Haig på regeringens uppdrag gjort en forskningsresa längs Arabiens kust och i Jemen och utsändt ett

upprop om begynnande af mission, bestämde Falconer sig för Arabien. Han dog redan 1887 efter endast 2 års tjänst, men han hade dock lefvat länge nog för att väcka uppmärksamheten på detta land. Skottlands förenade frikyrka har fortsatt hans verk i Aden och inne i landet, och danska kyrkomissionen har likaledes utsändt arbetare till samma platser. Dessa arbeta tillsammans med Engelska kyrkomissionssällskapet och den (amerikanska) arabmissionen endast bland muhammedanerna. Den reformerta kyrkans arabmission (Amerika), som stiftades 1889, har nu 21 missionärer ute på fältet med 20 infödda predikanter, 2 sjukhus och 3 utstationer. Missionen i Arabien räknar många martyrer.

Turkiska rikets område är jämförelsevis väl försedt med missionärer. American Board, som är det äldsta på fältet, arbetar i det europeiska Turkiet, Mindre Asien och i östra Turkiet; den presbyterianska kyrkan har upptagit ett arbete i Syrien, den episkopala metodistkyrkan i Bulgarien, de reformerade presbyterianerna i norra Syrien och Engelska kyrkomissionssällskapet i Palestina. Detta senare är dock det enda, som särskildt verkar bland muhammedanerna. Tillsammans ha alla dessa sällskap 637 utsända missionärer i detta land.

Intill de sista åren är det de stora svårigheterna, som hindrat ett direkt arbete bland Islams bekännare; men många ha dock blifvit påverkade genom det tryckta ordet, genom skolor och högskolor samt genom missionssjukhusen. Tyngdpunkten för arbetet har varit förlagd till kopter, maroniter, greker, armenier, judar och nestorianer.

Norra Afrika. Så tidigt som 1825 sände Engelska kyrkomissionssällskapet fem i Basel utbildade missionärer till

Egypten. Samuel Gobat var en af dem. De upprättade skolor, spridde den heliga skrift och höllo samtal med mera tänkande kopter och muhammedaner, men de hade föga framgång. Islam syntes oåtkomlig. Senare, 1854, kommo amerikanska missionärer dit. Deras mission har utbredt sig som en fruktbärande vinranka längs hela Nilens dal. Den växer i antal, inflytande och till sina resultat hufvudsakligen bland kopterna, men också bland muhammedanerna. År 1906 ägde den i sina skolor öfver 3,000 muhammedanska lärjungar, och under de sista 5 åren ha offentliga diskussionsmöten hållits i Kairo 2 gånger i veckan. Litteratur, särskildt afsedd för muhammedaner, har också blifvit tryckt och utdelad. Engelska kyrkomissionen började 1882 likaledes i Egypten ett direkt arbete för dem, och detta har haft goda resultat.

De undersökningar George Pearse 1880 företog i Algeriet ledde till grundandet af Nordafrikanska missionen. Vid denna tid fanns icke en enda protestantisk missionär mellan Alexandria och Marockos västra kust, ej heller från Medelhafvet till Niger och Kongo. Nu har denna mission, som hufvudsakligen arbetar bland islams bekännare, 18 stationer i Egypten, Tripolis, Tunis, Algeriet och Marocko. Det finns också några mindre fristående missioner, som arbeta i Nordafrika, och helt nyligen har också ett arbete upptagits i Sudan.

»Men», säger en kännare af afrikanska förhållanden, »för hvarje missionär bland muhammedanerna i Afrika, kan ni finna tjugu bland Afrikas hedningar, och för hvarje omvänd från islam i samma världsdel tror jag, att ni kan träffa ett tusental från hedendomen. Och om detta icke visar, att Afrikas egentliga missionsproblem är islam, ser jag knappast,

GATA I TUNIS.

hur den saken alls skall kunna bevisas» En tredjedel af Afrikas befolkning är muhammedansk, och likväl är det muhammedanska Afrika, som dock befinner sig närmast Europa, det mörkaste Afrika genom fåtalet af sina missionsstationer.

Malajiska öarna. Sumatra och Java äro de förnämsta och mest typiska arbetsfälten för islamsmissionen i denna arkipelag. En baptistmissionär kom 1820 till Sumatra, och 14 år senare gingo två missionärer under American Board dit, men blefvo på ett grymt sätt mördade. Rhenska missionssällskapet upptog fältet 1861, och dess arbete har blifvit välsignadt med underbar framgång. Holländska sällskap arbeta också på ön. Icke mindre än 6 sådana arbeta på Java, som är den största och rikaste af de holländska besittningarna. Af en

befolkning på något öfver 28 mill. äro mer än 24 mill. muhammedaner. I sanning ett stort fält, men genom lärandet, utdelandet af de heliga skrifterna och läkaremissionen hafva ensamt på Java nära 20,000 muhammedaner blifvit vunna för Kristus.

X.

METODER OCH RESULTAT.

På hvad sätt skola vi nå muhammedanerna? Detta ytterst svåra missionsproblem ställer så stora kraf på vår tro, att många anse dess lösning omöjlig. Mer än allt hvad metoder heter, behöfva vi tro, men en sådan tro, som bodde hos de första vägrödjarna för missionen bland islams folk. En tro som deras möter oss i dessa miss Lilies Trotters ord: »Tag frågan från den allra värsta sidan! Islam, det är döda länder och döda själar, mer blinda, kalla och dödsstela än någon hednings, men vi, som älska dem, vi kunna se, hvilka möjligheter som bo i dem, möjligheter till själfupppoffring, ut hållighet, hänförelse och till ett lif, som ännu icke helt slocknat. Skulle Guds Son, som dog för dem, icke kunna se dessa möjligheter? Tror du, att han säger om muhammedanerna, att det ej finnes något hopp för dem? Har han icke i stället ett kraf på din tro, samma kraf, som vältrade bort stenen från Lasari graf: 'Sade jag dig icke, att om du trodde, skulle du få se Guds härlighet.' Att väcka den andligen döda, det är Guds Sons verk, men vi hafva att med vår tro taga bort stenen från grafven.»

Bibeln. Spridandet af Guds ord har i alla islams länder

Islam.

visat sig vara den bästa inledningen till missionen. Detta är nästan öfverallt tillåtet. Det är ett kraftigt medel, som träffar islam vid roten, därigenom att bibeln ställes emot koranen och den enkla och upphöjda berättelsen om Jesu lif emot den konstgjorda gloria, som omstrålar Muhammeds. Såsom vi förut nämnt, finnes också koranen i öfversättning till några österländska språk, men dessa öfversättningar ställa sig mycket dyra och äro originalet underlägsna i stil och kraft. Bibeln däremot är öfversatt på nästan hvarje muhammedanskt språk och är den bäst tryckta och likväl billigaste boken i orienten. Under det att koranen sålunda är en förseglad bok för alla icke-arabiskt talande folk, talar bibeln samma språk som ljuder såväl i de olika hemmen, som på hvarje marknadstorg i hela den muhammedanska världen. Hvarje missionär borde därför vara kolportör och hvarje kolportör en missionär. Spridandet bör ske genom köp, icke gratis. Vi värdera endast det, som vi måste ge något i utbyte för. Bland muhammedaner äro vissa delar af skriften särskildt efterfrågade, nämligen I Mose bok, psalmerna samt Mattei och Johannes evangelier.

Läkaremissionen, som bortrycker själfva grundvalen undan fördomarna och fanatismen, är tillåten nästan öfverallt. Hvarhelst den blifvit ledd i evangelisk anda, har den visat sig rik på frukter, såsom vi kunna se i Punjab, Persien och Egypten. Genom sina sjukhus och kliniker kommer missionen i förbindelse med tätt befolkade centra. Ambulerande läkaremission däremot är af nöden i tunt befolkade länder, såsom Arabien, Persien och Marocko.

Skolverksamheten. »För att rätta det oriktiga, släpp in ljuset!». Alla former af uppfostran, stora som små, — den enkla kindergarten på missionshusets veranda ända till det

väl utrustade universitetet i Indien — bidra till att underminera det oerhörda berg af okunnighet och vidskepelse, som kallas islams tradition. Ny-islam i Indien och Egypten är de bildades opposition mot traditionens börda. Om vi icke träffa både hjärta och samvete, skola vi misslyckas. Uppfostran är ett af medlen.

Ordets förkunnelse. Det finnes många sätt att förkunna ordet, som bättre lämpar sig för österlandets folk än predikan eller föredrag. Att samtala med människor man träffar på vägar och stigar eller i kaffehusen, med en grupp sjömän ombord eller med breffbäraren, som bringar ens post, är särskildt lämpligt. Muhammedanerna komma icke i större antal till kristna kyrkor och att predika i bazaren är ännu förbjudet i de flesta länder. Men för att nå den enskilde, man som kvinna, finnas alltid öppna dörrar. Hvad ensamma kvinnliga missionsarbetare uträttat bland fanatiska byinvånare i Nordafrika, såväl som i Persien, visar, att öppna dörrar finnas. Men det visar tillika ett starkt behof efter kvinnliga arbetare, hvilka för sina muhammedanska systrar kunna vittna om Kristi kärlek.

Predikandet bör hafva de kristna grundsanningarna till ämne. Predika den korsfäste Kristus. Framhåll grunderna för läran om uppenbarelsens, inkarnationens och den Helige Andes hemligheter, men försök aldrig att endast filosofiskt förklara dem. Och då du predikar för muhammedanen, tänk på honom icke som muhammedan utan som människa, som en syndare, hvilken behöfver frälsas. Det är icke i första hand förståndet vi skola upplysa, utan hjärtat och samvetet, som skola väckas ur sin sömn; och till den, som i sitt sinne är öfvertygad om sanningen, böra vi tala om storheten i det moraliska modet. Då vi försöka att vinna viljan — själens fasta

bålverk — böra vi följa den linje, där det minsta motståndet möter. Likväl måste detta ske med takt och dock utan dagtingan. I öfrigt kan rätta sättet att framställa sanningen bäst läras genom att studera islams styrka och svaghet. Så t. ex. visar dess historia, att sektbildningarna nästan alltid varit förbundna med ett famlande efter en medlare. Denna naturliga längtan efter en medlare och försonare böra vi visa vägen till uppfyllelse genom Jesus Kristus. Å andra sidan, när muhammedanerna vilja häfda, att läran om ordets eviga föruttillvaro skulle vara en form af polyteism, så kunna vi gent emot detta påstående framhålla, att den ortodoxa islam likaledes tror på koranen såsom evig och oskapad, allenast därför att den är Guds ord.

Att också diskussioner ha en plats, och en viktig sådan, i missionsarbetet bland muhammedanerna visar historien. Den stora svårigheten ligger dock i vår oförmåga att betrakta stridsfrågorna också från muhammedansk synpunkt. Dr. Tisdall's »Manual of the Leading Mohammedan Objections to Christianity» är oundgänglig för missionären och en bok af allra största intresse för hvar och en, som studerar missionshistorien. Under bön måste man lära på hvad sätt man i hvart enskildt fall bör begagna detta skarpa vapen. Man får icke glömma, att i islams länder finnas många hemligt troende. Bed för dem! Äfven i sådana länder under kristen spira är det oerhördt svårt att bryta med sin tro och bekänna Kristus. Var därför tålig och saktmodig, men försök att uppmuntra till öppen bekännelse. Lefvande vittnen, som predika evangelium efter att ha afkastat islams ok, göra det med frimodighet och äro redo att dö för Kristus. Det är endast genom sådana vittnen islam kan öfvervinnas.

Några resultat. Af missionsarbetet bland islams folk ha vi

att uppvisa dels direkta, dels indirekta resultat. De senare, som äro större än de förra, ha tjänat till att bereda vägen, och detta förberedande arbete har blifvit väl utfördt. Sålunda finnes nästan i hvarje viktigare folkcentrum en protestantisk mission. Följande städer, som alla ha en befolkning af öfver 100,000, hvaribland en stor mängd muhammedaner, äro medelpunkten för missionsarbetet.

Kalkutta	1,026,987	Lahore	202,964
Konstantinopel	1,106,000	Smyrna	201,000
Bombay	776,006	Agra	188,022
Kairo	570,062	Tabris	200,000
Madras	509,346	Allahabad	172,032
Haidarabad	448,466	Poona	153,320
Alexandria	319,766	Tunis	250,000
Teheran	280,000	Surabaja	146,944
Lucknow	264,049	Bagdad	145,000
Rangoon	234,881	Fez	140,000
Damaskus	230,000	Aleppo	127,150
Delhi	208,575	Beirut	118,800
		Karachi	116,663

Många andra mindre, men dock viktiga städer, såsom Muskat, Aden, Algier, Jerusalem, Jezd m. fl. hafva också missionsstationer.

Det arbete, som är utfördt bland den muhammedanska befolkningen i dessa städer, visar, att missionen är möjlig öfverallt och under alla förhållanden. Ja, än mera, *tillfällena äro större än de hittills gjorda ansträngningarna att nå islams folk. I alla dessa städer behöfvas flera arbetare.*

Ett annat resultat, hvilket vi redan omtalat, är öfversättningen af bibeln på nästan hvarje muhammedanskt språk.

Delar af skriften läsas redan af tusentals muhammedaner. Beirut-tryckeriet ensamt har utsändt öfver en million biblar på arabiska. Efterfrågan på öfversättningar af bibeln är såväl i Persien, Arabien, Egypten som Turkiet påfallande liflig. En viktig del af den kristna litteraturen har likaledes blifvit öfversatt på de muhammedanska hufvudspråken.

Allt sedan Henry Martyns död har den kristna församlingen, isynnerhet i norra Indien, haft en jämn tillväxt af omvända från islam. Äfven i Arabien och det turkiska riket finnas omvända och martyrer för sin tro. I Punjab och nordvästprovinserna har hvar församling i sina led representeranter af sådana. I en del församlingar äro de från islam omvända till och med i flertal. På några få ställen har man kunnat bevittna en väckelse bland muhammedanerna, som ledt till mångas öfvergång. Hvad som dock klarast vittnar om kristendomens framsteg äfven bland muhammedanerna är den omständigheten, att åtminstone 200 af de infödda predikanterna och lärarna i Nordindien äro vunna från islam.

Ehuru den amerikanska missionen i Egypten hufvudsakligen verkar bland kopterna, kan den dock berätta om 140 vuxna muhammedaner, som genom den mottagit dopet. I Persien har Engelska kyrkmissionen på alla sina stationer omvända från islam. Än har en, än en annan blifvit upptagen i den kristna kyrkan, och när man nu går igenom listorna på församlingsmedlemmar, förvånas man öfver att finna så många omvända från islam eller barn och barnbarn af sådana omvända. Från norra Afrika berättas detsamma från nästan alla stationer; i Fez t. ex. finnes en liten skara, af hvilken 9 eller 10 användas som bibelspridare; i Tanger, Alexandria och Tunis en liten flock, som regelbundet går till Herrens bord.

På Sumatra har genom den rhenska missionens arbete 6,500 muhammedaner blifvit omvända. De hafva 1,150 dopkandidater, 80 församlingar, 5 pastorer och 70 lekmanna-predikanter.

På Java är antalet ännu större. De vuxna, som brutit med islam och låtit sig döpas, räknas mellan 300 och 400 om året, och på hela Java finnes nu en kristen befolkning på 18,000 själar, som en gång tillhört islam.

Ett vittnesbörd från en muhammedansk professor vid högskolan i Bokhara, hvilken nu blifvit kristen, må tjäna som afslutning på denna öfversikt. Kommande från hjärtat af Asien, kan det väl betraktas som en profetia. »Jag är öfvertygad», säger han, »att Jesus Kristus skall vinna seger öfver Muhammed. Därom kan icke vara något tvifvel, emedan Kristus är Konung öfver både himmel och jord. Hans rike uppfyller nu himmelen och skall snart också uppfylla jorden.» Huru snart skall detta ske? Äro icke de resultat, som redan uppnåtts, en uppmaning till oss att se framåt med tro till Gud och vänta ännu större ting? »Hittills hafven I icke bedt i mitt namn. Bedjen och I skolen få.»

PROBLEMET OCH FARAN.

E*vangeliseringen af den muhammedanska folkvärlden.*
 Då Samuel J. Mills och hans trosbröder för ett hundra år sedan möttes vid höstacken, voro de icke okunniga om de svårigheter världens evangelisering skulle möta, än mindre om den särskilda svårigheten i att nå muhammedanska länder. Loomis fasthöll, att tiden icke var mogen för så stora företag. Om missionärer sändes ut, skulle de endast bli mördade, och därför behöfdes det ett nytt korståg, innan evangeliet kunde bringas till turkar och araber. De andra svarade, att då Guds vilja var, att hans rike skulle utbredas, hade de kristna folken endast att göra sitt. »Vi kunna, om vi vilja.» Vi veta nu, att Loomis hade orätt och Mills rätt. Ingen kristen armé har underkufvat Arabien eller Turkiet, men båda äro missionsfält. Och, för visso, om dessa män vid höstacksmötet icke ryggade tillbaka i sin tro utan mot-togo kallelsen, så kunna vi också, blott vi vilja.

Evangeliseringen af den muhammedanska folkvärlden är ett af de största problem Kristi kyrka någonsin fått sig förelagd. Det skulle vara en öfverväldigande uppgift, om icke Kristi stora bud alltjämt ägde giltighet, eller hans makt icke

längre förslög för att stödja och leda det. Under det att andra religioner blifvit öfvervunna af den kristna tron, står islam ännu som den väldige Goliat och utmanar korset. I tre världsdelar bevarar den ännu en nästan obruten stridsordning och lifvas af en stolt och utfordrande ande.

För fem år sedan skref en muhammedan af den gamla skolan, Scheik Abd ul Hak i Bagdad, en artikel om det panislamitiska förbundet. Den hette »Islams sista ord till Europa» och publicerades i en fransk tidning. Han skrifer däri bl. a. : »För oss finnas i världen endast troende och icke-troende ; kärlek, barmhärtighet, broderskap för de förra — förakt, hat och krig för de senare. Bland de otrogna är den mest brottslig, som tillägger Gud jordiska släktskapsband, ger honom en son, en moder. Kommen därföre ihåg, I européer, att en kristen, blott på grund af att han är kristen, i våra ögon är en blind man, beröfvad all mänsklig värdighet. Kristna ha i alla tider visat sig som våra bittraste fiender. Det enda I kunnen förebå oss är, att vi äro motståndare af er kultur. Ja, motståndare, och det in i döden! Icke äro vi blinda för edra framsteg. Men veten, kristna regeringar, att intet kan försona oss med er gudlösa styrelse. Blotta åsynen af er flagga är en tortyr för islams själar. Edra största välgärningar äro lika många fläckar på vårt samvete, och vår mest brinnande åtrå är att en dag kunna utplåna spåren af ert med förbannelse belagda välde.»

Islam är visserligen en religion, som är dömd till undergång genom mänsklighetens, upplysningens och kulturens framsteg ; men om dess plats skall intagas af ateismen, någon ny falsk religion eller af Kristi tro — det är en fråga, som, mänskligt taladt, beror på måttet af vår hängifvenhet för Herren och vår uppfattning af muhammedanernas behof af

honom. Detta stora problem innehåller flera faktorer, af hvilka hvar och en utgör en maning till tro. Vare sig vi taga i betraktande de förlorade tillfällena under gångna tider eller de större möjligheterna i nutiden; vare sig vi fästa oss vid islams beskaffenhet som religion eller dess stora utbredning, är problemet så oerhördt stort, att vi, för att ej öfverväldigas, måste helt taga vår tillflykt till tron på Gud. »Allt kan ske för den, som tror.»

Af missionen besatta och obesatta länder. I föregående kapitel hafva vi hört något om arbetet i länder såsom Egypten, Turkiet, Indien, Syrien och på de malajiska öarna, i hvilka den muhammedanska befolkningen under många år har mer eller mindre kommit i beröring med kristen mission. Dessa och några andra nyligen upptagna länder kunna betraktas såsom ockuperade eller besatta af missionen, äfven om icke ett enda finnes, där antalet arbetare står i något så när rimligt förhållande till uppgiften. De obesatta länderna och trakterna åter äro sådana, i hvilka alldeles ingenting blifvit gjordt.

Om vi börja med Afrika äro följande områden i centrala Sudan obesatta:

<i>Länder</i>	<i>Storlek som</i>	<i>Styrelse</i>	<i>Missionärer</i>
Kordofan	England	engelsk	inga
Darfur	Frankrike	engelsk	inga
Wadai	Italien och Irland	fransk	inga
Bagirmi	Schweiz, Holland, Belgien, Tasmanien	fransk	inga
Kanem	Grekland, Danmark	fransk	inga
Adamowa	Europ. Turkiet	tysk o. engelsk	inga
Bornu	England	engelsk	inga

BEDUINLÄGER.

Länder	Storlek som	Styrelse	Missionärer
Sokoto	Japan	engelsk	5 Engelska kyrko-missionssällsk.
Gando	Skottland o. Irland	engelsk	inga
Nupe	Bulgarien	engelsk	6 missionär.

Vi finna här en areal, ungefär så stor som Förenta Staterna och ännu tätare befolkad, utan en enda representant för Kristi evangelium med undantag af Sokoto och Nupe. Och problemet här, det är islam. Pastor Aitken skrifer: »Då jag kom hit ut 1898 funnos högst få muhammedaner nedanför Iddah. Nu träffar man dem öfverallt och får det fortsätta efter samma skala, kommer det att 1910 knappast finnas en enda hednisk by längs floden. Då blir det att börja muhammedan-mission, och hvar och en, som känner arbetet såväl bland hedningar som bland islams folk, vet, hvad detta innebär.»

Om dr. Kumms beräkningar äro riktiga, har detta stora, öfvergifna Sudandistrikt, som är ett af världens viktigaste, en befolkning af åtminstone 50 mill. Och likväl finnas endast 16 missionärer* på hela området, nämligen i Sokoto och Nupe. Alla de andra länderna ligga öfverlämnade åt sig själfva. Inom 20 år kommer det att afgöras, om islam eller kristendomen skall bli den segrande makten. Efter alla tecken att döma håller islam på att vinna fältet.

Vända vi oss från det mörkaste Afrika till Asien, finna vi behofvet minst lika stort. Följande länder och områden med muhammedansk befolkning äro där obesatta:

* Utg. anm. Enligt senare uppgifter skall där finnas omkring 73 protestantiska missionärer.

	Ungefärl. antal invånare.
Afghanistan	4,000,000
Beludschistan	750,000
Hedschas	
Hadramaut	
Nesched i Arabien	3,500,000
Hassa	
Södra Persien	2,500,000
Ryssland i Kaukasus	2,000,000
Ryssland i Centralasien	3,000,000
Bokhara	1,250,000
Khiva	800,000
Mindanao (Filippinerna)	250,000
Sibirien (östra och västra)	6,100,000
Kina (oberörda delar)	20,000,000
	I det hela 44,150,000

Dessa Asiens millioner under islams öka äro i vissa fall ett sorgligt exempel på kyrkans försummelse. Sålunda lämnar Kaferistan (en af Afghanistan's provinser) ett slående bevis på huru det går, när man låter det gynnsamma ögonblicket gå förbi obegagnadt. För 25 år sedan sände kafirerna, som bo vid Hindu-Kusch, ett budskap till kristenheten, som väckte uppmärksamhet: de begärde att få lärare, som kunde undervisa dem om Jesus Kristus. Men man lät tiden gå förbi. Kafirerna lades under den muhammedanska emiren af Afghanistan, och det hedniska folket tvangs att öfvergå till islam.

Den muhammedanska faran. Arbetet för att vinna islams folk är icke endast en stor och länge försummad uppgift, det är också en uppgift som hastar. Islam uppträder anfallsvis

och öfversvämmar i våra dagar hela områden, som förut voro hedniska. Dess bekännares antal är stadt i tillväxt i Bengalen, Birma, Sydindien, Ostindien, Västafrika, Uganda, Kongobäckenet, Abessinien och på Röda hafvets kust.

I västra Afrika och Nigeria tala missionärerna om en »muhammedansk fara». Enligt deras mening böra de yttersta ansträngningar göras för att hindra islams inträngande i gränslanden, innan denna religion gör hedningarnas evangelisering tio gånger svårare än den redan är. I västra Afrika hålla islam och kristendom på att utrota hedendomen och skola troligen inom 50 år ha delat alla de hedniska folken mellan sig. Baselmisionens sekreterare, pastor F. Würz, har nyligen i en skrift slagit allarm för den fara, som hotar de inföddas kristna församlingar. Han konstaterar, att tillståndet på Guldkusten är hotande. I en by gick den infödde predikanten med hela sin församling öfver till islam. Missionen skall knappast längre kunna förhindra islams inträngande i enskilda stammar, än mindre i stora distrikt, ty denna religion kommer med en makt som den stigande floden. Frågan är blott, huru vida det icke skulle vara möjligt att organisera kristna församlingar som vågbrytare, starka nog att motstå floden. I annat fall kommer allt att sopas bort. Den förenade Sudanmissionen fäster kristenhetens uppmärksamhet på den kris, som f. n. pågår i Hausa-landet. Hela den hedniska befolkningen i centrala Sudan och Nigeria kommer att gå öfver till islam, om kyrkan försummar det lägliga tillfället. Antingen nu eller aldrig — Muhammed eller Kristus! Och det finnes andra länder, där faran är lika öfverhängande.

På Borneo behöfvas särskildt arbetare bland dajakerna, som ännu ej äro muhammedaner, men stå i fara för att blifva

KVINNOR FRÅN EGYPTEN.

det genom påverkan från de muhammedanska malajerna, hvilka omge dem på alla sidor. I Indien, särskildt i Bengalen, finnes en mängd lågkast-folk, som inom kort tid skola vara muhammedaner, om de icke dessförinnan vinnas för kristendomen. I Bengalen hafva 10 mill. redan blifvit det.

Å andra sidan har islam själf blifvit väckt till oro, och i olika delar af världen förnimmer man, att det rör sig liksom en känsla af att något måste göras för att rädda profetens tro. I Indien håller man på att bilda föreningar till islams försvar; man upprättar tryckerier för att utbreda religiösa skrifter och efterhärmar våra missionsmetoder. Man begagnar sig af den ateistiska litteraturen från Europa och Amerika, såväl som af vetenskapliga kritiska verk, för att bevisa, att kristendomen icke är sanning och att t. o. m. dess ledare äro oeniga om grunderna för dess lära. Hvad skulle följderna icke bli i Afrika, om islam där började betjäna sig af kristna missionsmetoder? Ställningen där är i alla fall så full af fara, att hvarje mission norr om ekvatorn, förr eller senare, för att icke riskera sin existens måste gripa sig an med ett direkt arbete bland islams folk.

Pan-islamismen. Ett annat uttryck för muhammedansk lifaktighet är den rörelse, som är känd under detta namn. Det brukas af islams bekännare själfva om den politiska och sociala förbindelse mellan muhammedaner i hela världen, som är nödvändig för att kunna motstå och trotsa de kristna makterna. Under flera år ha två väl redigerade och billiga illustrerade tidningar *Malumat* och *Servet*, bägge utgifna i Konstantinopel, satt i gång ett korståg mot alla kristna nationer som ha muhammedaner under sin regering. I Indien, Afrika och på de malajiska öarna uppmanas bekännarna att hålla sig beredda till den stora striden.

Sådana blad, och andra med dem, såsom *El Moejid* i Kairo, göra sig särskild möda att referera alla fall af verkliga eller inbillade öfvergrepp, begångna mot deras trosbröder. Den holländska regeringen förbjöd en gång införandet af *Malumat*, men tusentals exemplar insmugglas fortfarande i kolonierna. Förbund, som bära det pan-islamitiska namnet, sägas existera i London, Paris, Genève, Förenta Staterna och andra länder. Huruvida denna organisation sträcker sig till muhammedanska länder är ovisst. Man vet blott, att ett dusin publikationer, däraf 6 i Kairo, stå i denna propagandas tjänst.

I sin rapport för 1906 skrifver lord Cromer bl. a. : »Om pan-islamismen skall vinna insteg bland massorna, är det nödvändigt för ledarna att spela på rashatets och fanatismens strängar. Denna rörelse är utan tvifvel ett försök att pånyttföda det gamla islam, med andra ord att i det 20:de århundradet återupplifva principer, som för mer än ett årtusende sedan gäfvos till rättledning åt ett primitivt samhälle. Dessa principer erkänna slafveriets berättigande och en ordning könen emellan, som verkar skärande mot nutida idéer, samt utgöra en kristallisering af kanonisk och civil lag samt brottmåls-lagstiftning uti ett enda oföränderligt helt, hvilket hittills har visat sig hindrande för alla framsteg i muhammedanska länder? Jag tviflar på att pan-islamismen kan åstadkomma något allvarligare än tillfälliga utbrott af fanatism.»

Likväl finnas krafter i islam, som en gång lössläppta, komma att verka i samma riktning som under Kalid, »Guds svärd». För kristenhetens egen skull måste den muhammedanska världen omvändas. Vi måste möta pan-islamismen med pan-evangelisation. »Vi måste öfvervinna islam», sade dr. Post vid högskolan i Beirut på missionens hundraårs-

konferens, »annars öfvervinner den oss. Vi måste gå till Arabien; vi måste gå till Sudan, vi måste gå till Central-Asien; och vi måste predika evangelium för alla dessa folk, annars skola de en gång tåga öfver sina öknar och som en förhärjande brand angripa kristenheten.»

XII.

ETT TROSKRAF FÖR VÅR TID.

Oerhörda möjligheter. Problemet och faran, som vi nyss ha talat om, ställa ett tvåfaldigt kraf på vår tro, men utgöra ingalunda någon anledning för oss att fälla modet. De, hvilka försökt att nå islam med Guds ord och som nu stå midt uppe i arbetet, mana icke till återtåg utan till framåttryckande. Striden är Herrens, och segern skall också blifva hans. I denna väldiga konflikt ha vi intet annat att frukta än vår egen slöhet och overksamhet. Men när Kristi kärlek får uppenbara sig i sjukhus och skolarbete, såväl som i vislig predikan och hängifna missionsarbetares lif, då måste den oemotståndligt verka på islams barn och afväpna deras fanatism. Vi ha alla redan sett bevis därpå, sådant sker dag efter dag och skall fortfara att göra det i samma mån församlingen förstår att gripa de exempellösa tillfällen, som nu erbjuda sig.

Det nuvarande politiska förhållandet inom islams folkvärld är ett sådant tillfälle. I hvilken hög grad har icke muhammedanernas politiska makt minskats på ett århundrade! Öfver hälften står nu under kristen regering eller protektorat. Kristen regering har väl icke alltid varit liktydig med nit för

kristen tro, men frihet att bekänna Kristus, såväl som tryck- och yttrandefrihet, följer dock i regeln med en sådan. Rent muhammedanskt välde betyder däremot en bunden press, ingen yttrandefrihet men däremot dödsstraff för affall från islam. De reformer, som nyligen satts i gång i Turkiet och Persien, innebära dock stora löften om verklig frihet.

Vidare ha afstånden blifvit mindre och resorna förbundna med mindre fara. En resa från London till Bagdad kan nu företagas på kortare tid och med långt mindre ansträngning än Raimondus Lullus' resa från Paris till Bugia. Henry Martyn behöfde 5 långa månader för att komma från Kalkutta till Schiraz; samma resa gör man nu på 14 dagar. Och ehuru meckabanan ännu icke är färdig, kan en missionär nu lika lätt besöka Arabiens heliga städer som Lullus Tunis — såvida samma martyrsinne funnes hos oss som hos honom.

Hvilket utomordentligt tillfälle erbjudes icke vidare vår tid därigenom, att bibeln, eller delar däraf, är öfversatt på nästan hvart enda muhammedanskt språk! Huru lätt är det icke att upprätta missionstryckerier i islams alla lärdomscentra. De, som redan finnas, äro öfverhopade med arbete. Hvem kan beräkna, hvilka följder det skulle få för muhammedanmissionen, om tryckerierna i Beirut och vid Nilen hade större medel att förfoga öfver! På kinesiska finnes en rik muhammedansk litteratur, men endast tre små kristna skrifter, som äro särskildt beräknade för dessa 30 millioner muhammedaner. Här behöfvas män med språkkunskaper och litterär begåfning, lika väl som missionärer och bibelspridare. Icke utan grund talar koranen om de kristna som »Bokens folk», och vår uppgift må vara att bevisa sanningen däraf genom att föra *Boken* till hvar enda muhammedan i hela

världen. Efterfrågan efter kristlig litteratur är i jämt stigande.

Bland de gynnsamma tillfällena måste också läkaremissionen räknas. Den afhjälper ett hos muhammedanerna djupt känt behov. Ja, bland alla de sätt missionen försökt har intet visat sig så verksamt att nedbryta fördomarna och att bringa

de stora skarorna inom evangelisk räckvidd. Bevis härpå lämnar läkaremissionen i Scheik Otman, Basra och Bahrein i Arabien, Quetta i Beludschistan och Tanta i Egypten. Från sistnämnda plats berättar dr. Anna Watson att 90 proc. af de behandlade fallen äro muhammedanska kvinnor, som komma från långt aflägsna byar, hvilka äro oberörda af missionen. Läkaremissionärens pass, det är barm-

ARABISKA KVINNODRÄKTER.

hårtigheten, som öfverallt öppnar dörrarna för honom. I många muhammedanska länder erbjudas de bästa tillfällen till att verka genom undervisning och uppfostran. Nyislams utbredning, tidningspressens tillväxt, pan-islamismens politiska sträfvanden och civilisationens insteg — allt för-
 enar sig att väcka behovet efter högre bildning. Likväl, under det att i det turkiska riket, med undantag af Egypten, finnas 7 amerikanska högskolor, upprättade af missionen, finnes i Persien med en befolkning på 10 mill. icke en enda. Dess regering söker nu att införa fri författning. De mera upplysta tro, att denna i förening med västerländsk uppfostran skall föra Persien lika långt som Japan på 40 år kommit. Man har öppnat elementarskolor och söker hjälp från hvad håll som helst. Förlidet år hämtade man ut 5 franska lärare till den kejsrerliga högskolan i Teheran. Huru denna institution är beskaffad framgår af det svar jag fick af en af dess lärare på min förfrågan, huru det gick. »Å», svarade han, »det är både att skratta och gråta åt.» En af schahens mågar vände sig för någon tid sedan till en af våra missionärer med uppmaning att i Teheran upprätta en högskola, där »vi perser kunde få våra söner uppfostrade.» Säkerligen har det aldrig funnits ett bättre tillfälle att inverka på en nation i själfva dess hjärtpunkt än det, som nu erbjudes i Persiens hufvudstad.

Persien står i denna sträfvan icke ensamt. Andra muhammedanska länder finnas, hvilka, islam till trots, kämpa sig fram mot fria institutioner. De tal, som emiren af Afghanistan nyligen höll vid sitt besök i Indien, vittna om en dagryning också bortom Himalaja.

Islams politiska upplösning och den nuvarande krisen gifva ökad styrka åt realiserandet af alla dessa möjligheter. Från

alla håll komma vittnesbörd om att islams ställning till kristendomen, trots politiska och religiösa ledares försök att framkalla en reaktion, under de gångna 10 åren förändrat sig i viss mån till det bättre. I Indien har islam som ohållbar öfvergifvit en position, som länge ansågs ointaglig. I st. f. att förneka bibelns äkthet och förbjuda dess läsning, under visar man nu i den och skrifer kommentarier öfver den. Mäktiga och oemotståndliga krafter arbeta inom islam själf för att bereda väg för evangelium. Tusentals muhammedaner känna sig otillfredsställda med sin gamla tro och hungra efter en lefvande medlare. Babisterna, schatalisterna och sufisterna äro alla bevis på detta omedvetna sökande efter den Frälsare, som Muhammed och koranen så länge hafva ställt i skuggan.

Kairo-konferensen. Tanken på en världskonferens för frågan om islams evangelisering hade utan tvifvel, alltsedan dr. Jessup år 1879 gaf en öfversikt af problemet, ofta trängt sig på mer än en af de ledande missionärerna. Det var dock först efter ingående öfverläggningar med missionärer i alla muhammedanska länder och med missionsauktoriteter i hela världen, som den arabiska missionen 1904 öppnade underhandlingar med den egyptiska om en världskonferens i Kairo. Denna kom till stånd 4—9 april 1906 och måste betecknas som ett afgjordt steg framåt för missionen. * Närvaron af 62 delegerade från 29 missionssällskap i Europa och Amerika och ett nästan lika stort antal deltagare; den enhet i anden, som utmärkte alla diskussionerna; de tryckta förhandlingarna, hvilka för första gången i historien gäfvö en öfversikt

* Ö. a. En andra världskonferens i samma syfte har hållits 1911 i Lucknow.

öfver arbetsfältet, och icke minst den djupt andliga karaktär, som präglade mötena — allt bidrog att gifva hopp om att konferensen skulle få bli ett medel i Guds hand till att väcka församlingen, så att hon skulle offra ett kraftigare och mera systematiskt arbete på den stora uppgiften. Konferenshandlingarna, en del dock endast privat, blefvo utgifna under titeln *The Mohammedan world of to-day*. Ett upprop sändes till hemförsamlingen i sin helhet, i hvilket hon uppmanas att främja verket 1) genom att utsända flera arbetare, hvilka fått en grundlig, för ändamålet särskildt afpassad utbildning; 2) genom att på ett mera effektivt sätt åstadkomma och sprida litteratur, lämplig för muhammedanerna; 3) genom att besätta viktiga platser, kraftigare arbeta på dem, som redan äro besatta af missionen samt försöka hindra islams inträngande i ännu hedniska länder.

De kvinnliga delegerade utsände ett särskildt upprop, riktadt till »alla våra systrar i Storbritannien, Amerika, Kanada, Frankrike, Tyskland, Schweiz, Danmark, Norge, Sverige, Holland, Australien och Nya Zeeland». Det innehåller bl. a. följande:

— »Vi hafva med djup tacksamhet mot Gud hört om de många bevisen på hans välsignelse öfver det arbete, som redan blifvit utfördt. Men på samma gång känna vi oss förfäradе öfver hvad konferensen gifvit vid handen, nämligen, att det endast är ytterkanterna på det stora arbetsfältet, som ännu äro berörda af kristen mission. Våra hjärtan ha svidit, när vi här fått höra om den synd och det förtryck, det nästan ogenomträngliga mörker, som råder i våra muhammedanska systrars lif, deras fysiska lidanden som följder af äktenskap i barnaåren, männens oinskränkta makt i familjen som far, bror, man eller son, hans rätt att misshandla hust-

run, hennes maktlöshet att undkomma honom eller att klaga för någon och slutligen om det bruk kvinnorna göra af narkotiska och stimulerande medel för att glömma sitt elände. Till allt detta komma själslidanden som följer af okunnigheten, känslan af förnedring, den ständiga fruktan att bli förskjuten, rädslan för osedda onda makter, för döden och hvad som kommer efter, samt saknaden af verklig kärlek. Och slutligen tänka vi på deras andliga lidanden, då de icke kunna finna någon tröst i tanken på en gud som Allah, hvilken för dem endast är en sträng herre, mot hvars orättvisa de omedvetet reagera.

»Vi känna, att ett anskri mot männens grymhet och orättvisa icke är rätta sättet att bemöta detta onda. Det finnes intet annat medel än att föra dessa arma kvinnor till Herren Jesus. Och som vi tro, att hvarje man af Gud har fått förmågan att älska sin hustru, så vilja vi lära dem att genom kärlek vinna sina mäns genkärlek och aktning.

— »Antalet muhammedanska kvinnor är så stort — det anslås till icke mindre än 100 millioner — hvarför försöken att komma till deras hjälp måste göras efter en långt större skala än hittills skett. Vi föreslå icke nya organisationer, utan att hvartenda missionssällskap, som redan arbetar i muhammedanska länder, måtte taga upp en kvinnlig gren af arbetet med det bestämda målet att nå islams kvinnovärld i denna generation. Hvarje gren af arbetet för kvinnan, som redan är begynt, bör i hög grad utvidgas. Vi behöfva en hel armé af kvinnor, som med kärlek i hjärtat gå ut för att uppsöka och rädda de förlorade.

»Om vi äro villiga att taga upp denna så länge försummade uppgift, äfven om den för oss skulle blifva en korssets börda.

skola vi få höra Mästarens maning: »Hafven tro på Gud». Och åter: »Ingenting skall vara omöjligt för eder».

Troskrafvet. Dessa maningar från män och kvinnor, som kämpa i första ledet mot islam, få icke förklinga ohörda. De äro en vädjan till vår tro och offervillighet. De fordra omedelbara förstärkningar, flera arbetare och bättre förberedelse för dem, som sändas ut. För att kunna taga upp striden med en religion, sådan som islam med dess i hög grad systematiserade teologi, behöfva vi i hvarje mission några män med grundliga kunskaper i arabiska och muhammedansk teologi, under det att missionärerna i allmänhet borde äga åtminstone en pålitlig kännedom om islams lära, de religiösa plikterna och den gängse terminologien. Men först af allt behöfva vi de *bästa* män församlingen kan sända, män, besjälade med samma nit som Henry Martyn, Ion Falconer, biskop French, Peter Zwemer * o. a., hvilka icke älska sina egna lif utan på sina hjärtan bära bördan af dessa millioner islams söner och döttrar och hvilka med Abraham utropa: »Måtte Ismael få lefva inför dig!»

Missionssällskaperna äro beredda att taga upp krafvet, men måanne högskolor och universitet vilja förse verket med arbetare efter tidens behof! Tiden är mogen för ett hela världen ompännande andligt korståg för islams öfvervinnande. Lulus' och Martyns profetiska drömmar vänta på sin uppfyllelse. Den ära, som med rätta tillkommer Kristus, har alltför länge och i millioner hjärtan blifvit ägnad Muhammed.

»*Gud vill det!*» — Det var de gamla korsfararnas stridsrop, och under den mörka medeltiden fanns tusenfaldt mera hänförelse för att rycka en tom graf ur saracenernas händer

* En broder till förf.

än det i våra dar finnes för att bringa islams barn budskapet om en lefvande Frälsare. Borde vi icke taga upp detta härskri i ett ädlare korståg med andliga vapen?

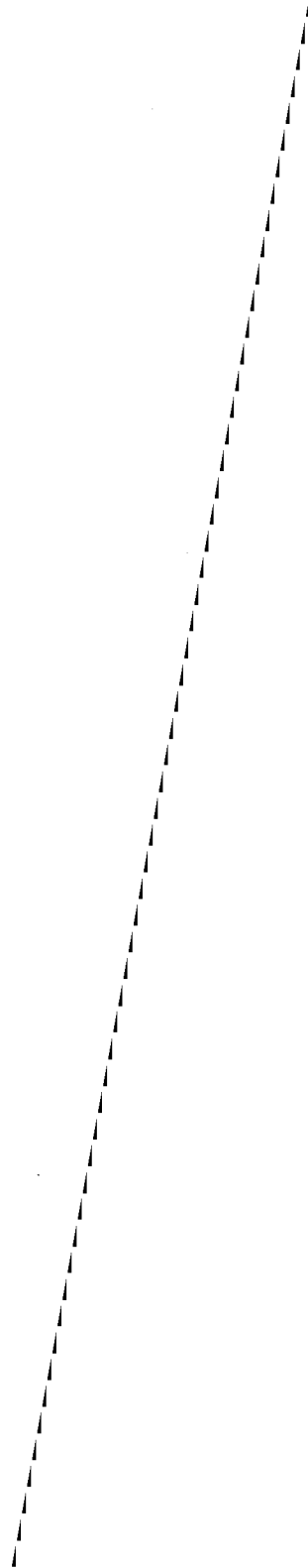
Där Kristus föddes, utropas Muhammeds namn från minareterna 5 gånger dagligen; men där Muhammed föddes, vågar ingen kristen sätta sin fot. Det heliga landet är ännu i oheliga händer, och hela kristenheten stod och såg på, då halfmånens svärd var lyft i Armenien och på Kreta, medan islams värld ända till sina yttersta gränser fröjdades öfver de kristnas apatiska vanmakt.

Att bringa evangeliet till islam, det är den enda lösningen på den orientaliska frågan. Gud vill det! Låt vårt svar blifva: »Hvarje islams bålverk för Kristus!» Icke ett krig med diplomati och pansarbåtar, utan en strid med Andens svärd, som är Guds ord, en strid i Kristi kärlek och i hans tjänst.

Gud vill det — därför måste vi göra det.

Gud vill det — därför skall han själf föra sin strid till seger.

Gud vill det — därför vilja vi bedja honom: att hans rike snart må komma, hans vilja ske — öfver hela den muhammedanska världen.

På K. M. A:s FÖRLAG, Brunngatan 3, Stockholm C.,
har utkommit:

ALLMÄNNA MISSIONSFAKTA. Väsentligen hämtade ur uppgifter från engelska kyrkans missionssällskap. 5 öre.

HVAD ÄR DIN LIFSUPPGIFT? En fråga till kristna studenter af *Scherwood Eddy*. Övers. af *D:r Karl Fries*. 35 öre.

»JAG HAR SETT... JAG HAR HÖRT...», missionsföredrag af *Jane Guinness, f. af Sandeberg*. 10 öre.

KVINNAN SOM MISSIONÄR af *Karin Nilsson*. 5 öre.

MISSIONSBETRAKTELSE af *Fr. Hammarsten*. 10 öre. 3:dje upplagan.

NÖDROP FRÅN HEDNAVÄRLDEN af *Prof. Ad. Kolmodin*. 10 öre.

»OM DE BLOTT VISSTE», skildring ur lifvet. 10 öre.

PROFETERANDE DÖTTRAR. Några ord angående kvinnans ställning till evangelisationsarbetet af *F. Franzon*. 25 öre.

VILJA OCH GÄRNING. 5 öre.

FASTER MIRANDAS MISSIONSASK. 5 öre. 2:dra uppl.

HERRENS RÄKNESÄTT. 10 öre.

HERRENS TIONDE. En berättelse. 10 öre.

HVAD GIFVER JAG? OCH HVARFÖR? 10 öre.

Armenien:

ARMENIEN af *F. H.* 5 öre.

BARNATÅRAR. Barnberättelse från Armenien af *Hedvig Andrae*. Illustrerad. 50 öre.

HAGOB OCH HANS SMÅ VÄNNER. Berättelse från Armenien af *Elisabeth Franke*. 30 öre.

Gammel-Svenskby:

GAMMEL-SVENSKBY af *Mathilda Roos*. Illustrerad. 5 öre.

Indien:

- CHUNDRA LELA. Missionsberättelse från Indien. 50 öre.
I TIGERSNÅRET. 10 öre.
LJUS I MÖRKRET. Missionsberättelse från Indien. 50 öre.
UPPROP OM INDIENS UPPVAKNANDE. 10 öre.

Israel:

- JOSEF RABINOWITZ af *Th. Lindhagen*. 25 öre.
NYA TESTAMENTRÖRELSEN. 25 öre.

Jesiderna:

- JESIDERNA (Djävulsdyrkare) af *Maria Anholm*. 50 öre.

Kina:

- BAKOM DEN STORA MUREN af *Irene H. Barnes*. 75 öre.
MANNEN I GRÄTT af *Jean Perry*. 1 kr.
MISSIONSKORT FÖR KINA i färgtryck efter akvarell af *F. Hoving*. 25 öre.
EN SJÄL. Verklighetsbild från Kina af *Jane Guinness, f. af Sandeberg*. 5 öre.
DOKTOR LEE, en af Kinas kristna. Af *Marshall Broomhall*. 50 öre.

Lappland:

- BLAND FJÄLLFOLKET af *Th. Lindhagen*. Illustrerad. 10 öre.
FJÄLLVINDAR, en hälsning till lapparnes vänner. Illustrerad.
1: 50 häft., 2: 50 inb.
»JOCKMOCKSLAPPARNA» af *Lina Ahlfort*. 5 öre.

Mongoliet:

- JAMES GILMOUR, Mongoliets apostel. Illustrerad. 1 kr.
NÅGRA ORD OM MONGOLIET OCH MONGOLERNA. 10 öre.
MONGOLIET, ett försummadt missionsfält. Af *Rev. G. H. Bondfield*. 40 öre.

Muhammedanerna:

- ALLENAST TRO af *Lilias Trotter*. 15 öre.
BLAND NORD-AFRIKAS MUHAMMEDANER. 10 öre.
DEN MUHAMMEDANSKA FARAN af *W. Roger Jones*. 25 öre.
»KOM OCH BEFRIA MIG!» Ett rop från Nordafrikas kvinnor.
5 öre.
VÅRA MUHAMMEDANSKA SYSTRAR. Af *Annie van Sommer*
och *Samuel Zwemer*. Ill. 1:25.
BAKOM SLÖJAN. En blick in i den muhammedanska kvinno-
världen. Af *Elisab. Franke*. 35 öre.
MENÄ. En liten arabflicka. Af *Maria Ericsson*. 25 öre.

Tibet:

- TIBET OCH TIBETANERNA. 10 öre.

För barn och ungdom:

- AMY'S HORN, berättelse för barn. 5 öre.
BARNATARAR. Barnberättelse från Armenien af *Hedvig Andrae*.
Illustrerad 50 öre.
HAGOB OCH HANS SMÅ VÄNNER af *Elisabeth Franke*. 30 öre.
DEN LILLA KRYMPLINGEN. Berättelse för barn. 5 öre.
FATTIG — RIK. För de unga af *I. F.* 5 öre.
HARALDS ÖNSKAN. 5 öre.
HEDNAMMISSIONEN I BARNKAMMAREN. 10 öre.
MIG FÖRST af *Florence A. Markham*. 75 öre.
MISSIONSBERÄTTELSE FÖR UNGDOM. Illustrerad. 75 öre.
MISSIONSPOTATISEN, berättelse för barn. 3 öre.
SMÅ STYFMORSBLOMMOR, bearbetning från engelskan. 10 öre.
VÅRA FLICKOR OCH ANDRA FLICKOR. 1 kr.
UR BARNENS VÄRLD. Skildringar från missionsfälten. 1:50.